

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KİŞİLER ARASI İLİŞKİLERDE GÜVEN DÜZEYİ İLE TRAVMA
SONRASI HAYATA KÜSME DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yusuf BÜYÜKDAĞ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

İSTANBUL - 2018

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Yusuf BÜYÜKDAĞ
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Kişiler Arası İlişkilerde Güven Düzeyi ile Travma Sonrası
Hayata Küsme Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANA BİLİM DALI** : Psikoloji
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : .../.../ 2018
- SAYFA SAYISI** : 95
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL
- DİZİN TERİMLERİ** : Güven, İletişimde Güven Ve Güvensizlik, Travma,
Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu araştırmanın amacı kişilerarası iletişim sürecinde kadın ve erkeklerin, güven ve travma sonrası hayata küsme düzeyi arasındaki ilişkinin, cinsiyetlerine bağlı olarak çeşitli değişkenlere göre anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek ve karşılaştırmaktır. Araştırmanın örneklemini çeşitli işkollarında çalışan ve farklı eğitim düzeyinde olan 172 kadın ve 171 erkek bireyden oluşmaktadır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Yusuf BÜYÜKDAĞ

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KİŞİLER ARASI İLİŞKİLERDE GÜVEN DÜZEYİ İLE TRAVMA
SONRASI HAYATA KÜSME DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yusuf BÜYÜKDAĞ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

İSTANBUL - 2018

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Yusuf BÜYÜKDAĞ

... / ... / 2018

JÜRİ ÜYELERİNİN KABUL VE ONAY SAYFASI
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yusuf BÜYÜKDAĞ'ın "Kişilerarası İlişkilerde Güven Düzeyi ile Travma Sonrası Hayata Küsme Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından PSİKOLOJİ anabilim dalı Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL
(Danışman)

Üye

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin YULAF

Üye

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Hasan SEZEROĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2018

İmzası

Prof. Dr. Nezir KÖSE

Enstitü Müdürü

ÖZET

Giriş: İki insan arasındaki ilişkinin temelini oluşturan en önemli değişkenlerden birisi güvendir. Güven ilişkisinin olmadığı iletişimin, sağlıksız ve verimsiz bir ilişkiye evrilme olasılığı yüksek olacaktır. Kişilerarası ilişkilerdeki güvenin düzeyiyle bağlantılı olarak, kişinin bu durumu genellemesi ve bu durumu travmatik olarak niteleyip, hayata küsmesi söz konusu olabilmektedir. Kişilerarası ilişkilerde, güven ve güvensizliğe neden olan faktörler; güvenin ve güvensizliğin nasıl oluştuğunu, söz konusu faktörlere bağlı olarak da hayata küsme düzeyini ortaya çıkarabilmektedir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı kişilerarası ilişkilerde güven düzeyi ile travma sonrası hayata küsme düzeyi arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Bu araştırmaya, İstanbul ilinin farklı ilçelerinde yaşayan 172 kadın (%50,1), 171 erkek (%49,9) birey dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, farklı yaş, eğitim ve meslek grubundaki kişilere; Sosyodemografik Veri Formu ile birlikte Güven ve İkna Ölçeği ile Travma Sonrası Hayata Küsme Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 24.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart Sapma) yanı sıra normal dağılımın incelenmesi için Kolmogorov - Smirnov dağılım testi kullanılmıştır. Ölçek puanları normal dağılıma sahip olmadığından dolayı parametrik olmayan istatistik yöntemler tercih edilmiştir.

Bulgular: Araştırmada, kişisel bilgi formu ve anketler 343 kişiye dağıtılmıştır. Çalışmaya 172'si (%50,1) kadın ve 171'i (%49,9) erkek olmak üzere toplam 343 birey dahil edilmiştir. Kişilerin güvenmek için tutarlı olmak puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=12099,000; p=0,003<0,05). Kadın katılımcıların güvenmek için tutarlı olmak puanları (1,390), erkek katılımcıların güvenmek için tutarlı olmak puanlarından (1,561) düşük bulunmuştur. Kişilerin ikna için yalan söylememek puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=12099,500; p=0,004<0,05). Kadın katılımcıların ikna için yalan söylememek puanları (1,574), erkek katılımcıların ikna için yalan söylememek puanlarından (1,732) düşük bulunmuştur. Kişilerin ikna için tutarlı olmak puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=11600,500; p=0,001<0,05).

Kadın katılımcıların ikna için tutarlı olmak puanları (1,602), erkek katılımcıların ikna için tutarlı olmak puanlarından (1,778) düşük bulunmuştur. Kişilerin ikna için beden dili puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=12791,500; p=0,037<0,05). Kadın katılımcıların ikna için beden dili puanları (2,129), erkek katılımcıların ikna için beden dili puanlarından (2,260) düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için kendine güven puanları ortalamalarının yaş değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=13,470; p=0,036<0.05). Kişilerin güvenmek için dürüstlük puanları ortalamalarının yaş değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=17,715; p=0,007<0.05). Kişilerin ikna için güvenilir olmak puanları ortalamalarının yaş değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=14,634; p=0,023<0.05). Kişilerin güvenmek için yardımseverlik puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=9,513; p=0,049<0.05). Kişilerin güvenmek için samimiyet puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=13,711; p=0,008<0.05). Kişilerin güvenmek için uyum sağlama puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=24,823; p=0,000<0.05). Kişilerin güvenmek için açıklık puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=9,497; p=0,050<0.05). Kişilerin güvenmek için birikim puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=16,284; p=0,003<0.05). Kişilerin ikna için beden dili puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=15,935; p=0,003<0.05). Kişilerin ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=20,067; p=0,000<0.05).

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için kendine güven puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=26,797; p=0,003<0.05). Kişilerin güvenmek için dürüstlük puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=20,438; p=0,025<0.05). Kişilerin güvenmek için samimiyet puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=28,373; p=0,002<0.05). Kişilerin güvenmek için uyum sağlama puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=24,441; p=0,007<0.05). Kişilerin ikna için yalan söylememek puanları ortalamalarının meslek değişkeni

açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($k_w=19,493$; $p=0,034<0,05$). Kişilerin ikna için tutarlı olmak puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($k_w=18,427$; $p=0,048<0,05$). Kişilerin ikna için beden dili puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($k_w=26,615$; $p=0,003<0,05$).

Kişilerin güvenmek için yardımseverlik puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=11675,000$; $p=0,002<0,05$). Kişilerin güvenmek için kendine güven puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12270,000$; $p=0,013<0,05$). Kişilerin güvenmek için dürüstlük puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=11843,000$; $p=0,002<0,05$). Kişilerin güvenmek için samimiyet puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12469,500$; $p=0,023<0,05$). Kişilerin güvenmek için açıklık puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre, grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12592,000$; $p=0,033<0,05$). Kişilerin güvenmek için tutarlı olmak puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12794,500$; $p=0,047<0,05$). Kişilerin ikna için yalan söylememek puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12396,500$; $p=0,019<0,05$).

Tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için dürüstlük arasında %15,2 negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=-0,152$; $p=0,048<0,05$). Buna göre tshkb ölçeği toplam puanı arttıkça güvenmek için dürüstlük puanı azalmaktadır.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, kişilerarası ilişkilerde güven ve travma sonrası hayata küsme düzeyi arasında, kadın ve erkek cinsiyeti açısından anlamlı bir ilişkinin var olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Kadın cinsiyetinin, güvenmek için tutarlı olmayı, ikna için yalan söylememeyi, ikna için tutarlı olmayı, ikna için beden dilini, erkek cinsiyetine oranla daha fazla önemseddiği söylenebilir. Erkek

cinsiyetinin güvenmek için yardımsever olma ve dürüstlüğü, kadın cinsiyetine oranla daha az önemseydiği söylenebilir. Kişilerarası ilişkilerde güven düzeyi ile travma sonrası hayata küsme düzeyi arasındaki ilişkinin tüm yönleriyle aydınlatılabilmesi için daha fazla ve büyük çaplı çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Güven, İletişimde Güven Ve Güvensizlik, Travma, Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu

SUMMARY

Introduction: One of the most important variables underlying the relationship between two people is trust. Communication without trust is likely to evolve into an unhealthy and inefficient relationship. In connection with the level of trust in interpersonal relationships, one can generalize this situation and describe it as traumatic, and it may be the case of disappointment. Factors that cause confidence and insecurity in interpersonal relationships; trust, and how the insecurity is occurring, depending on the factors involved, can also reveal the level of misdeed.

Purpose: The aim of this study is to examine the relationship between trust level and post-traumatic accusation level in the interpersonal relationship from the gender perspective.

Materials and Methods: 172 women (50.1%) and 171 men (49.9%) were living in different provinces of Istanbul. As a means of data collection in the survey, people of different age, education and occupation groups; The Sociodemographic Data Form was used together with the Confidence and Persuasion Scale and Post Traumatic Life Fault Scale. Data obtained from the study were analyzed using SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 24.0 statistical package program. Kolmogorov - Smirnov distribution test was used to examine descriptive statistical methods (Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation) as well as normal distribution when research data were evaluated. Since the scale scores do not have normal distribution, nonparametric statistical methods are preferred.

Findings: In the survey, personal information form and questionnaires were distributed to 343 people. A total of 343 subjects were included in the study, 172 (50.1%) women and 171 (49.9%) men. The difference between the group mean scores according to the gender variable of mean scores of the subjects to be consistent to trust the subjects was found to be significant (Mann Whitney U = 12099,000; $p = 0.003 < 0,05$). To be consistent with the female participants' scores (1,390), male participants were found to be low to be consistent (1,561) to rely on. The difference between the mean scores of the subjects not to lie for persuasion and the mean of the group by the gender variable was found to be significant (Mann Whitney U = 12099,500; $p = 0.004 < 0,05$). The female participants' scores for not lying for persuasion (1,574) were lower than the male participants' scores for not lying (1,732) for persuasion. The difference between the groups' mean scores for persuasive persuasion was significant (Mann Whitney U = 11600,500; $p = 0,001 < 0,05$). Consistent scores for persuasion of female participants (1,602) were found to be low (1,778) to be consistent for persuasion of male participants. The difference

between the mean of the groups according to the sex variable of mean body language scores for persuasion was found statistically significant (Mann Whitney U = 12791,500; $p = 0,037 < 0,05$). Body language scores (2,129) for persuasion of female participants were found to be lower than body language scores (2,260) for persuasion of male participants.

The difference between the mean scores of the self-esteem scores of the participants in the survey was significant (KW = 13,470, $p = 0.036 < 0.05$). The difference between the mean scores of the groups was significant (KW = 17,715; $p = 0.007 < 0.05$). The difference between the groups mean was found to be significant (KW = 14,634; $p = 0.023 < 0.05$). The difference between group mean scores was found to be significant (KW = 9.513, $p = 0.049 < 0.05$) in terms of educational variables of mean scores of helping people to trust people. The difference between the group mean scores was found to be significant (kW = 13,711, $p = 0.008 < 0.05$) in terms of educational variables of the averages of sincerity scores. The difference between the mean scores of the adjustment scores and the group mean scores was found to be significant (kw = 24,823; $p = 0,000 < 0.05$). The difference between the mean of the openness scores of the subjects and the mean of the education variables of the openness scores of the subjects was found to be significant (kW = 9,497; $p = 0,050 < 0.05$). The difference between the mean of the groups was found to be significant (kw = 16,284; $p = 0.003 < 0.05$). The difference between groups mean was found to be significant (kw = 15,935; $p = 0,003 < 0.05$) in terms of education variable of mean body language scores for persuasion. The difference between groups mean was found to be significant (kw = 20,067; $p = 0,000 < 0.05$).

The difference between the mean of self-confidence scores of the participants in the survey and the group average was found to be significant (kw = 26,797; $p = 0.003 < 0.05$). The difference between the average of honesty scores and the group average was found to be significant (kW = 20,438; $p = 0,025 < 0.05$). The difference between the mean scores of the sincerity and the group average was found to be significant (kw = 28,373; $p = 0.002 < 0.05$). The difference between the mean of adjustment scores and the group mean was found to be significant (kw = 24,441; $p = 0.007 < 0.05$). The difference between the mean of the scores of the individuals not to lie for persuasion and the mean of the group was significant (kw = 19,493; $p = 0,034 < 0.05$). The difference between the mean of the scores of being consistent for the persuasion of the persons and the group average was found to be significant (kw = 18,427; $p = 0,048 < 0.05$). The difference between the average of group mean scores for persuasion of the subjects was significant (kw = 26,615; $p = 0.003 < 0.05$).

The difference between the group mean was found to be significant (Mann Whitney U = 11675,000; $p = 0.002 < 0.05$). According to the person who you trust in the mean of trustworthiness scores for people to trust, the mean of self confidence scores for trusting each person (Mann Whitney U = 12270,000, $p = 0,013 < 0,05$), the difference between the groups was significant. The difference between the mean of the groups was significant (Mann Whitney U = 11843,000, $p = 0.002 < 0.05$), depending on whether you believe that each person you trust in the average of honesty scores to trust people has confidence. The difference between the mean of the groups was significant (Mann Whitney U = 12469,500; $p = 0.023 < 0.05$), depending on whether you believe each person you trust in the averages of sincerity scores to trust people. The difference between the mean of the groups was significant (Mann Whitney U = 12592,000; $p = 0.033 < 0.05$), depending on whether you believe each person you trust in the average of openness scores to trust people. The difference between the mean of the groups was statistically significant (Mann Whitney U = 12794,500; $p = 0.047 < 0.05$), depending on whether you believe that each person you trust is averaged. The difference between the mean of the groups was statistically significant (Mann Whitney U = 12396,500; $p = 0.019 < 0.05$), depending on whether you believe each person you trust in the mean scores of people not to lie for persuasion.

Tshkb scale total and trust to trust were found to have a significant negative correlation of 15.2%. ($r = -0,152$; $p = 0,048 < 0,05$). Accordingly, as the total score of tshkb scale increases, the honesty score decreases.

Conclusion: According to the results obtained from the research, it was concluded that there is a meaningful relationship between trust and post-traumatized sex difference in interpersonal relations in terms of gender. It can be said that female gender is more conscientious about trusting, not being able to lie for persuasion, consistent for persuasion, body language for persuasion more than male gender. It can be said that male gender is less helpful to trust and less honesty than female gender. In order to clarify the relationship between trust level and post-traumatic accusation level in interpersonal relations, it can be said that more and larger studies are needed.

Key Words: Confidence, Confidence and Insecurity in Communication, Trauma, Post Traumatic Life Fault Abnormality

İÇİNDEKİLER

Konu	Sayfa
ÖZET.....	I
SUMMARY	V
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ	X
TABLolar LİSTESİ	XI
EKLER LİSTESİ.....	XIII
ÖNSÖZ.....	XIV
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ.....	4
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
1.2. Problem.....	4
1.2.1. Alt Problemler	5
1.3. Hipotezler	6
1.4. Sınırlılıklar	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Güven	8
2.1.1. Güven nedir?	8
2.1.2. Güvenilirlik	10
2.1.3. Kişisel İlişkilerde Güven	12
2.1.3.1. Çocuklukta Temelleri Atılan Güven.....	13
2.1.3.2. Aile İçinde Verilen Güven	15
2.1.3.3. Arkadaşlık İlişkilerinde Güven.....	16
2.2. İletişimde Güven ve Güvensizlik Oluşumu.....	18
2.2.1. İletişimde Güvensizlik Yaratıcı Faktörler	18
2.2.1.1. Yalan Söylemek	19
2.2.1.2. Dedikodu Yapmak	20
2.2.1.3. Özgüven eksikliği	21
2.2.1.4. Korku ve Kaygı	22
2.2.1.5. Belirsizlik ve Risk.....	24
2.3. Travma.....	25
2.3.1. Travma Nedir?	25
2.4. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu	25

2.4.1.Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğuyla Bağlantılı Çeşitli Değişkenler.....	27
2.4.1.1.Travmatik Olayın Şiddeti ve Etkisi	27
2.4.1.2. Kişilik Özellikleri.....	27
2.4.1.3. Kontrol Odağı	28
2.4.1.4. Problemlerle Başa Çıkma Becerileri	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
YÖNTEM VE TEKNİKLER	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Evren ve Örneklem.....	31
3.3. Veri Toplama Araçları.....	31
3.3.2. Güven ve İkna Ölçeği	31
3.3.3. Travma Sonrası Hayata Küsme Ölçeği	32
3.4. Verilerin Toplanması Ve İstatiksel Analizi	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	36
BULGULAR	36
4.1. Araştırmanın Bulguları.....	36
4.2. Katılımcıların Frekans Dağılımları	38
4.3. Kişilerarası İlişkilerde Güven Düzeyi ile Travma Sonrası Hayata Küsme Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	39
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	85
ÖNERİLER.....	91
KAYNAKÇA.....	92

KISALTMALAR LİSTESİ

A.G.E.	: Adı Geçen Eser
ÇEV	: Çeviren
TSSB	: Travma Sonrası Stres Bozukluğu
TSHKB	: Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu

TABLolar LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1 - Tarihsel Süreç İçerisinde Güven Kavramının Gelişimi	9
Tablo 2 - Normallik Testi Sonuçları.....	34
Tablo 3 - Güvenirlik Analizi	35
Tablo 4 - Kişisel Özellikler ve Tercihler.....	36
Tablo 5 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu Ölçeğine İlişkin Tanımsal Bulgular	39
Tablo 6 - Güven ve İkna Ölçeğine İlişkin Tanımsal Bulgular.....	39
Tablo 7 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Dağılımı	40
Tablo 8 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis H - Testi Dağılımı	43
Tablo 9 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Dağılımı	47
Tablo 10 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Kiminle Ortak Olmak İstersiniz Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Dağılımı	53
Tablo 11 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Meslek Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Dağılımı.....	56
Tablo 12 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Eskisi Gibi Güvenir Misin Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Dağılımı.....	70
Tablo 13 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Güven Yıkılması Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Dağılımı	71
Tablo 14 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Güvendiğiniz Kişinin Her Söylediğine İnanır mısınız Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Dağılımı	73

Tablo 15 - Kadın Katılımcılarda Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeği İlişisine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi 76

Tablo 16 - Erkek Katılımcılarda Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeği İlişisine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi 81

EKLER LİSTESİ

EK A: GÜVEN VE İKNA ÖLÇEĞİ

EK B: TRAVMA SONRASI HAYATA KÜSME ÖLÇEĞİ

EK C: ÖZGEÇMİŞ

ÖNSÖZ

Bu araştırma, kişilerarası ilişkilerde güven düzeyi ile travma sonrası hayata küsme düzeyi arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında pek çok kişinin katkısı olmuştur. Bu isimlere teşekkür etmeyi kendime bir borç bilirim. Bu çerçevede, öncelikle çalışmanın başlangıcından sonuçlandırılmasına kadar görüş ve önerileri ile bana rehberlik eden ve hiçbir desteğini esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL'a teşekkürlerimi sunarım. Anketlerin uygulanmasında desteklerini esirgemeyen rehber öğretmen arkadaşlarıma ve ankete katılan herkese, veri girişleri konusunda en üst düzeyde desteğini sunan arkadaşım İlknur BAGAV'a, manevi desteğini sürekli sunan diş hekimi arkadaşım Nesrin ÖZGÖN'e ve son olarak ; " karşılık beklemeyi hiç düşünmeden sürekli veren ve herkesteki en güzeli bulmaya çalışan", çalışmamın başlangıcından bitimine kadar yanımda olan, can dostum, şair arkadaşım İbrahim BATUR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Yusuf BÜYÜKDAĞ

GİRİŞ

Yaşamın temeli olan iletişim, bireyin biyolojik gelişimini, toplumsal ilişkilerini ve kültürel çevresini değiştirip, gelişmesini sağlayabilen bir olgu durumundadır. Kısaca iletişim, insanın ve bireyin kültürel çevresi ile ilişkilerine göre değişip gelişen ve buna karşılık insanı değiştiren bir süreçtir.¹

Karşılıklı iletişim sürecinde kişilerin birbirlerini, iletişim kazası olmadan, doğru bir şekilde algılayabilmeleri, doğru iletişim ortamlarıyla mümkündür. Bilgi vermek, bilgi almak, değişmek, değiştirmek, ikna etmek, ikna olmak gibi pek çok amacı olduğu söylenebilir. İletişimin amaca yönelik ve etkili olabilmesi için önemli bir değişken daha gereklidir ki bu da; taraflar arasındaki güven ilişkisi ve güven ortamıdır. İletişim için en iyi zaman ve ortam seçilmiş olabilir, en doğru araçlar kullanılmış olabilir, amaçlar çok iyi belirlenmiş olabilir, ancak kişiler birbirlerine güvenmiyorsa ve iletişim güvensiz bir ortamda gerçekleşiyor ise sağlıklı ve etkili bir iletişimden söz etmek mümkün değildir.²

Kişilerarası iletişimin gelişiminde temel yapı taşı durumunda olan güven, karşılıklı olması gibi bir özelliğe sahiptir. Bireyin karşısındakine duyduğu güven, karşısındakinin ona duyduğu güveni önemli oranda etkilemektedir.³

Bireyler, yaşamak istemedikleri pek çok gündelik olayla karşılaşabilmektedirler. Yaşamak istenmeyen söz konusu olaylardan etkilenme süresi ve etkilenme düzeyi kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir. Bazı kişiler bu olaylarla baş edip üstesinden gelme konusunda çok fazla güçlük yaşamazken, bazı kişiler bu durumun tam tersine, yaşadıkları olaylardan hayatlarını karartacak düzeyde etkilenebilmektedir. Yaşanan olaylardan etkilenme düzeyi bireyin mesleki ve toplumsal işlevselliğini bozmaya başladığında psikoloji bilimi bu duruma bir açıklama ve yaklaşım belirlemeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. İnsanların hayatlarını olumsuz anlamda derinden etkileyen bu tarz yaşantılara travma adı verilmektedir. Travmatik yaşantılar; dünyayı neler olacağını tahmin etmesi güç, daha korku dolu bir yer haline getirmektedir.⁴

Kişiler, yaşadıkları travmatik olayla bağlantılı olarak yaşamlarını travma öncesi ve sonrası olarak niteleyebilmektedirler. Kişilerin yaşadıkları travmatik

¹ Merih Zıllıoğlu, *İletişim Nedir?*, İstanbul, Cem Yayınevi, 2003, s.94.

² Sevim Ece Karadoğan, *Kişilerarası İletişim Sürecinde Güven Unsuru, Güven ve İkna Ölçeği Örneği*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003, s.1 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

³ J.K.Butler, "Reciprocity of Dyadic Trust in Close Male-Female Relationships", *Journal of Social Psychology*, 126, pp. 579-580 ; **aktaran** Aybike Pelenk, *Güven Kavramı: Sivil Toplum Örgütleri, Medya, Hükümet ve Ticari Kuruluşlara Yönelik Ampirik Bir Araştırma*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s.22 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

⁴ Murray, 2001 ; **aktaran** Betül Düşünceli, *Logoterapi Yönelimli Grupla Psikolojik Danışmanın Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu Üzerindeki Etkisi*, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, 2015, s.1 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

olaylar, kırılganlıkları, çaresizlikleri ve ölümlülükleriyle yüzleşebildikleri olaylar olabildiği için, söz konusu olaylar hem çevresel hem de kişisel bir çok şeyi değiştirebilmektedir. Ölümün kaçınılmazlığını ve her canlının ölümle karşılaşacağı yanıtını, böyle bir travmatik olayın başına neden geldiği sorusuna karşılık olarak fark ederler. Travma ile karşılaştıklarında bireyler kendilerini varoluşsal bir süreç içerisinde bulmakta ve hayatlarındaki anlamı sorgulamaktadırlar. Yaşadıkları olumsuz durumlar için “Neden ben?” gibi varoluşsal sorular sormakta ve kontrolü kaybettiklerini hissetmektedirler.⁵

Doğumundan önce ve ölümünden sonra kesin yokluğun kendini sardığını sezinleyen ve bu sezinlemenin ötesinde bunu dünya üzerindeki diğer canlılardan farklı olarak entelektüel düzeyde çözümleyen / çözümlenmeye çalışan insanoğlu, bu acı ve korku dolu gerçekten kaçmak için karmaşık savunma mekanizmaları kullanmaktadır.⁶

Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğunda (TSHKB) ise, kişinin yaşamını tehdit edici düzeyde olmayan olayı, rahatsızlığının sorumlusu olarak görmesi gibi bir durum söz konusudur. Hayata küsmenin hastalık değeri, örneğin depresyonda ya da anksiyete bozukluklarında gözlenen belirtilerde olduğu gibi, bireyin hayatını ne ölçüde kısıtladığı ile ölçülmektedir. Bireyin gündelik ödevlerini yerine getirmesini engelliyorsa ve başka belirtilerle birlikte görülüyorsa bir hastalık değeri var demektir.⁷ Yaşanan olay, incitici, aşağılayıcı ve küçük düşürücü olarak görüldüğünden birey; öfke, çaresizlik ve hayata küsme düzeyinde tepkiler gösterebilir. Olay sonrasında ortaya çıkan karakteristik belirtiler tekrarlayıcı zorlayıcı düşünceler ve ruh sağlığında dirençli olumsuz değişiklik şeklindedir. Kişi dikkatini topladığında normal duygu durumu görülebilmektedir. Tetikleyici olay günlük yaşantıda herkesin karşısına çıkabilecek bir olaydır.⁸

TSHKB, bir kayıp ya da ayrılık deneyimi, çeşitli hastalıklar, işyerindeki bir anlaşmazlık, bir yakının kaybı, işsizlik, boşanma gibi durumları içerir. Hasanoğlu'na göre (2008), iş yerinde yaşanan çok ağır olmayan bir kaza, devlet dairelerinde ve işyerlerinde maruz kalınan psikolojik şiddet (mobbing), bedensel bir hastalığın teşhisi, aile bireylerinden birinin hastalanması, aile içi çatışma ya da çocuklardan birinin okul veya uyuşturucu sorunu tablonun beklenenden çok daha

⁵ Linden vd., 2007a ; **aktaran** Düşünceli, **a.g.e.**, s.5.

⁶ Çağay Dürü, Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Büyümenin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi ve Bir Model Önerisi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006, s.1(**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

⁷ Alper Hasanoğlu, Yeni Bir Tanı Kategorisi Önerisi: Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu, **Türk Psikiyatri Dergisi**, 2008, 19(1): 94-100, s.98.

⁸ Linden vd., 2007a ; **aktaran** Düşünceli, **a.g.e.**, s.3.

kötüleşmesine, bireyin işgücünün azalmasına, haksızlığa uğradığı duygusunun gelişmesine ve hayata küsmesine neden olabilmektedir.⁹

Bozulmuş duygu durumunun da eşlik ettiği TSHKB yaşayan bireyler, hayata küsme duygusunun yanında, geri çekilme, huzursuzluk, hiddetlenme ve olumsuz ruh hali gibi durumlar da yaşayabilirler. Olayı engelleyemedikleri ya da olayla başa çıkamadıkları için kendilerini suçlarlar. Hastalar iştah kaybı, uyku düzensizlikleri ve ağrı gibi çeşitli somatik şikayetler yaşayabilirler.¹⁰

Kişilerin TSHKB duygu durumunu yaşamasında, tanı koymak açısından tetikleyici etkenin önemi yüksektir. Söz konusu tetikleyici etken yaşamı tehdit edici olmamasına rağmen, her zaman yaşanan sıradan bir durum da olmadığından, bozukluğun tetikleyici olan etkeni göz önüne alınarak tedavinin planlanması gerekebilir. Bu nedenle, yaşanan bu olayın gerçek bir “travma” olup olmadığı da sorulması gereken bir sorudur. Hasta açısından bakıldığında bunun böyle olduğuna dair herhangi bir şüphe yoktur. Hasta olayı günü ve saatiyle anımsar, kendini hayal kırıklığına uğramış, yaralanmış yani travmatize olmuş olarak algılar. Tetikleyici etken ve bireyin algısı arasında, depresyonda olduğu gibi özgül olmayan bir bağ değil, Travma Sonrası Stres Bozukluğu’nda (TSSB) olduğu gibi doğrudan bağ vardır. Psikopatolojik olarak da olayın elde olmadan sık sık anımsanması ve kaçınma davranışı gibi, TSSB’na benzer belirtiler görülür. Fakat TSSB’nda ölüm korkusu ve dehşet duygusu etiyolojik olarak özgülken, Hayata Küsme Bozukluğu’nda (HKB) yaşanan olay hastada daha çok, hiddet ve küskünlük yaratır.

⁹ Düşünceli, **a.g.e.**, s.3.

¹⁰ Linden vd. 2007a ; **aktaran** Düşünceli, a.g.e., s.4.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı kişilerarası ilişkilerde güven düzeyi ile travma sonrası hayata küsme düzeyi arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesidir.

Araştırmada, kişilerarası ilişkilerde güvenin ne olduğu, güvenin nasıl oluşup, güven için tehlike unsuru olabilecek değişkenler üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, güven duyulan kişinin ne tür özelliklere sahip olması gerektiği, güven denilince insanların neler anladığı da belirlenmeye çalışılmıştır.

Kişilerarası ilişkilerde, “travmatik düzeyde” güven problemi yaşayan insanlar; hayata küsme, geri çekilme, huzursuzluk, hiddetlenme, olumsuz ruh hali gibi duygu durumlarını yaşayabilmektedir. Bireylerin bu duygu durumunu yaşamaları, pek çok değişkene bağlı olmakla birlikte, bu çalışmada sadece cinsiyet değişkeni açısından araştırmak amaçlanmıştır.

Kişilerarası ilişkilerin, olumsuz duygu durumlarını oluşturmaması ve genel anlamda güven temelli sürdürülmesi açısından araştırma ayrı bir önem taşımaktadır.

1.2. Problem

Travmatik olarak nitelenen yaşantılar, davranışlar, duygu durumları pek çok araştırmaya konu olmuş ve araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Bununla birlikte söz konusu travmatik durumlardan bireylerin ne ölçüde ve ne şekilde etkilenip, tepkilerinin nasıl olduğu, bu durumları tetikleyen değişkenler, tedavi şekil ve yaklaşımlarıyla ilgili de araştırma yapılmaktadır.

Yaşanan olumsuz yaşam olayları ve travmatik deneyimler bireylerde, kültürel farklılıklarla birlikte, ortak evrensel tepkilerden birisi olarak hayata küsme ile kendini göstermektedir.¹¹ Hayata küsme duygusunun ağırlık gösterdiği durumları tanımlamaya yönelik olarak Linden ilk kez 2003 yılında “Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu” kavramını ortaya atmıştır.

Kişilerarası İlişkilerde Güven Düzeyi ile Travma Sonrası Hayata Küsme Düzeyini etkileyen pek çok değişken olmakla birlikte, cinsiyet değişkeni açısından bu ilişkinin incelenmesi, bizim araştırmamızın temel problematiğini oluşturmaktadır.

¹¹ Ünal vd., 2011:36 ; aktaran Düşünceli , *a.g.e.*, s.3.

1.2.1. Alt Problemler

1- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

2- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin Faktör 2 – Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

3- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin Travma Sonrası Hayata Küsme  leği toplam alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

4- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için yardımseverlik alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

5- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için kendine güven alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

6- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için dürüstlük alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

7- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için samimiyet alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

8- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için uyum sağlama alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

9- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için açıklık alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

10- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için birikim alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

11- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için dedikodu yapmamak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

12- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için tutarlı olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

13- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için güvenilir olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

14- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için yalan söylememek alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

15- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için tutarlı olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

16- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için beden dili alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

17- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için bilgili olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

18- Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için kim olduğu alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Hipotezler

1. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için tutarlı olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

2. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için yalan söylememek alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

3. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için tutarlı olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

4. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin ikna için beden dili alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

5. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna  leğinin güvenmek için yardımseverlik ile psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal

işlevselliğin bireysel kısmı arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

6. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin TSHKB ölçeği toplam ile güvenmek için dürüstlük arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, İstanbul İli'nin çeşitli ilçelerinde yaşayan 172 kadın ve 171 erkek bireyle sınırlıdır.

2. Bu araştırma, 18 yaş üzeri bireylerin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu yönüyle 18 yaş üzeri bireylerle sınırlıdır.

3. Bu araştırma okuma yazma bilen bireylerle gerçekleştirilmiştir. Araştırma okuma ve yazma bilenlerle sınırlıdır.

4. Kişilerarası ilişkilerde güven düzeyi ile direkt ya da dolaylı etkileşim içerisinde olan birçok faktör bulunmaktadır. Kişilerarası ilişkilerdeki güven düzeyi yalnızca cinsiyet değişkeni açısından incelenmiştir.

5. Travma sonrası hayata küsme düzeyi ile direkt ya da dolaylı etkileşim içerisinde olan birçok faktör bulunmaktadır. Travma sonrası hayata küsme düzeyi yalnızca cinsiyet değişkeni açısından incelenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Güven

2.1.1. Güven nedir?

Güvenin psikolojik bir olgu olduğu yapılan tüm araştırmalarda kabul gören bir durumdur. Sadece psikologların değil, sosyal psikologlar, siyaset bilimciler, ekonomistler ve sosyologların da ilgisini çeken bir konudur. Güven konusundaki ilk araştırmalar kişilik teorisyenleri tarafından yapılmıştır. Güven, diğer insanların niyet ve davranışlarının, olumlu beklentilere dayalı olarak açık ve dürüst olacağını kabul etme konusundaki psikolojik bir durumdur.¹²

Güvenin temel anlamı, Oxford İngilizce sözlüğünde ise bir kişi ya da şeyin kalitesine ya da bir ifadenin gerçekliğine veya niteliklerine inanma-itimat etme (confidence) ya da bel bağlama şeklinde tanımlanmaktadır.¹³ Güvenle ilgili çalışmalar birbirinden beslenmiş ancak, tüm alanlar güven olgusuna kendi perspektifinden yaklaşmıştır. Literatürde yapılan araştırmaların güven olgusunun çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu görmekteyiz. Hosmer de bunu destekler biçimde çoğu ekonomist, psikolog, sosyolog ve yönetim teorisyeninin insan etkinliklerini yönetme ve yönlendirmede güvenin önemi konusunda birleştiklerini ifade etmektedir.¹⁴ Psikoloji alanındaki kişilik kuramcılarını güveni bireysel farklılıklarla vurgulamakta, güven ve güvensizliği tek bir sürecin iki karşıt boyutu olarak görmektedirler. Sosyal psikoloji alanı, eş zamanlı olarak güven ve güvensizlik olarak tanımlanan birbiriyle çatışan psikolojik durumların geçici ve değişken olduğunu vurgulamaktadır. Sosyoloji alanı ise güven ve güvensizliğin önemli olduğunu, toplumsal karmaşa ve belirsizliği azaltıcı bir mekanizma olarak işlev gördüğünü belirtmekte, güven ve güvensizliği birbirinin yerine geçen ya da eşdeğer fonksiyonlar olarak tanımlamaktadırlar.¹⁵ Güvenin ne olduğuyla ilgili bilim adamları tarafından çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunun sebepleri arasında, yazarların güveni kendi akademik disiplinleri çerçevesinde açıklamaya çalışmaları vardır. Lewicki, McAllister ve Bies (1998) 'e göre genel ifadeyle

¹² Rousseau vd.,1998:393-395; **aktaran** Güler Sağlam Arı, Güven ve Tükenmişlik İlişkisi: Ankara'daki Hastanelerde Bir Uygulama, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009, s. 28 (*Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*).

¹³ Barbara A. Misztal, **Trust in Modern Societies**, Cambridge, England, Polity Press, 1996, p. 16; **aktaran** Pelenk, a.g.e., s.5.

¹⁴ Laure Tone Hosmer, "Trust: The Connecting Link Between Organizational Theory and Philosophical Ethics", **Academy of Management Review**, Vol.20, No.2, 1995, p. 379; **aktaran** Pelenk, a.g.e., s.6.

¹⁵ Roy. J. Lewicki, Daniel J. McAllister, Robert J. Bies, "Trust and Distrust: New Relationships and Realities", **Academy of Management Review**, Vol.23, No.3, 1998, p. 440; **aktaran** Pelenk, a.g.e., s.6.

güven, başkalarının eylemleriyle ilgili emin olunan olumlu beklentileri ifade etmektedir.¹⁶

Tarihsel süreç içerisinde güven kavramının gelişimini Polat (2009) aşağıdaki tabloda özetlemiştir:

Tablo 1 - Tarihsel Süreç İçerisinde Güven Kavramının Gelişimi¹⁷

Deutsch (1958)	Bireyin, gelecekte olayların akışının belirsiz olduğu durumlar ve olayın sonucunun diğerlerinin tutumuna bağlı olduğu sıkıntılı durumlarda bile olayların sonucu ile ilgili iyimser beklentidir. Kişinin bir başkasının varlığından endişe etmek yerine, bu kişide istediği şeyleri bulacağına dair inançtır.
Gibb (1965)	Bireyin, karşılaşılabilecek olumsuz sonuçlardan korkmadan fikir, düşünce ve çaba ortaya koymasına için gerekli olan güdüdür.
Griffin (1967)	Bireyin, riskli bir durumda arzulanan amacı başarmak için bir nesnenin herhangi bir özelliğine veya bir olayın ortaya çıkacağına ya da bir kişinin beklenen şekilde davranacağına ilişkin inancıdır.
Meeker (1983)	Bir tarafın diğer taraftan ortak tutum beklentisidir. Güvenen bireyin, diğerinden yardım ve işbirliği yapma davranışı beklentisidir.
Carnavele ve Wechsler (1992)	Bir grubun veya bireyin, diğerlerinin davranışları veya niyetlerine inancı, bağlılığı; etik kurallarına dayalı, adil ve yapıcı davranış beklentilerini ve başkalarının haklarını düşünmesidir.
Mayer vd. (1995)	Bir tarafın diğer tarafın kontrol ve gözetme kapasitesini hesaba katmadan, diğer taraftan önemli bir görevi yerine getireceğine olan inanç ve diğer tarafın kendisini koruyacağına dayalı savunmasız kalma durumudur.
McAllister (1995)	Bir bireyin diğer tarafın kararlarına, hareketlerine ve sözlerine dayalı olarak davranma isteği ve beklentisidir.
Robinson (1996)	Bir tarafın diğer tarafın aleyhinde davranmayacağına, çıkarlarını engellemeyeceğine ilişkin inançlar, tahminler ve beklentilerdir.

¹⁶ Adams, 2004; **aktaran** Seçil Eda Kartal, Genel Liseler ile Mesleki Ve Teknik Liselerdeki Öğretmenlerin Örgütsel Güven Düzeylerinin Karşılaştırılması, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2010, s.6 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁷ Polat, 2009; **aktaran** Kartal, a.g.e., s.7.

Chow ve Holden (1997)	Bir kimsenin diğer kimsenin doğruluğu, dürüstlüğü ve güvenilirliğine ilişkin beklentisidir.
Shaw (1997)	Bağıllık gerektiren durumlarda tarafların birbirinden bekledikleri şekilde davranacaklarına ve olumlu anlamda beklentileri karşılayacaklarına duyulan inançtır.
Jones ve George (1998)	Moral, bilişsel ve duygusal öğelerden oluşan; kişilerin değer, tutum, ruh hali ve duygularının etkileşimleri sonucunda ortaya çıkan beklentilerdir.
McKnight (1998)	Bireyin, diğer bireylerin dürüst, yeterli, öngörülebilir ve inanılır olduğu inancıdır.
Rousseau vd. (1998)	Bir bireyin diğer bir bireylerin tutum, davranış ve niyetleri konusunda olumlu beklenti içerisine girip savunmasız kalma niyetini kapsayan psikolojik durumdur.
Erdem ve İşbaşı (2000)	Güven, bir tarafın diğer tarafın eylemlerinden zarar görmeyeceğinden veya karşı tarafın risk yaratmayacağından emin olmasıdır. Diğer bir deyişle güven, karşı tarafın eylemlerinin zararlı olacağından çok yararlı olacağına ilişkin beklentilerdir.
Shockeley-Zalabak vd. (2000)	Bir tarafın a) kimliklendirme (amaçlar, normlar, değerler ve inançlar açısından), b) uzmanlık, c) açıklık, d) dikkat ve e) güvenilirliğine dayalı olarak diğer tarafa savunmasız kalma isteğidir.
Solomon ve Flores (2001)	Taahhütlerde bulunanın, bunların yerine getirilmesidir. Kişilerin vaatlerle, duygularla ve tutarlılıklarla imal ettiği, yarattığı, inşa ettiği, koruduğu ve sürdürdüğü bir şeydir.
Gefen (2002)	Bir kişinin diğer kişiye karşı risk alma davranışına yönelik istekliliğidir.
Wech (2002)	Bir kişinin diğer bir kişiye yönelik olumlu bir beklentiye sahip olması ve bu beklentiye ilişkin psikolojik bir hassasiyet göstermesidir.
Yılmaz, Kabadayı (2002)	Tarafların birbirlerinin dürüstlüğüne, doğruluğuna, ticari ahlakına ve dolayısıyla bilerek birbirlerine zarar vermeyeceklerine ilişkin olan inançlardan gelen risk alma eğilimidir.

2.1.2. Güvenilirlik

Güven güvenme eylemini, güvenilirlik ise güvene layık olmayı barındırır içinde. Güvene layık olmak, sadece güven duyulur olmaktan fazlasıdır. Güvenilirlik bir kişiye ilişkin bir takım olgulara dayanıyormuş gibi algılanır. Güvenilirlik, gözlemlenebilir ve eldeki verilere dayanılarak kurulabilir. Güvenmek için çeşitli nedenlere ve kanıtlara ihtiyaç vardır, güvenilecek kişinin taşıdığı bir

takım olgulara bakılır fakat bununla birlikte güvenecek kişinin tavırları ve deneyimleri de çok önemlidir.¹⁸ Güvenilmemesi gerektiği düşünülen kişilere karşı da güven yaklaşımı içerisinde olarak, bu kişilerin insanlara güvenmenin yararlarını görmeleri sağlanabilir. Bir takım riskleri içinde barındıran bu yaklaşım, bireyi topluma kazandırma hedefine ulaşırsa, başarılı bir yaklaşım olarak adlandırılabilir.

Güvenilirlik, tahmin edilebilirlikle alakalıdır; yani başkalarının ne beklediğini bilmek ve buna göre davranışlarda bulunan tutarlılıktır.¹⁹ Süreç içerisinde, kişilerin birbirlerini tanımaları sonucu oluşacak bir olgu olduğundan, güvenilirliğin hemen oluşmasının beklenmemesi gerektiği söylenebilir.

Güvenilirlik boyutundaki güvene bakıldığında, kişi karşı tarafın davranışları ile tutarlılıklarını gözlemekte ve buna dayanarak geleceğe dair tahminlerde bulunabilmektedir. Eğer tahminleri beklentileri yönünde ise güvenilirliğin varlığından söz etmek mümkündür. Aksi halde güven kavramından bahsetmek zordur. İlişkilerde sonuçlara dair tahmin edilebilirlik oranı arttıkça, risk alma oranı düşmekte ve bunlara paralel olarak güven artmaktadır. Taraflar birbirlerinin verdikleri sözleri ve yaptıkları davranışları sürekli gözlemekte, sonuçta birbirlerine karşı güvenme veya güvenmeme duygusu geliştirmektedirler.²⁰

Güvenilirliğin tartışmalı olduğu durumlarda insanlar güveni daha çok yüceltirler ve çok daha fazla anlamlar yüklerler. Güven ve güvenilirlik bir paranın iki yüzü gibidir, biri olmadan diğeri de olmaz. İnsan bir kişiye o kişi güvenilir olduğu için güvenir. Kendine güvenin olmadığı sürece güvenilir olmanın da bir anlamı yoktur.²¹ İçinde neden ve kanıt barındırmayan güvenin sınanması çok farklı iken, güvenilirlik neden ve kanıtlara dayanır ve sınanması çok kolaydır.

İnsanlara karşı samimi davranmamak, adil olmamak ahlaki bir davranış değilse, güvenilir olduğuna dair her türlü kanıt var olduğu halde, o kişiye güvenmemek de doğru bir davranış değildir. Bir insana hak ettiği halde güvenmemek o kişiye karşı yapılmış çok büyük bir haksızlıktır. Eğer bir kişiye karşı adil davranmazsanız hak ettiği bir şeyi vermemiş olursunuz ama güven duyulmayı hak ettiği halde güvenmiyorsanız onun eksik olmasına neden olursunuz ki bunun tamiri daha zordur.²²

¹⁸ Karadoğan, a.g.e., s.21.

¹⁹ Hoy ve Tschannen – Moran, 2003 ; **aktaran** Kartal, a.g.e., s.14.

²⁰ Kartal, a.g.e., s.14.

²¹ Karadoğan, a.g.e., s.21.

²² Karadoğan, a.g.e., s.23.

2.1.3. Kişisel İlişkilerde Güven

Tüm insanlar, karşılıklı değişimden doyum sağladığı ölçüde ilişkiler var olur. Yaşanılan kişisel ilişkiler açısından güven esas olsa da, aslında tüm ilişkiler açısından güven hayatın temelini oluşturur diyebiliriz.

Hayatta hiç kimse tam anlamıyla tek başına değildir ya da kendi kendine yeterli değildir. Sadece kişisel ilişkiler kurduğu kişilerle değil aynı zamanda kişisel olmayan ilişkiler kurduğu kişilere de ihtiyacı vardır. İnsanların postacılarına, tamircilerine, doktoruna, bakkalına da güvenmesi gerekmektedir.²³

Rotenberg (1994; 2001) kişilerarası güvenle ilgili teorik bir çerçeve çizmiş ve güveni değerlendirmek için güven temelleri, güven alanları ve güvenin hedef boyutları olmak üzere 3'lü bir yapı önermiştir. Rotenberg'in (2001) önerdiği yapının İlk bölümünü *Güven Temelleri (Bases of Trust)* oluşturmaktadır. Kişilerarası güvenin güvenilirlik boyutu (reliability), duygusal boyutu (emotional) ve dürüstlük boyutu (honesty) olmak üzere üç temeli vardır. Güvenirlik bir kişinin verdiği sözleri yerine getireceğine olan güven, duygusal boyut bireylerin duygusal açıdan başka bir bireye zarar vermektan kaçınacaklarına olan güven (örn; eleştirmekten veya utandıracak davranışlardan kaçınma), dürüstlük ise doğru söyleme, kötü niyetli davranışlardan ziyade iyi niyetli davranışlar içerisinde yer alma, içten gelen / samimi stratejiler kullanma olarak tanımlanmaktadır. Rotenberg'in (2001) önerdiği yapının ikinci bölümünü *Güven Alanları (Domains of Trust)* oluşturmaktadır. Güvenin özgüllük (specificity) ve yakınlık / aşinalık (familiarity) olmak üzere iki hedef boyutu vardır. Özgüllük, birey için özel olan (specific) insanlardan daha genel insanlara (generalized) doğru bir aralığı, yakınlık / aşinalık ise birey için yakın olandan biraz daha uzak olduğu insanlara doğru bir aralığı içerir (Rotenberg, 2001). Örneğin, çocuklar kendileri için yakın ve özel olan kişilere (örn; yakın arkadaş) güvenebilirler veya kendileri için yakın ve daha genel olan kişilere (örn; anne ve baba) güvenebilirler.²⁴

Duygusal ve bilişsel olarak iki temel formda ele alabileceğimiz kişilerarası ilişkilerdeki güven olgusunu, bilişsel formdaki güven açısından; bilgiye dayalı ve hesaplanmış güven olarak, duygusal formdaki güven açısından ise; insanların birbirlerinin iyiliğini düşündüklerini gösteren eylem ve ifadeler olarak tanımlayabiliriz.

²³ Karadoğan, a.g.e., s.26.

²⁴ Rotenberg, 1986 ; **aktaran** Deniz Kurt, Algılanan Psikolojik Kontrol ile Gencin Psikososyal İşlevselliği Arasındaki İlişkiler: Kişilerarası Güven İnancı ve Güvenli Bağlanmanın Rolü, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010, s.4 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

2.1.3.1. Çocuklukta Temelleri Atılan Güven

Bebeklerin çoğunun kendilerini tutan kişilere karşı ilk birkaç dakikadan sonra genelde güven duydukları düşünülürdüğünde, güvenmeyi dünyaya geldiğimiz andan itibaren öğrenip, yaşam boyu sürdürdüğümüz söylenebilir.

Bir insanın kendine güvenmesi çocukluk yıllarında çevresine güvenle başlar. Bu duygunun sonradan kendinden elde edilmesi oldukça zordur.²⁵

Ericson doğumdan itibaren yaşamı şu şekilde dönemlere ayırmıştır:

1. Dönem (Güvene Karşı Güvensizlik 0-2): Bebeğin temel görevi kendisine, diğer insanlara ve dünyaya yönelik güven duygusu geliştirmektir. Bebeklik gereksinimlerinin giderilmesinin, diğer insanlara bağlı olduğu bir dönemdir. Bu nedenle güven isteği en fazladır. Güven duygusu diğer insanlar aracılığı ile öğrenilir. Bebeğin yaşamındaki önemli kişiler çocuğa sevgi verirlerse, onda güven duygusu gelişir. Eğer sevgi yoksa insanlara güven de gelişmez.

Temel güven duygusundan yoksun yetişmiş olan çocuklar, ileriki hayatlarında sosyal ilişki kurmaktan çekinen kendine güvensiz kişiler olabilirler. Ancak, kişi daha sonraki dönemlerde bu eksikliğini telafi edebilirse sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilen ve kendine güvenen bir insan da olabilir.

2. Dönem (Otonomiye Karşı utanç ve Şüphe 2-4): Ericson'a göre erken çocukluk, otonomi duygusunun geliştiği bir dönemdir. Kendi kendini kontrol etmesine, dünyayla başa çıkmasına izin verilmeyen çocuklar, yeteneklerine ilişkin utanç ve şüphe geliştirirler. Çocukları için çok fazla şey yapan anne-babalar, onların bağımsızlıklarına zarar verirler. Bağımlı çocuklar kendi kapasitelerine inanmazlar, bu nedenle de dünyayla başa çıkamazlar.

3. Dönem (İnisiyatife Karşı Suçluluk 4-7): Ericson'a göre okul öncesi yıllarda yeterlilik ve inisiyatif kazanılmalıdır. Çocuklar kendi etkinliklerini kendileri belirlemek isterler. Eğer kendi kararlarını vermelerine izin verilmezse veya onların seçenekleri aşağılanırsa, inisiyatif almak istemeyip suçluluk duygusu geliştirirler. Kendi kararlarını başkalarına verdirtme alışkanlığı kazanırlar.

²⁵ Engin Geçtan, *İnsan Olmak Varoluşun Bireysel ve Toplumsal Anlamı*, İstanbul, Adam Yayınları, 1994, s. 94.

4. Dönem (Yeterliliğe Karşı Aşağılık Duygusu): Sağlıklı bir kişilik geliştirmek için, kişinin fiziksel ve sosyal dünyaya ilişkin anlayışını değerlendirmesi temeline dayanır. Uygun cinsel kimlik gelişimi bu dönemde gerçekleşir. Duyuların gelişimi, sosyal ödevleri yerine getirme, diğer insanları kabul etmeyi öğrenme ve okul için gerekli temel yeteneklerin öğrenilmesi bu dönemde olur. Orta Çocukluğun temel ödevi yeterliliğin gelişimidir. Bu gerçekleşmezse yetersizlik ve aşağılık duygusu oluşur. Yeterlilik duygusu kişisel olarak anlamlı hedefler belirleme ve bunları aşma anlamındadır. Eğer bu gelişmezse bundan sonraki dönemlerdeki gelişim de olumsuz şekilde etkilenir. Orta çocukluğun gelişim ödevlerinin yerine getirilmemesi durumunda danışanlar şu tür problemlerle uğraşmak zorunda kalırlar:

- a) Olumsuz benlik kavramı
- b) Öğrenmeyle ilgili yetersizlik duygusu
- c) Sosyal ilişkiler kurmada aşağılık duygusu
- d) Değerler konusunda çatışmalar
- e) Cinsel rol kimliği konusunda karmaşa
- f) Yeni sorunlarla başa çıkmada isteksizlik
- g) İnisiyatif eksikliği ve bağımlılık

5. Dönem (Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası) : Ericson'a göre en önemli gelişim ödevi, ergenin kişisel kimliğinin gelişimidir. Ergenler ben kimim, nereye gidiyorum, ne olacağım gibi sorulara yanıt ararlar. Eğer kimlik duygusu geliştirilemezse kimlik karmaşası yaşanır. Gençler anne babalarından, akran ve toplumdaki farklı baskılara maruz kaldıklarında, ne yapacaklarını bilemez hale gelirler. Ergen, yaşamını yönetecek bir değerler sistemi oluşturmak zorundadır. Yaşama yönelik kişisel bir felsefe oluşturabilmek için inançlar, cinsel, ahlaki değerler gibi konular da anahtar karar almak zorundadır. Bu kimlik arayışı döneminde modeller ergen için çok fazla önemlidir.

6. Dönem (Genç Yetişkinlik – Yakın İlişkiye Karşı İzolasyon, Yalıtılma)
: Ergenlik döneminde kazanılan kimlik üzerine yeni gelişmeler sağlanır. Kimlik oluşumu yakın ilişkiye karşı izolasyon, çatışmanın çözümüyle test edilir. Ruhsal olarak olgun bir insanın temel özelliği, yakın ilişkiler oluşturabilmesi yeteneğidir. İnsanlarla yakın ilişkiler kurma, kişinin kendi kimliğine güvenini artırır. Yakın ilişki kurabilmek için, diğer insanlarla paylaşımda bulunabilmek ve onlara kendi bakış açımızı gösterebilmek gerekir.

7. Dönem (Orta yaş – Üretkenliğe Karşı Durgunluk) : Bu dönem hem kendimizle hem de diğer insanlarla nasıl yaratıcı olarak yaşayacağımızı öğrendiğimiz bir dönemdir. Yaşamın en fazla üretken olduğu dönemidir ama aynı zamanda genç yetişkinlikteki rüyamızla, gerçek yaşam arasındaki farklılıkları fark ettiğimiz üzüntü verici bir dönemdir. Eğer birey mesleğiyle, ailesiyle, boş zaman etkinlikleri ile ve başka türlü yarattığına inanıyorsa, üretkenlik duygusu doyum vericidir. Üretken yetişkinin temel özelliği sevebilme, çalışabilme ve eğlenebilme yeteneğidir. Eğer kişide üretkenlik yerine yaşamın boşa geçtiği duygusu hakim ise psikolojik anlamda ölür.

8. Dönem (Yaşamın sonu – Bütünlüğe Ulaşmaya Karşı Hayal Kırıklığı, Üzüntü) : Yaşamın temel krizidir. Eğer birey üretken olarak yaşamışsa, yaşamın yaşamaya değer olduğuna inanıyorsa, başarısızlıklarıyla başa çıkıp başarı getirmişse, başarılarla ulaşırsa bütünlük duygusunu yaşar. Bundan sonra yaşamın ne olacağı onun için endişe verici olmaz. Yaşamlarından doyum almaya, her anı yaşamaya çalışırlar. Ölüm olayına, yaşamın bir doğal sonucu olarak bakabilirler. Yaşamın anlamının ölümlerle var olduğuna inanırlar. Şu anı yaşıyor olmaları onlar için yeterlidir. Ego bütünlüğüne ulaşmak, problemlerle dolu olmuştaysa üzüntü, ümitsizlik, suçluluk, benlik sorgulama görülür. Bu tür insanlar yaptıkları her şeyi tekrar tekrar düşünür, tekrar seanslarının olmamasına hayıflanır, yaşamlarının bütün anlamı şu sözcüklerle sonlanır: “üzüntü”.²⁶

Çocuk gelişiminin ilk dönemlerinde güvene ilişkin yaşanan sorunlar, son dönemlerinde güvene ilişkin yaşanan sorunlara oranla daha yıkıcı etkiler taşıyabilir. Bireyin insanlara karşı daha temkinli, daha dikkatli olmayı öğrenmesinin temelinde; çok güvenli bir yaşamının olmaması ve yaşadığı olumsuz deneyimlerin olduğu söylenebilir.

2.1.3.2. Aile İçinde Verilen Güven

Bireyin yaşamında çok önemli bir yere sahip olan aile; bireyin duygusal ve psikolojik gelişim, sevgi ihtiyacını karşılama, eğitim, bakım, beslenme, sağlıklı zeka gelişimini sürdürme, kültürel değerleri kazanma gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı birincil yer ve ilk çevre olmasının yanında, bireyin ve toplumun fonksiyonlarında en temel ögedir. Bu ilişkiler, bireyin kendine güvenmesini,

²⁶ Eric Ericson, “1982 yılına kadar var olan psikolojik danışma yaklaşımları” (çevrimiçi), <http://www.rehberlik.s5.com/dankur.htm>. (Erişim tarihi:24.06.2003)

kendine ve diğer bireylere sevgi duymasını, kimlik kazanmasını, kişilik gelişimini, sosyal beceriler geliştirmesini ve topluma adaptasyon sürecini olanaklı kılar.²⁷

Kişinin geliştirdiği benlik kavramı hem kalıtım hem de çevrenin eseridir. Benlik kavramının oluşmasında sosyal çevrenin, özellikle çocuk için önemli olan kişilerin, anne-babanın etkisi büyüktür. Çocuk kendisi ile ilgili zihninde çizdiği kendi görünümü olan benlik kavramını, öncelikle anne-baba, kardeş ve arkadaşlarından öğrenir. Bu öğrenme süreci, bebeklikten itibaren başlar. Çocuk ilk benliğini aile ortamında geliştirir. Ailede çocuk için ilk model kişiler anne-babadır.²⁸ Aile içinde benlik kavramı gelişen bireyin, kendine güveni oluşmuş bir birey olarak topluma karışma olasılığı çok yüksektir denilebilir.

Çocuğu olduğu gibi kabul eden, onu destekleyip teşvik eden anne-baba çocuğun olumlu bir benlik kavramı ve benlik saygısı geliştirmesine yardımcı olabilir.²⁹ Kendine ve çevresine saygılı, farklı fikirlere ve farklılığa tahammül sınırları geniş, inandığı fikirleri savunma konusunda kararlı, kendine ait fikirleri doğrultusunda hareket edip, fikirlerini serbestçe söyleyebilen bireyin çocukluğunun; demokrasi ilkelerinin işlediği ve güven verici bir ortamda yetiştiği söylenebilir. Bu koşullarda yetişen birey aynı zamanda; sınırları bilen, yaratıcı, girişken, bulunduğu ortamın kuralları ve otoritesine körü körüne bağlı olmayan, kişilik ve davranışları açısından dengeli, sorumluluk duyguları gelişmiş bireylerdir denilebilir.

2.1.3.3. Arkadaşlık İlişkilerinde Güven

Eski Türklerde askerler savaşırken, arkadan gelecek herhangi bir saldırıyı kontrol edebilmek için sırtlarını bir ağaca, kayaya veya taşa vererek ok atarlarmış. Atalarımız genelde bozkır hayatı yaşadıkları için, bu nesne bir taş veya kaya olurmuş. Yıllar sonra bu sırta dayanan taşın ismi ARKA-TAŞ'dan ARKADAŞ şeklinde dilimize yerleşmiştir. Bugün bile güvenebileceğimiz, bizi arkadan vurmayaacak olan, samimiyetine güvendiğimiz kişilere verdiğimiz isimdir.

Arkadaşlık ilişkileri yaşla birlikte değişkenlik göstermekte, bu ilişkide gelişimsel bir süreç olduğu gözlenmektedir. Özellikle edinilen arkadaş sayısı gelişimsel olarak önem taşımaktadır.³⁰ İnsan, kendini tanıyarak farkındalık

²⁷ Karadoğan, a.g.e., s.33.

²⁸ Mevlüt Kaya, *Ailede Anne Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, 1997, 193-204, s. 196.

²⁹ Haluk Yavuzer, *Anne - Baba ve Çocuk*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1995, s.41.

³⁰ Pınar Bayhan ve Sonnur Işıtan, Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış, *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, Ocak-Şubat-Mart, 2010, 5(20), 33-44, s.35.

düzeyinin artması yönündeki bilgilerini zenginleştirmeyi, çoğu kez arkadaşlık ilişkisi ile sağlayabilir. Güvendiğimiz, güvenilirliğini ve duyarlılığını göstermiş birinin yardımını çok ararız.³¹

Arkadaşımıza güveniyorsak, düşüncelerimizi, tepkilerimizi, onunla paylaşarak kendimizi güvende hissediyorsak o zaman kendimiz hakkında da daha çok şey öğrenme olanağımız artar.³² Başkalarına karşı anlayış, güven, empati ve özsaygının gelişimi ve aynı zamanda psikolojik, sosyal ve kişisel duygunun gelişimi için arkadaşlıkların kaybedilmemesini sağlamak gerekir.

İnsanlar bilgisayar başında yalnız olarak kendilerini anlatabilmelerinden yaratıcılıklarından tatmin oldukları zaman kişilerarası güveni kurmak çok zor olacak, daha çok kişisel ilişki arama ve gönüllü gruplara katılma için bu kişilerin istekleri olmayacaktır.³³

Teknolojinin hızla gelişmiş olması ve yoğun kullanımı, arkadaşlığın doğasında bazı değişikliklere yol açsa da, kişiliğin gelişiminde arkadaşlığın önemi düşünüldüğünde, teknolojinin gelişimi arkadaşlık ilişkilerine de kolaylıklar sağlamıştır denilebilir. Farklı durumlar, farklı aktivite ve ilgi alanlarının paylaşımı için bize değişik arkadaşlıklar kurmaya izin veren bölünmüş ve farklı arkadaşlık tipleri ortaya çıktı. Bu tip düzenlere karşılıklı sorumluluk ve vaatlerin doğası etki etti. Buna rağmen arkadaşlıktaki eşitsizliği ve anlamı yok edemedi.³⁴ Gönüllü bir bağ olarak görülen ve içindeki insanlar tarafından dürüstlük, açıklık, güven, güvenilirlik, paylaşma, yardımlaşma olarak benimsenen arkadaşlık bir yalanla ihlal edilir. Arkadaşlık ihaneti acı vericidir. Arkadaşlık bize sadece bir sosyal grubun veya topluluğun parçası olmayı sağlamaz, kişisel kıymetimizi ve değerimizi tazeleyerek, öz saygımızın değerini artırır.³⁵ Duygusal ve psikolojik dengemiz için arkadaşlık ilişkileri çok önemlidir ki, arkadaşlık ilişkileri geniş olan insanlar, genelde başarılı ve mutlu insanlar olarak bilinir denilebilir. Bu nedenle arkadaş kaybının bireye yaşatacağı olumsuzluklar düşünüldüğünde, arkadaş kaybını minimum düzeye indirmek duygusal ve psikolojik dengemiz açısından çok dikkat etmemiz gereken bir durum olarak belirtilebilir.

³¹ Karadoğan, a.g.e., s.38.

³² Hung LaFollette, a.g.e., s.155; **aktaran** Karadoğan, a.g.e., s.38.

³³ Karadoğan, a.g.e., s.37

³⁴ Barbara A. Misztal, lbid., p.179; **aktaran** Karadoğan, a.g.e., s.37.

³⁵ Karadoğan, a.g.e., s.37.

2.2. İletişimde Güven ve Güvensizlik Oluşumu

Güvenin güveni beslediği gibi, güvensizlik de güvensizliği besler.³⁶ Duyguların ve duygulara yönelik bazı ön koşulların ortaya çıkmasından kaynaklanan bir yapı olan güven kavramını, ihanet kavramıyla birlikte düşünmemiz gerektiği söylenebilir.

Güvensizlik, karşı tarafın yeterliliğinden veya niyetinden emin olamama ve buna bağlı olarak olumsuz bir beklenti taşıma durumudur.³⁷

Aslına bakılırsa güvenin, güvensizlikten farklı bir kavram olup olmadığına dair tartışmalar hala devam etmektedir. Bazı çalışmalar, güvensizlikle ilgili görgül çalışmaların ikna edici bulgulara ulaşamadığından bahsederken (Schoorman, Mayer ve Davis, 2007) bazı yazarlar ise, birçok araştırmacının güven ile güvensizliğe iki farklı yapı olarak yaklaştığına değinmektedir (McKnight ve Chervany, 2001). Bununla birlikte birbirine tamamen zıt iki kavramın benzer modeller ortaya koyması (McKnight ve Chervany, 2001) her iki kavramın birbirinden çok farklı olmadığını göstermektedir (Schoorman, Mayer ve Davis, 2007). Ancak şunu belirtmek gerekmektedir ki, güven ve güvensizliğin nörolojik anlamda (güvene dair karar verirken güvenme davranışında beyinde aktif olan yerler ile, güvenmeme davranışında beyinde aktif olan yerler birbirinden farklıdır) birbirinden farklı olduğunu savunan bir çalışma da mevcuttur.³⁸ Kişilerarası ilişkilerde pozitif beklentileri içeren güvenle, negatif beklentileri içeren güvensizliğin bir arada olabilme ihtimalleri üzerinde durulsa da, bağımsız ve farklı görülmesi gerektiği söylenebilir.

2.2.1. İletişimde Güvensizlik Yaratan Faktörler

Kişilerarası ilişkiler farklı bir yapıya sahiptir. İkili ilişkilerde taraflar hem güveni hem de güvensizliği aynı anda içeren bir deneyime dönüştürebilir. İkili ilişkilerde taraflar zamanla birbirlerinin zayıf ve güçlü yönlerini öğrenerek, birbirlerine yönelik aynı anda güven ve güvensizlik parçalarını birlikte içeren bir güven deneyimi geliştirebilirler. Bu durumda karşı tarafa ne kadar güvenebilirim sorusunun yerini, karşı tarafa hangi alanlarda ve konularda güvenebilirim

³⁶ Ferda Erdem, “*Örgütsel Yaşamda Güven*”, *Sosyal Bilimlerde Güven*, Ankara, Vadi Yayınları, 2003, s.159.

³⁷ Erdem, a.g.e., s.161.

³⁸ Dimoka, 2010; **aktaran** Engin Bağış Öztürk, Farklı Kültürlerde Çalışanlar Arası Güven Sürecinin Karşılaştırmalı Bir Analizi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2011, s.31 (*Yayımlanmış Doktora Tezi*).

sorusunun alması, güven ilişkisini yönetebilmeleri için taraflara daha işlevsel gelmektedir.³⁹ İnsanların farklı olana ve değişime karşı direnç göstermesine sebep olabilecek olan kişilerarası güvensizliğin, hoşgörü, merhamet gibi temel insani duygulardan da uzaklaşmaları sonucunu doğurabileceği söylenebilir.

2.2.1.1. Yalan Söylemek

“Düzenbazlık ve ihanet, dürüst olacak kadar zekâsı olmayan ahmakların işidir.”

Benjamin Franklin

Yalan; psikologların, sosyal psikologların, felsefecilerin ve iletişim bilimiyle uğraşanların çok uzun zamandan beridir ilgisini çekmektedir. Konuya ilişkin Freud'un bir sözü buna kanıt olarak ileri sürülebilir (Freud 1959: 94): “Görmek için gözleri, duymak için kulakları olan herkes bilmelidir ki, hiçbir ölümlü sır saklayamaz. Dudakları sussa parmak uçlarıyla konuşur ve ihanet her bir gözeneğinden sızar.”⁴⁰ Kişilerarası ilişkilerin güven temelli ilerlemesinde yalanın çok ilgi çeken bir değişken olduğu söylenebilir.

Ekman (1985:26), yalanı diğer kandırma türlerinden ayıran iki ölçüt belirlemiştir. Bu ölçütlerden ilki, yalan söyleyen kişinin niyetidir. Yani, yalan söyleyen kişi isteyerek, bilinçli bir şekilde karşısındaki kişiye yanlış bilgi vermeyi seçmiştir. İkinci ölçüt ise, yalan söylenen kişinin, kendisine yalan söylendiğinin farkında olmamasıdır. Farkında değilse en azından yakalanmış bir yalan olmaz.⁴¹ Bu bağlamda, yalancılık; kişilerarası ilişkilerde bağlılık ve güveni zedeleyen, hatta yok eden, samimiyetten uzak bir yaşam biçimine neden olan davranış biçimi olarak adlandırılabilir; yalan söylemek de, kendimizi ve başkalarını kandırırken, yaşamımızı ve sosyal ilişkilerimizi yönlendiren bir değişken olarak adlandırılabilir.

İnsanların neden yalan söyledikleri konusunda yapılan araştırmalar neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır;

³⁹ Karadoğan, a.g.e., s.46.

⁴⁰ Emrah Akçay, *Yalan Söyleme Kabiliyeti ve Hafıza: Cinsiyetler Arası Bir Karşılaştırma*, Selçuk İletişim Journal of Selçuk Communication, 2012, 7(3), 234-243, s.235.

⁴¹ Akçay, a.g.e., s.236.

- İnsanlar kendilerine yarar sağlayacak bir takım dış nedenlerden dolayı yalan söylerler. Bu tür yalanların kişiye ya da onun sosyal çevresine somut yararları vardır.
- İnsanlar, benlik saygılarını koruyabilmek için yalan söyleyebilirler. Bu kişinin kendini kandırması, dolayısıyla savunma mekanizmalarıyla yakından ilgilidir.
- Kişi, geçici de olsa hoş şeyler duymak için yalan söyler.
- İçeriği ne olursa olsun yalan kişinin özerkliğini kontrol altına almasına ve kendisini farklı kılmasına yardımcı olur.
- Yalan kişinin bilinçli ya da bilinçsiz sadist eğilimler sonucu karşısındakine saldırganca davranmasına neden olur.
- Başkalarını alt etmeyi sağlayan yalanlar kişiyi üstün ve güçlü kılabilir.
- Yalan, söyleyen ve söylenen kişi arasındaki bir alışverişten ibarettir. Kişi kendini kandırma gereksiniminden dolayı karşısındaki kişinin yalan söyleme sürecini kolaylaştırabilir.⁴² Yalan yaşamımızın bir parçasıdır. Her an her yerde birileri birilerine yalan söylemektedir yukarıda sayılan nedenlerden dolayı. Yalan söyleyen kişi karşısındaki kişinin de yalan söyleyebileceğini unutmamalıdır ve unutmaz da. Kendisi güvenilir olmayan karşısındaki kişiye de güvenmez. Yalan söylediği anlaşılan kişinin güvenilirliği çok büyük bir yara almış olur. Güvenin en büyük dayanaklarından birisidir dürüstlük. Yalan söylemek de bunun tam karşıtıdır.⁴³ Yalan söyleyen kişinin, bu aşamadan sonra bize saygı duymayacağını düşünmemiz, söz konusu kişiye artık güvenimizin kalmamasının temel değişkeni olarak gösterilebilir.

2.2.1.2. Dedikodu Yapmak

“İnsanlar seninle konuşmayı bıraktığında, arkandan konuşmaya başlarlar.”

Pablo Neruda

Dedikodu, kimi zaman gerçeğe dayanan bazen de gerçekle ilgisi olmayan sıradan bir bilgi alışverişidir. Daha çok insanların özel yaşantılarını konu alırken,

⁴² Charles V. Ford, *Yalan, Yalan, Yalan: Yalancılığın Psikolojisi*, Çev: Şerife Küçükakal, Ankara, HYB Yayıncılık, 1997, s.92.

⁴³ Karadoğan, a.g.e., s.58.

duygusal ihtiyaçlar, kişilik özellikleri ve sahip olunan değerler dedikodu yapmanın nedenlerini açıklayabilir.⁴⁴

Dedikodunun en basit olumsuz etkisi genellikle kişinin adını kötüye çıkarması ve dedikodu yapana zaman kaybettirmesidir.⁴⁵ Tüm sosyal ilişkilerin temeli olarak tanımlanabilecek olan güven duygusunun güçlü olduğu kişilerarası ilişkilerde, yaratıcılık ve işbirliği doğma olasılığı yüksek olabileceken; buna karşılık güven duygusunun zayıf olduğu kişilerarası ilişkilerde ise, insanların enerjilerini dedikodu ve komplo senaryolarına harcayabileceği söylenebilir.

2.2.1.3. Özgüven eksikliği

*“Asıl mucize kendine inanmaktır;
sonrası hep olağan şeyler.”*

Goethe

Kendine güvensizliğin nedeni çocukluk dönemindeki eleştirel ve baskıcı ebeveyn tutumlarından kaynaklanır. Her anne-baba kendi uzantısı olan çocuğunun kusursuz olmasını ister. Bu nedenle de bazı davranışları iyi niyetle de olsa tersi sonuçlar doğurur. Her yaptığı yanlışta çocuğu eleştirme, suçlama, cezalandırma, kıyaslama gibi yaklaşımlar kendine güvensiz bir yapı oluşturur. Tutarsız ve müdahaleci yaklaşımda kişiyi kararsız bir insan haline getirir.⁴⁶ Kendini ve bu gününü seven insanların, geleceğine inanan, cesaretli, girişimlere açık, kendine yönelik olumlu duygular geliştirmesinden dolayı, kendini iyi hissetmesinin temelinde özgüveninin olduğu ve bu özelliğinin büyük oranda çocukluğuna dayandığı söylenebilir.

Günümüzde güvensizliğin en önemli nedenlerinden birisi insanın kendisine güvenmemesidir. Öznelliğe, bireyselliğe verilen önemin azalması, insanı potansiyelini, yeteneklerini ortaya çıkarmaktan çok, hayatını devam ettirebilme, yaşamını sürdürebilmeye odaklanmaktadır. Çevremizde pek çok kişi vardır diğerlerinden darbeler görmüş, güvenmenin bedelini ağır bir şekilde ödemiştir. İnsanlar hakkındaki bu olumsuz duygular da güven sorununu beslemektedir. Güven ilişkilerinin çözülmesi toplumun insan konusundaki yargısında yatmaktadır aslında. Güven sorunu özünde kendimize güvenmeme

⁴⁴ Jandt, 2002: s.27 ; **aktaran** Başak Solmaz, Söylenti ve Dedikodu Yönetimi, **Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2006, sayı:16, 563-575, s.567.

⁴⁵ Thomas and Rozell 2007; Kılıçlıoğlu, 2008; **aktaran** Feride Eşkin Bacaksız ve Aytolan Yıldırım, Dedikodu ve Söylenti Tutum Ölçeği'nin Geliştirilmesi, **Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi**, 2013, cilt:16, sayı:1, 37-42, s.37.

⁴⁶ Feyzullah Alpman, **Özgüven Eksikliği ve Geliştirme Yolları**, tavsiyeEdiyorum.com, Ocak 2017.

sorunu olarak çıkmaktadır karşımıza. Kendinden beklenileni yerine getirebileceğine, istenilenleri başarabileceğine, talep edilenleri karşılayabileceğine duyulan inançsızlıktır güvensizlik.⁴⁷ İnsanlar; kararsızlıkları ve kaypak davranışları çok olan, ne istediği ve ne dediğinden pek emin olmayan kişilere güvenmekten öte, kendine inanıp, bu inancını gösteren davranışlar içinde olan kişilere güvenmeyi tercih edeceklerdir denilebilir.

Özgüveni olmayan kişiler, yeterli deneyim ve beceriye sahip olduğu halde, inisiyatif kullanamama ve yaptığı işlere yeni insanları dahil etmenin huzursuzluğunu yaşayabilir. Kişilerin yeni durumlardaki kararsızlığında, iletişime girmekte zorlanmalarında, özgüven sorunu yaşamalarının büyük etkisi olduğu söylenebilir.

Yetişkinlerde güven kendine güven ancak kişinin kendisine ben kimim sorusunu sormasıyla sağlanabilir. Özgüven değişmeyen durağan bir şey değildir. Değişik zamanlarda kendimize güvenimiz çok yüksektir ya da çok azdır. Özgüven kolay ulaşılabilecek, oluşabilecek bir şey değildir. Fakat insanlardan özgüvenlerinin olması beklenir. Özgüveni tam olan kişilere toplumumuzda gıptayla bakılır. Özgüven başka insanlarla kurduğumuz ilişkilerle yakından bağlantılıdır.⁴⁸ Güvenilir olmamız ya da kişilere güvenmemizde, özgüvenimizin ilişkilerimizin temelini oluşturduğu söylenebilir.

2.2.1.4. Korku ve Kaygı

"Kaygıyla varlık ve bolluk içinde yaşamaktansa, korku ve sıkıntıları kovup, açlık içinde ölmek daha iyidir."

Epiktetos

Korku algılanan bir tehlike, tehdit anında hissedilen ve nahoş bir gerilim, güçlü bir kaçma veya kavga etme dürtüsü, hızlı kalp atışları, kaslarda gerginlik gibi belirtilerle yaşanan yoğun bir duygusal uyarıdır.⁴⁹ Korku, ilerdeki yıkıcı ya da acı verici kötü bir şeyin zihindeki tablosuna bağlı bir acı ya da rahatsızlık olarak tanımlanabilir. Korkulan şeyin yaklaşması tehlike denen şeydir. Korkunun zıddıdır güven, buna neden olan şey de korkunun zıddıdır; bu yüzden zihnimizdeki bizi güvenli tutan şeyin yakınlığı ve korkulan şeyin yokluğu ya da

⁴⁷ Karadoğan, a.g.e., s.62.

⁴⁸ Karadoğan, a.g.e., s.63 .

⁴⁹ Selçuk Budak, *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara, Bilim Sanat Yayınları, 2000, s.573.

uzaklığı tablosuyla birlikte olan beklentidir güven. Güven duyulan şeyin yakınlığına ya da korkuya neden olacak şeyin yokluğuna bağlı olabilir.⁵⁰ Kişilerarası ilişkilerde, ilişki içinde bulduklarımıza karşı korku duygusu içinde olmamız güvensizlik duygusunu daha yoğun yaşamamız anlamına da gelebilecektir denilebilir.

Psikanalistlerse şöyle tanımlıyor korkuyu; “ Yaklaşan tehlike nedeniyle ortaya çıkan ve kaçma isteğinin eşlik ettiği temel duygu. Korku temel insani deneyimlerden olmasına ve kaçma da kuşkusuz temel biyolojik yanıtlardan olmasına karşın psikanalizin korku hakkında çok az söyleyecek şeyi vardır.”⁵¹ Kişilerarası ilişkilerde güvensizlik deneyimi yaşayan bir insanın, bu deneyimini dikkate alarak ilişkilerini sürdürme düşüncesi içerisinde olabileceği söylenebilir.

Korku, yapılmaması ve söylenmemesi gereken şeyler yaptırır ve söyletir, rahat ve dengeli olmak gerekirken tam tersi duygular hissettirir. Herkes bu duygudan kurtulmak, böylece başı yukarda, güvenle ve huzurla yoluna devam etmek ister.⁵² Diğer insanların gözünde başarısız olmamak ve kendini koruma içgüdüleriyle geliştirilebilen korku duygusunun, insanların kendisini, davranışlarını dikkatli bir şekilde incelediğini fark etmesi üzerine de ortaya çıkabileceği söylenebilir.

Kaygı bir diğer adıyla anksiyete bozukluğu olarak da ifade edilen duygu durum, psikopatolojide birçok ruh sağlığı sorunun temelinde görülmektedir. Ancak kaygı durumu herhangi bir psikolojik sorunu olmayan bireylerin psikolojisinde de önemli bir rol oynamaktadır. Her bireyin zaman zaman kendini kaygılı hissetmesi normal ve onun yaşamda kalması için gerekli bir özelliktir. Kaygının bireyin denetiminden çıkarak, sürekli ve yoğun olarak hissedilmesi ve bireyin yaşamını olumsuz etkilemesi durumunda, kaygı bir bozukluk olarak, kendini göstermektedir.⁵³ Kişilerarası ilişkilerde kaygı duygusunun dengeli bir şekilde yaşanmaması durumunda, doğru orantılı olarak güvensizliğin de artacağı söylenebilir.

Bireylerin yalnız olduğu durumlara kıyasla sosyal ortamlarda daha fazla kaygı yaşadıkları gözlenmektedir. Sosyal ortamlar aynı olmasına rağmen,

⁵⁰ Aristoteles, **Retorik**, Çev. Mehmet H. Doğan, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2001, s.97.

⁵¹ Charles Rycroft, **Psikanaliz Sözlüğü**, Çev. Sağman Kayatekin, İstanbul, Ara Yay, 1989, s.96.

⁵² Karadoğan, a.g.e., s.52.

⁵³ Aysel Esen Çoban vd., Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk, Kaygı ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları, **Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi 2**, 2013, 2(2), 78-88, s.79 .

yaşanan kaygının şiddeti açısından bireyler arasında önemli farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin, bazı bireyler bu kaygıyla kolaylıkla baş edebilirken, kaygısı yüksek bireyler iletişimde olağan davranışları sergilemede büyük sorunlar yaşamaktadır.⁵⁴ Kişilerarası ilişkilerde kaygı düzeyini dengelemenin, kişilik özellikleriyle de ilgili olabileceği söylenebilir.

2.2.1.5. Belirsizlik ve Risk

“Risk” kelimesinin, gemiyle kayalıklara yakın bir şekilde seyretme durumunu temsilen, Yunancada kayalık manasına gelen “rhiza” kelimesinden türetildiğine inanılmaktadır. Tehlikeyi çağrıştıran “rhiza” kelimesinden İtalyanca “risco” kelimesi türetilmiş ve İngilizceye “risk” olarak geçmiştir.⁵⁵ Birey ve risk alma davranışı çerçevesinden bakıldığında risk alma davranışı bireyin bir oluş, olay karşısında olumlu ya da olumsuz bir sonuca yönelik olarak bir kıyaslamaya gitmesi, olayın olumlu sonuçları karşısındaki olumlu edinimlerinin potansiyel kayıplardan daha fazla olacağına yönelik algısı şeklinde tanımlanabilmektedir. Birey potansiyel kazanımların potansiyel kayıplara kıyasla daha az olduğunu algıladığında, kazanma, olumlu sonuçlanma algısı ortaya çıkıncaya kadar bahse girme konusunda isteksiz davranmaktadır.⁵⁶ Kişilerarası ilişkilerde ilişkiyi güven duyarak sürdürmenin aynı zamanda risk almak olabildiği de söylenebilir.

İlişkinin niteliğine göre, riskin niteliği de değişmektedir. Eğer yüzeysel bir ilişki söz konusu ise kişi riski göze almayabilir, eğer taraflar arasındaki ilişki derin bir ilişki ise risk aldatılma, kullanılma, ihmal edilme gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir.⁵⁷ Kişilerarası ilişkilerde güven düzeyinin risk düzeyine göre değişebileceği söylenebilir.

Risk, karar ve eylemlerin bir unsuru olarak ortaya çıkar, tek başına var olmaz. Eyleme geçilmediğinde risk de alınmamış olur. Güven, birbirini tamamlayan unsurlar olan risk ve eylem arasındaki döngüsel ilişkiye dayanır.⁵⁸ Güvenin oluşmasını etkileyen bir kavram olan belirsizlik, bireyin yaşadığı bir şoku, sürprizi içermektedir. Belirsizlik kavramı ile iç içe olan risk kavramı da bu

⁵⁴ Hamit Coşkun, Etkileşim Kaygısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, **Türk Psikoloji Yazıları**, Haziran 2009, cilt:12, sayı:23, 41-49, s.42.

⁵⁵ Cem Erel, İnternette Alışverişlerde Algılanan Risk Üzerine Bir Uygulama, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.28 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁵⁶ Pelenk, a.g.e., s.57.

⁵⁷ Erdem, a.g.e., s.158.

⁵⁸ Ferda Erdem ve Janset Özen, **“Niklas Luhmann’ın Tanıdıklık, Emin Olma ve Güven Ayrımı”**, **Sosyal Bilimlerde Güven**, Ankara, Vadi yayınları, 2003, s.56.

noktada ele alınmalıdır. Belirsizliğin bilgisizlik ve sürpriz şeklindeki iki boyutu, risk için tehlike ve olasılık şeklindedir.⁵⁹

Belirsizliğin azalması kuramına göre; kişilerarası ilişkilerde, bireylerin birbiriyle ilgili belirsizlikleri azaltmaları (birbirlerine ilişkin daha çok bilgilendikçe) ilişkilerin ilerleyip gelişmesini sağlar.⁶⁰ Tanışma düzeyinin yeterli olmaması, kişiler arasındaki belirsizliğin artmasına, bu durum da; kişilerin birbirlerine olan güven düzeylerine yansımaktadır denilebilir.

2.3.Travma

2.3.1. Travma Nedir?

Travma, kişinin gündelik yaşamının normal akışında, zihinsel ve ruhsal yaşamında çeşitli olumsuzluklara sebep olabilen olaylar bütünü olarak tanımlanabilir. Travmayı sıradan olumsuz yaşantılardan ayıran şey bireyin hayatına ya da beden bütünlüğüne yönelik tehdit ve şiddet ya da kişinin ölümle karşı karşıya gelme durumudur.⁶¹

DSM-IV'e göre ise travma, kişinin gerçek bir ölüm ya da ölüm tehdidi, ağır yaralanma, kendisinin ya da diğer insanların fizik bütünlüğüne karşı bir tehdit olayı yaşamış veya böyle bir olaya tanık olmuş, karşı karşıya gelmiş olma durumu olarak tanımlanmaktadır. Kişilerin, böylesi durumlarda dehşet, korku ve çaresizlik duygularını daha yoğun yaşadıkları söylenebilir. Doğaları gereği olağandışı olan travmatik yaşantılar, günlük yaşamla uyum sağlama noktasında baş etme yollarının sona ermesiyle de açıklanabilir.

Bir yaşantının psikolojik travma olarak ele alınması için beş unsur bulunmaktadır. Bunlar; 1. Olayın ani ve beklenmedik olması, 2. Kontrol edebilirliğinin az olması, 3. Olayın sıradışı olması, 4. Olayın kalıcı ve süregelen sorunlar yaratma derecesi, 5. Olaya dair başkalarını suçlamanın var oluşu.⁶²

2.4. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu

Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu (TSHKB)'ndaki "travma kavramı, DSM'lerde ele alınan "travma" kavramından farklılık göstermektedir. TSHKB'de "travma" olarak nitelenen; aile içi çatışma, haksız yere işten çıkarılma, kişilerarası

⁵⁹ Esin Özsoy ve Timuçin Yalçınkaya, "*Risk Toplumu: Bilgi Toplumunun Evriminde Yeni Boyut*", II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı, 17-18 Mayıs 2003, s.78

⁶⁰ Erol Mutlu, *İletişim Sözlüğü*, Ankara, Ark Yayınevi, 1994, s.22.

⁶¹ Işık Karakaya ve Ayşen Coşkun, *Travma Sonrası Stres Bozukluğu*, Ankara Hekimler Birliği Yayınları, 2008, s.351.

⁶² Seda Bayraktar, *Psikolojik Travma*, İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2012, s.34.

ilişkilerde sorun yaşama, boşanma gibi yaşamı direkt tehdit edici olmayan olaylardır.

Bunun yanı sıra yaşanan olumsuz olay yaşamsal bir tehlike oluşturmadığı için kişi ve çevresi tarafından üstesinden gelinebilir olarak algılanıp, göz ardı edilebilmektedir.⁶³

“Hayata küsme“ terimi Almanca Verbitterung ve onun İngilizce karşılığı olan embitterment sözcüklerinin yerine önerilmiştir.⁶⁴ Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu (TSHKB) ilk olarak Linden (2003) tarafından ortaya atılmıştır. Böyle bir bozukluğu tanılama ihtiyacı var olan literatürün TSHKB yaşayan bireylerin yaşadıkları semptomların tam olarak karşılık geldiği bir bozukluğu tanılayan bir kaynağın olmamasından ileri gelmektedir.⁶⁵

Linden ve arkadaşlarına göre (2011), kişinin net biçimde hatırlayıp kendi öznel değerlendirmesiyle belirttiği tek bir olayı, yaşamı açısından bir felaketin başlangıcı olarak görmesi, bu deneyim sonucunda dünyaya ilişkin temel değerlerini değiştirmesi nedeniyle söz konusu olumsuz yaşam olayı “travmatik” olarak ele alınmaktadır. Başlangıçta birey tarafından üzerinde durulmayan söz konusu olumsuz yaşam olayı, zamanla tekrar tekrar hatırlanmakta, bireyin kendisini veya çevresindekileri, o alanda çalışanları suçlamasına, intikam alma ve nefret duygularının oluşmasına neden olabilmektedir. Bu tablo ile birlikte kişi kendini toplumdan çekmekte, diğer insanlardan, sosyal çevreden uzaklaşmaktadır.⁶⁶ Kişilerarası ilişkilerde de, haksızlığa uğradığı iddiasında bulunan birey, yaşadığı olumsuz olayı “travmatik” olarak ele alıp, hayata küsme davranışı gösterebilir.

Göçmenler sıklıkla, bedensel belirtilerin ön planda olduğu, sosyal geri çekilme ve enerji kaybının eşlik ettiği bir tablo gösterirler. Yaşamsal bir tehdit içermeyen ve her gün görülmeyen olumsuz yaşam deneyimleri bu tablonun ağırlaşmasına ve göçmenin işgücünün azalmasına neden olacak kadar ruh sağlığını bozabilir. Hayata küsme ve haksızlığa uğramış olma duygusu, yaşanmış olumsuz yaşam deneyiminin elde olmadan sık sık anımsanması (iş

⁶³ Hasanoğlu, a.g.e., s.95

⁶⁴ Hasanoğlu, a.g.e., 94-100, s.94.

⁶⁵ Düşünceli, a.g.e., s.33.

⁶⁶ Linden ve Maercker, 2011; **aktaran** Yılmaz Erkmen, Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğunun Olumlu ve Olumsuz Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkisinde Dünyaya İlişkin Varsayımların Aracılık Etkisi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s.9. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

yerinde haksızlığa uğrama, işten çıkarılma, bir devlet dairesinde aşağılanma vs.), olay yerine gitmekten kaçınma gibi belirtilerle kendini gösteren bu tablo travma sonrası hayata küsme bozukluğu (HKB) olarak adlandırılabilir.⁶⁷ Kişilerarası ilişkilerde de haksızlığa uğramış olma duygusu, hayata küsmeye sebep olan kişiyle karşılaşmak istememeyi de beraberinde getirebileceği söylenebilir.

2.4.1.Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğuyla Bağlantılı Çeşitli Değişkenler

2.4.1.1.Travmatik Olayın Şiddeti ve Etkisi

Travmatik olayın ne tür bir olay olduğunun da travma sonrasında ortaya çıkacak belirtilerle ilişkili olduğu rapor edilmektedir.⁶⁸ Bu araştırmada kişilerarası ilişkiler açısından olayın şiddeti ve etkisi üzerinde durulacaktır.

Travmatik olayın şiddetiyle ilişkili olgular; kişilerin yaşadığı travmatik olaylara yükledikleri anlam ve söz konusu travmatik olayı algılama biçimleri olarak düşünülebilir. Travmatik olayın sona ermesinden sonra, kişilerin olağan yaşamında ne kadar olumsuz değişikliğe neden olduğu ise, olayın etkisinin düzeyi olarak özetlenebileceği söylenebilir.

2.4.1.2. Kişilik Özellikleri

Düşük sosyo-ekonomik düzey, düşük eğitim düzeyi, daha önce travma yaşantısının olması, başka bir DSM-IV (APA, 1994) Eksen 1 bozukluğu ve çeşitli kişilik özellikleri risk faktörleri olarak belirtilmektedir.⁶⁹ Kişilerin travma sonrası hayata küsme düzeyinin oranında, kişilik özelliklerinin önemli değişkenlerden birisi olduğu düşünülebilir.

Bireyin sürüp giden yaşamında aniden travmatik bir yaşantı ile karşılaşması, bir takım belirtileri deneyimlemesine neden olur. Bu belirtiler, olağandışı bir yaşantıya verilen olağan tepkiler olarak karşılanmakla birlikte, bireyi bilişsel, duygusal ve davranışsal alanlarda etkileyerek günlük yaşamını kesintiye uğratabilmektedir. Travmatik bir yaşantıyla karşı karşıya kalan her kişinin bu tür zorlukları yaşaması şart değildir ve deneyimlenen zorluklarda

⁶⁷ Hasanoğlu, a.g.e., 94-100, s.94.

⁶⁸ Lee ve Young, 2001; aktaran Dürü, a.g.e., s.34.

⁶⁹ Koren, Arnon and Klein, 1999; aktaran Dürü, a.g.e., s.36.

bireysel farklılıklar vardır.⁷⁰ Kişilerde; kişilik bozukluğu, borderline, anksiyöz ve depresyon hikayesi olması, ailesinde rastlanan psikopatolojik geçmiş olması gibi durumları olan kişilerin, hayata küsme düzeyinin daha yüksek olacağı ve söz konusu travmayı daha ağır atlatacakları söylenebilir.

Gençler ve yaşlılar, travmatik olayla başa çıkmada orta yaşlılara göre daha büyük güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Kişilik bozukluğu, geçirilmiş psikiyatrik hastalığın varlığı stresörlerin etkisini artırabilmektedir. İçer dönüklük, nevrotik özellikler ve majör depresyon, anksiyete bozukluğu başta olmak üzere kendisi ya da ailesinde var olan psikiyatrik hastalık öyküsü (Kronik TSSB olan hastaların %66'sının ailelerinde psikopatoloji saptanmıştır.), kronik TSSB için risk faktörleridir.⁷¹ Kişilerarası ilişkilerde hayata küsme düzeyi her yaş döneminde farklılık gösterebilmekte denilebilir.

Miller (2003), yaptığı derleme çalışmasında, literatürde TSSB ile ilişkili bulunan çeşitli kişilik özelliklerini rapor etmektedir. Yazar, pek çok araştırmacının, TSSB geliştiren kişileri “suçlamamak” için, kişilik özellikleriyle ilgili çalışma yapmaktan kaçındığını, ancak travmatik bir yaşantıya maruz kalan kişilerin tümünün TSSB geliştirmemesinin, çeşitli kişilik özellikleriyle bağlantılı olduğunu düşündüğünü belirtmektedir.⁷² Literatürde, kişilerarası ilişkilerdeki yaşanan güven sarsıntısından sonraki hayata küsme düzeyini belirlerken, her ne kadar kişilik özelliklerinin önemli bir değişken olduğuyla ilgili çalışmalardan kaçınıldığı gözlemlense de, kişilik özelliklerinin önemli etkenlerden birisi olduğu tekrar belirtilebilir.

2.4.1.3. Kontrol Odağı

Kontrol odağı kavramının kökleri Rotter'ın (1954, 1966) sosyal öğrenme kuramına dayanmaktadır. Rotter'ın kontrol odağı sınıflandırması, içsel kontrolden dışsal kontrole iki kutuplu bir boyutta, davranışın sonuçlarını kimin ya da neyin etkilediğine ilişkin inançları içermektedir. İçsel kontrol odağı, gelecekteki sonuçlara dair kontrolün öncelikle kişinin kendisine bağlı olduğu inancını anlatmak için kullanılan bir terimdir; yani, içsel kontrol odağı olan kişiler davranışlarının sonuçlarının, kader, şans ya da başkaları yerine kendi

⁷⁰ Palabıyıköğlü ve Cesur, 2013; aktaran Ayla Kahil, Travmatik Yaşantıları Olan Bireylere Yardım Davranışında Bulunan Profesyonel ve Gönüllülerin İkincil Travmatik Stres Düzeylerinin İncelenmesi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016, s.11 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

⁷¹ Breslau Davis, 1992, Engdahl 1991, Resnick 1989, Solomon 1988; aktaran Fuat Özgen ve Hamdullah Aydın, Travma Sonrası Stres Bozukluğu, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, Ankara, 1999, 2(1), 34-41, s.36.

⁷² Dürü, a.g.e., s.36.

eylemlerinden kaynaklandığına inanırlar. Aynı zamanda, kendi deneyimlerini kendi beceri ve çabalarının kontrol ettiğine de inanırlar. Diğer yandan dışsal kontrol odağı, kontrolün kişinin kendisinin dışında olduğu beklentisine karşılık gelir. Genel olarak kişilerarası ilişkiler açısından bakıldığında, dışsal kontrol odağına sahip olan bireylerin sosyal beceriler açısından daha yetersiz, içsel kontrol odağına sahip olan bireylerin daha başarılı ve sosyal olarak daha güçlü oldukları bilinmektedir.⁷³ Kişilerarası ilişkilerde hayata küsme düzeyinin içsel kontrol düzeyine sahip bireylerle, dışsal kontrol düzeyine sahip olan bireylerin farklı olabileceği söylenebilir.

Kişinin kendi yaşamıyla ilgili seçimlerinin farkındalığının veya daha genel anlamda yaşamının gidişiyle ilgili ne kadar sorumluluk aldığı bir göstergesi sayılabilecek kontrol odağının (locus of control) da TSSB ile ilişkili bulunduğu görülmektedir.⁷⁴ Rotter (1980)' a göre genellenmiş bir beklenti olan "kişilerarası güven" de kontrol odağıyla bağlantılıdır: Güveni düşük bireyler, sosyal alandaki başarısızlıklarına bir savunma kalkanı olarak dış kontrol inancını oluşturan inanç ve beklentilerini gerekçe gösterebilmektedir.⁷⁵ Kişilerarası ilişkilerde dış kontrol odaklı bireylerin hayata küsme düzeyinin, iç kontrol odaklı bireylere oranla daha yüksek olma olasılığından söz edilebilir.

2.4.1.4. Problemlerle Başa Çıkma Becerileri

Başta çıkma, kişinin o anki kaynaklarıyla aşamadığı veya aşmakta zorlandığı içsel veya dışsal beklentileri karşılamakta kullandığı bilişsel ve davranışsal çabalar olarak tanımlanmaktadır.⁷⁶ Kişilerarası ilişkilerde, bilişsel ve davranışsal çabalar farklı olabileceğinden, hayata küsme düzeyi arasında da farklılık olabilmesi olasılığından söz edilebilir.

Başta çıkmanın iki boyutu olduğu aktarılmaktadır: sıkıntı yaratan problemle başta çıkma (sorun odaklı başta çıkma) ve duyguları düzenleme (duygu odaklı başta çıkma). Duygu odaklı başta çıkma yollarının daha çok kullanılmasının, TSSB belirtileri gösterme riskini arttırdığına yönelik araştırmalar olduğu rapor edilmektedir.⁷⁷ Kişilerarası ilişkilerde, sorun odaklı başta çıkma boyutuyla hareket

⁷³ Martin vd. 2005; **aktaran** Okan Cem Çirakoğlu, Esin Tezer, Kontrol Odağı ve Eleştirel Düşünmenin Üniversite Öğrencilerinin İlişki Doyumuzluklarına Verdikleri Tepkiler Üzerindeki Yordayıcı Rolü, **Türk Psikoloji Yazıları**, Aralık 2010, 13(26), 29-41, s.31.

⁷⁴ Solomon, Mikulincer ve Avitzur, 1988; **aktaran** Dürü, a.g.e., s.37.

⁷⁵ İhsan Dağ, Kontrol Odağı, Başta Çıkma Stratejileri Ve Psikolojik Belirti Gösterme İlişkileri, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990, s.5 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

⁷⁶ Lazarus, 1993; **aktaran** Dürü, a.g.e., s.38.

⁷⁷ Dirkzwager, Bramsen ve Ploeg, 2003; **aktaran** Dürü, a.g.e., s.39.

eden kişilerin, duygu odaklı başa çıkma boyutuyla hareket eden kişilere oranla hayata küsme düzeylerinin daha yüksek olabileceği belirtilebilir.

Lazarus ve Folkman (1984) stresi, “kişinin iyilik halini tehlikeye sokan, kapasitesini azaltacak veya zorlayacak bir durum olarak değerlendirmekte, kişi ve çevre arasındaki etkileşim” şeklinde tanımlamaktadırlar. Stresin insan üzerindeki olası olumsuz etkileri ele alındığında bedensel ve duygusal bozukluklar önemli yer tutmaktadır. Bu durum bireyin kişisel gelişimi ve insanlar arası etkileşimi gibi sosyal hayatını belirleyici olmaktadır.⁷⁸ Bu araştırmadan da anlaşılacağı üzere, kişilerarası ilişkilerde problemlerle başa çıkma becerisi geliştiremeyen kişilerin, sosyal yaşam ve kişisel yaşam kalitelerinin düşük olma olasılığının olabileceği söylenebilir.

⁷⁸ Betül Aydın ve Seval İmamoğlu, Stresle Başa Çıkma Becerisi Geliştirmeye Yönelik Grup Çalışması, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2001, sayı:14, 41-52, s.48.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, kişilerarası güven düzeyi ile travma sonrası hayata küsme bozukluğu arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesi için beşli likert tipi anket modeli ile ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma tasarımı her şeyden önce, araştırılan sorunun belirlenmesi ve bu sorunun bulunduğu ana kitlenin sınırlarının çizilmesi ile yakından ilgilidir. Bu yönüyle her araştırmanın kendine özgü bir evreni bulunmaktadır.

Bu araştırmanın evrenini İstanbul İlinin çeşitli ilçelerinde bulunan bireyler oluşturmaktadır.

Evrenin tümü üzerinde araştırma yapmak maliyet, zaman ve insan gücü bakımından her zaman mümkün olmamaktadır. Bu durumlarda evreni temsil yeteneği olan bir grup seçilerek incelenir ve gruptan elde edilen sonuçlarla evrenin tamamı hakkında değerlendirmeler yapılmaya çalışılır. Evreni temsil etme özelliği olan ve istatistiksel açıdan doğru sonuçları elde etmek için belli büyüklükteki bu gruba örneklem adı verilmektedir.

Bu araştırmanın örnekleme ise; İstanbul İlinin çeşitli ilçelerinde bulunup, çeşitli işkollarında çalışan ve farklı eğitim düzeyinde olan 172 kadın ve 171 erkek bireyden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada verilerin toplanabilmesi için anket yönteminden faydalanılmıştır.

3.3.2. Güven ve İkna Ölçeği ⁷⁹

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden Sevim Ece KARADOĞAN'IN geliştirdiği ve izin alınarak kullanılan ölçeğin anket kısmında güven ve ikna ölçeklerinin sınanmasının yanı sıra, güven ve iknaya yönelik sorular da yer almaktadır. Demografik bilgileri öğrenmeye yönelik sorularla birlikte toplam 13 soru sorulmuştur. Son iki soru ölçeklerin sınanmasına ilişkindir:

1-Cinsiyet

2-Yaş

⁷⁹ Karadoğan, a.g.e., s. 163.

3-Eğitim

4-Meslek

5-Çevrenizde en çok güvendiğiniz kişi kimdir?

6-Bir şirket kuracak olsanız kiminle ortak olmak istersiniz?

7-Bir kişinin ona duyduğunuz güveni yıkması için ne yapmış olması gerekir?

8-Güveninizi yıkan bir kişiye tekrar eskisi gibi güvenir misiniz?

9-Güvendiğiniz bir kişinin her söylediğine inanır mısınız?

10-Bir kişinin sizi herhangi bir konuda ikna edebilmesi, inandırabilmesi için o kişinin güvenilir biri olması ne derece önemlidir?

11-Herhangi bir konuda bir kişi sizi ikna etmeye, inandırmaya çalışıyor; en çabuk ve kolay inanacağınız kişi kim olur?

Ölçek soruları:

12-Bir kişiye güvenmeniz için aşağıdaki özelliklere sahip olması ne kadar gereklidir?

13-Bir kişinin sizi herhangi bir konuda inandırabilmesi / ikna edebilmesi için aşağıdaki özelliklere sahip olması ne kadar gereklidir?

Anket formundaki güven ve ikna ölçekleri Likert ölçeğine uygun olarak “çok gerekli”, “gerekli”, “fark etmez”, “gerekli değil”, “hiç gerekli değil” şeklinde 5’li ölçek kullanılarak hazırlanmıştır. Katılımcılardan, ölçekte yer alan ifadeleri bu 5’li ölçeğe göre değerlendirmeleri istenmiştir. Ölçeğin puanlandırılması ise; çok gerekli=5, gerekli=4, fark etmez=3, gerekli değil=2, hiç gerekli değil=1 şeklindeir.

Güven ölçeğinin; yardımseverlik, kendine güven, dürüstlük, samimiyet, uyum sağlama, açıklık, birikim, dedikodu yapmamak ve tutarlı olmak şeklinde 9 alt boyutu varken, ikna ölçeğinin; güvenilir olmak, yalan söylememek, tutarlı olmak, beden dili, bilgili olmak ve kim olduğu şeklinde 6 alt boyutu bulunmaktadır.

3.3.3. Travma Sonrası Hayata Kúsme Ölçeđi⁸⁰

İnönü Üniversitesi’nden Süheyla Ünal ve arkadaşları tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan ve izin alınarak uygulanan ölçek, toplam 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 5’li likert tipi ölçeğin uygulanmasından sonra, faktör 1 ve faktör 2 olarak adlandırılmış ve katılımcılardan “evet”, “hayır” şeklinde yanıtlamaları istenmiştir.

⁸⁰ Süheyla Ünal vd., Travma Sonrası Hayata Kúsme Bozukluğu Ölçeğinin (PTED Self Rating Scale) Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması, *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 2011; 24:32-37.

Faktör 1; psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ilgili maddeleri barındırırken, faktör 2; sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkilerini içeren sorulardan oluşmaktadır:

Faktör 1: Bireysel boyut soruları:

- 3 - Çok haksız ve adaletsiz olarak nitelediğim ciddi bir olay yaşadım.
- 6 - Beni intikam alma düşüncelerine iten bir yaşantım oldu.
- 9 - Beni mutsuz ve somurtkan yapan olumsuz bir yaşam deneyimim oldu.
- 10 - Genel fiziksel sağlığıma bozacak kadar beni üzen bir yaşam deneyimim oldu.
- 11 - Bana onu tekrar hatırlatacak kişiler ya da yerlerden kaçınmama neden olacak şiddette bir yaşam deneyimim oldu.
- 12 - Beni çaresizlik ve güçsüzlük duygularına sürükleyen bir yaşam deneyimim oldu.
- 13 - Bana bunları yaşatanların aynı duruma düşmelerini çok istememe neden olan bir yaşam deneyimim oldu.
- 14 - Yaşama istek ve gücümün oldukça azalmasına yol açan bir yaşam deneyimim oldu.
- 15 - Eskisinden daha kolay sinirlenen bir insan olmama yol açan bir yaşam deneyimim oldu.
- 16 - Normal ruh haline dönmek için dikkatimi başka şeylere yönlendirmek zorunda kalmama yol açan bir yaşam deneyimim oldu.
- 17 - Beni ailem ve kendi işlerimle eskisi gibi ilgilenemeyecek hale getiren bir yaşam deneyimim oldu.
- 18 - Beni sosyal aktivitelerimden ve arkadaşarımla birlikte olmaktan alıkoyacak kadar ağır bir yaşam deneyimim oldu
- 19 - Acı veren hatıralarını sıklıkla hatırladığım bir yaşam deneyimim oldu.

Faktör 2 : Sosyal işlevsellik soruları:

- 1 - Büyük ölçüde beni canımdan bezdiren ve inciten bir deneyim yaşadım.
- 2 - Genel olarak ruhsal iyilik halimde kalıcı ve önemli bir olumsuz değişikliğe yol açan yaşantım oldu.
- 4 - Hakkında tekrar tekrar düşünmek zorunda kaldığım olumsuz bir olay yaşadım.
- 5 - Hatırladıkça hala beni derinden üzen bir deneyimim oldu.
- 7 - Kendime kızmama ve suçlamama yol açan olumsuz bir yaşantım oldu.
- 8 - "Çaba göstermeye ve uğraşmaya değmez" diye hissetmeme neden olan ciddi bir yaşam deneyimim oldu.

Ölçeğin puanları 0 – 19 arasında değişmektedir. Puan yükseldikçe patolojinin şiddeti artmaktadır. Ölçek, olumsuz olaylara karşı geliştirilen hayata küskünlük boyutunu ve özelliklerini ölçmeyi temel alarak geliştirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması Ve İstatiksel Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS 24.0 istatistik paket programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yanı sıra normal dağılımın incelenmesi için Kolmogorov - Smirnov dağılım testi kullanıldı. Ölçek puanları normal dağılıma sahip olmadığından dolayı parametrik olmayan istatistik yöntemler tercih edildi.

3.4.1. Ölçeklerin Normallik Analizleri ve Ortalamalar

Tablo 2 - Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov		
	İstatistik	df	Sig.
Faktör 1- Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	,197	343	,000
Faktör 2- sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	,182	343	,000
TSHKB Ölçeği toplam	,149	343	,000
Güvenmek için yardımseverlik	,118	343	,000
Güvenmek için kendine güven	,114	343	,000
Güvenmek için dürüstlük	,274	343	,000
Güvenmek için samimiyet	,149	343	,000
Güvenmek için uyum sağlama	,086	343	,000
Güvenmek için açıklık	,157	343	,000
Güvenmek için birikim	,160	343	,000
Güvenmek için dedikodu yapmamak	,196	343	,000
Güvenmek için tutarlı olmak	,256	343	,000
İkna için güvenilir olmak	,132	343	,000
İkna için yalan söylememek	,089	343	,000
İkna için tutarlı olmak	,137	343	,000
İkna için beden dili	,097	343	,000
İkna için bilgili olmak	,130	343	,000
İkna için kim olduğu	,113	343	,000

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Mann Whitney U test kullanıldı. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında ikiden fazla grup durumunda, parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde

Mann Whitney U test kullanıldı. Ölçekler arası ilişkilerin incelenmesi için Spearman Korelasyon Analizi kullanıldı. Sonuçlar % 95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

Genel güvenilirlik ve alt boyutların güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır.

Tablo 3 - Güvenirlik Analizi

	Cronbach's Alpha	Madde sayısı
Faktör 1- Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	0,883	13
Faktör 2- Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	0,790	6
TSHKB Ölçeği toplam	0,912	19
Güvenmek için yardımseverlik	0,806	4
Güvenmek için kendine güven	0,900	8
Güvenmek için dürüstlük	0,792	4
Güvenmek için samimiyet	0,804	4
Güvenmek için uyum sağlama	0,800	6
Güvenmek için açıklık	0,813	5
Güvenmek için birikim	0,876	4
Güvenmek için dedikodu yapmamak	0,709	2
Güvenmek için tutarlı olmak	0,841	3
İkna için güvenilir olmak	0,878	7
İkna için yalan söylememek	0,798	7
İkna için tutarlı olmak	0,828	6
İkna için beden dili	0,900	9
İkna için bilgili olmak	0,906	9
İkna için kim olduğu	0,848	6

TSHKB Ölçeği genel güvenilirliği 0,912; alt boyutların güvenilirlik düzeyi 0,883 ve 0,790 olarak bulundu. Güvenmek ve İkna alt boyutların güvenilirliği %70'in üzerinde güvenilir olarak bulundu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan kişilerin anket ve ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 4 - Kişisel Özellikler ve Tercihler

		Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	172	50,1
	Erkek	171	49,9
	Toplam	343	100,0
Yaş	18-24	38	11,1
	25-31	94	27,4
	32-38	89	25,9
	39-45	54	15,7
	46-52	33	9,6
	53-59	23	6,7
	60 Yaş Ve üstü	12	3,5
	Toplam	343	100,0
	Eğitim	İlkokul	26
Orta Okul		18	5,2
Lise		94	27,4
Üniversite		171	49,9
Master-doktora		34	9,9
Toplam		343	100,0
Meslek	Öğrenci	27	7,9
	Ev Hanımı	19	5,5
	İşçi	48	14,0
	Memur	56	16,3
	Yönetici	16	4,7

	İşsiz	5	1,5
	İşveren	5	1,5
	Esnaf	9	2,6
	Serbest Meslek	12	3,5
	Özel Sektör Çalışanı	104	30,3
	Diğer	42	12,2
	Toplam	343	100,0
En Çok Güvendiğiniz Kişi	Anne-baba	157	45,8
	Arkadaşım	13	3,8
	Kardeşim	36	10,5
	Eşim	94	27,4
	Çocuğum	20	5,8
	Sevgilim	8	2,3
	Diğer	15	4,4
	Toplam	343	100,0
Kiminle Ortak Olmak İstersiniz	Aile Fertlerimden Biriyle	84	24,5
	Arkadaşarımla	28	8,2
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	56,0
	Akrabalararımla	5	1,5
	Diğer	34	9,9
	Toplam	343	100,0
Güven Yıkılması	Yalan Söylemesi	126	36,7
	Aldatmak	217	63,3
	Toplam	343	100,0
Eskisi Gibi Güvenir misin	Evet	24	7,0
	Hayır	319	93,0
	Toplam	343	100,0
Güvendiğiniz Kişinin Her Söylediğine İnanır mısınız	Evet	152	44,3
	Hayır	191	55,7
	Toplam	343	100,0

Güven Derecesi	Çok Önemli	207	60,3
	Kısmen Önemli	61	17,8
	Fark Etmez	2	0,6
	Önemli Değil	7	2,0
	Hiç Önemli Değil	2	0,6
	Kendi Kararımı Veririm	64	18,7
	Toplam	343	100,0
En Kolay Kime İnanırsınız	Ailemden Birine	257	74,9
	Arkadaşım	32	9,3
	İş Arkadaşım	5	1,5
	Akrabam	2	0,6
	Patronum	2	0,6
	Öğretmenim	7	2,0
	Diğer	38	11,1
	Toplam	343	100,0

4.2. Katılımcıların Frekans Dağılımları

Araştırmaya katılan kişiler cinsiyet değişkenine göre; 172'si (%50,1) kadın, 171'i (%49,9) erkek olarak, yaş değişkenine göre; 38'i (%11,1) 18-24, 94'ü (%27,4) 25-31, 89'u (%25,9) 32-38, 54'ü (%15,7) 39-45, 33'ü (%9,6) 46-52, 23'ü (%6,7) 53-59, 12'si (%3,5) 60 yaş ve üstü, eğitim değişkenine göre; 26'sı (%7,6) ilkokul, 18'i (%5,2) orta okul, 94'ü (%27,4) lise, 171'i (%49,9) üniversite, 34'ü (%9,9) master-doktora olarak dağılmaktadır. meslek değişkenine göre; 27'si (%7,9) öğrenci, 19'u (%5,5) ev hanımı, 48'i (%14,0) işçi, 56'sı (%16,3) memur, 16'sı (%4,7) yönetici, 5'i (%1,5) işsiz, 5'i (%1,5) işveren, 9'u (%2,6) esnaf, 12'si (%3,5) serbest meslek, 104'ü (%30,3) özel sektör çalışanı, 42'si (%12,2) diğer, en çok güvendiğiniz kişi değişkenine göre; 157'si (%45,8) anne-baba, 13'ü (%3,8) arkadaşım, 36'sı (%10,5) kardeşim, 94'ü (%27,4) eşim, 20'si (%5,8) çocuğum, 8'i (%2,3) sevgilim, 15'i (%4,4) diğer, kiminle ortak olmak istersiniz değişkenine göre; 84'ü (%24,5) aile fertlerimden biriyle, 28'i (%8,2) arkadaşlarımla, 192'si (%56,0) işi iyi bilen biriyle, 5'i (%1,5) akrabalarımla, 34'ü (%9,9) diğer, güven yıkılması değişkenine göre; 126'sı (%36,7) yalan söylemesi, 217'si (%63,3) aldatmak, eskisi gibi güvenir misin değişkenine göre; 24'ü (%7,0) evet, 319'u (%93,0) hayır, güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre; 152'si (%44,3) evet, 191'i

(%55,7) hayır, güven derecesi değişkenine göre; 207'si (%60,3) çok önemli, 61'i (%17,8) kısmen önemli, 2'si (%0,6) fark etmez, 7'si (%2,0) önemli değil, 2'si (%0,6) hiç önemli değil, 64'ü (%18,7) kendi kararımı veririm, en kolay kime inanırsınız değişkenine göre; 257'si (%74,9) ailemden birine, 32'si (%9,3) arkadaşım, 5'i (%1,5) iş arkadaşım, 2'si (%0,6) akrabam, 2'si (%0,6) patronum, 7'si (%2,0) öğretmenim, 38'i (%11,1) diğer olarak dağılmaktadır.

4.3. Kişilerarası İlişkilerde Güven Düzeyi ile Travma Sonrası Hayata Küsme Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 5 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu Ölçeğine İlişkin Tanımsal Bulgular

	Ort	Ss	Min.	Max.
Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	3,160	3,548	0,000	13,000
Faktör 2 – Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	2,236	1,984	0,000	6,000
Tshkb Ölçeği Toplam	5,397	5,189	0,000	19,000

Araştırmaya katılan kişilerin “Faktör 1 – Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı” ortalaması (3,160 ± 3,548); “Faktör 2 – Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri” düzeyi ortalaması (2,236 ± 1,984); “tshkb ölçeği toplam” ortalaması (5,397 ± 5,189) olarak bulunmuştur.

Tablo 6 - Güven ve İkna Ölçeğine İlişkin Tanımsal Bulgular

	Ort	Ss	Min.	Max.
Güvenmek İçin Yardımseverlik	1,862	0,646	1,000	4,500
Güvenmek İçin Kendine Güven	1,758	0,560	1,000	3,500
Güvenmek İçin Dürüstlük	1,321	0,398	1,000	3,000
Güvenmek İçin Samimiyet	1,892	0,597	1,000	4,000
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	2,172	0,606	1,000	4,670
Güvenmek İçin Açıklık	2,020	0,596	1,000	4,200
Güvenmek İçin Birikim	2,074	0,700	1,000	5,000
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	1,799	0,750	1,000	5,000
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	1,475	0,492	1,000	3,000
İkna İçin Güvenilir Olmak	1,754	0,526	1,000	5,000
İkna İçin Yalan Söylememek	1,653	0,472	1,000	3,140
İkna İçin Tutarlı Olmak	1,690	0,503	1,000	3,000
İkna İçin Beden Dili	2,194	0,605	1,000	5,000
İkna İçin Bilgili Olmak	1,936	0,575	1,000	5,000
İkna İçin Kim Olduğu	2,924	0,744	1,000	5,000

Araştırmaya katılan kişilerin “güvenmek için yardımseverlik” ortalaması (1,862 ± 0,646); “güvenmek için kendine güven” ortalaması (1,758 ± 0,560); “güvenmek

için dürüstlük” ortalaması (1,321 ± 0,398); “güvenmek için samimiyet” ortalaması (1,892 ± 0,597); “güvenmek için uyum sağlama” ortalaması (2,172 ± 0,606); “güvenmek için açıklık” ortalaması (2,020 ± 0,596); “güvenmek için birikim” ortalaması (2,074 ± 0,700); “güvenmek için dedikodu yapmamak” ortalaması (1,799 ± 0,750); “güvenmek için tutarlı olmak” ortalaması (1,475 ± 0,492); “ikna için güvenilir olmak” ortalaması (1,754 ± 0,526); “ikna için yalan söylememek” ortalaması (1,653 ± 0,472); “ikna için tutarlı olmak” ortalaması (1,690 ± 0,503); “ikna için beden dili” ortalaması (2,194 ± 0,605); “ikna için bilgili olmak” ortalaması (1,936 ± 0,575); “ikna için kim olduğu” ortalaması (2,924 ± 0,744) olarak bulunmuştur.

Tablo - 7 Travma Sonrası Hayata Küsmeye Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Dağılımı

		N	Ort	Ss	MW	P
Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	Kadın	172	3,163	3,527	14530,000	0,844
	Erkek	171	3,158	3,580		
Faktör 2 – Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	Kadın	172	2,250	1,956	14468,000	0,791
	Erkek	171	2,222	2,017		
Tshkb Ölçeği Toplam	Kadın	172	5,413	5,149	14478,000	0,802
	Erkek	171	5,380	5,244		
Güvenmek İçin Yardımseverlik	Kadın	172	1,823	0,575	14262,000	0,626
	Erkek	171	1,902	0,710		
Güvenmek İçin Kendine Güven	Kadın	172	1,704	0,528	13433,500	0,162
	Erkek	171	1,812	0,587		
Güvenmek İçin Dürüstlük	Kadın	172	1,291	0,373	13764,000	0,274
	Erkek	171	1,351	0,421		
Güvenmek İçin Samimiyet	Kadın	172	1,845	0,608	13160,500	0,087
	Erkek	171	1,940	0,584		
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	Kadın	172	2,139	0,591	13727,000	0,284
	Erkek	171	2,206	0,621		
Güvenmek İçin Açıklık	Kadın	172	1,972	0,596	13196,500	0,096
	Erkek	171	2,069	0,594		

Güvenmek İçin Birikim	Kadın	172	2,058	0,728	14055,500	0,472
	Erkek	171	2,091	0,672		
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	Kadın	172	1,820	0,745	14048,500	0,459
	Erkek	171	1,778	0,758		
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	Kadın	172	1,390	0,456	12099,000	0,003
	Erkek	171	1,561	0,513		
İkna İçin Güvenilir Olmak	Kadın	172	1,721	0,554	13448,500	0,167
	Erkek	171	1,788	0,496		
İkna İçin Yalan Söylememek	Kadın	172	1,574	0,433	12099,500	0,004
	Erkek	171	1,732	0,496		
İkna İçin Tutarlı Olmak	Kadın	172	1,602	0,480	11600,500	0,001
	Erkek	171	1,778	0,512		
İkna İçin Beden Dili	Kadın	172	2,129	0,596	12791,500	0,037
	Erkek	171	2,260	0,609		
İkna İçin Bilgili Olmak	Kadın	172	1,875	0,510	13108,500	0,080
	Erkek	171	1,997	0,630		
İkna İçin Kim Olduğu	Kadın	172	2,987	0,707	13308,500	0,126
	Erkek	171	2,860	0,776		

Kişilerin güvenmek için tutarlı olmak puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=12099,000; $p=0,003<0,05$). Kadın katılımcıların güvenmek için tutarlı olmak puanları (1,390), erkek katılımcıların güvenmek için tutarlı olmak puanlarından (1,561) düşük bulunmuştur.

Kişilerin ikna için yalan söylememek puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=12099,500; $p=0,004<0,05$). Kadın katılımcıların ikna için yalan söylememek puanları (1,574), erkek katılımcıların ikna için yalan söylememek puanlarından (1,732) düşük bulunmuştur.

Kişilerin ikna için tutarlı olmak puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan

anlamli bulunmuştur (Mann Whitney $U=11600,500$; $p=0,001<0,05$). Kadın katılımcıların ikna için tutarlı olmak puanları (1,602), erkek katılımcıların ikna için tutarlı olmak puanlarından (1,778) düşük bulunmuştur.

Kişilerin ikna için beden dili puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney $U=12791,500$; $p=0,037<0,05$). Kadın katılımcıların ikna için beden dili puanları (2,129), erkek katılımcıların ikna için beden dili puanlarından (2,260) düşük bulunmuştur.

Kişilerin, Faktör 1; psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı, Faktör 2; sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri, tshkb ölçeği toplam, güvenmek için yardımseverlik, güvenmek için kendine güven, güvenmek için dürüstlük, güvenmek için samimiyet, güvenmek için uyum sağlama, güvenmek için açıklık, güvenmek için birikim, güvenmek için dedikodu yapmamak, ikna için güvenilir olmak, ikna için bilgili olmak, ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 8 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis H - Testi Dağılımı

		N	Ort	Ss	KW	P
Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	18-24	38	2,947	3,440	5,929	0,431
	25-31	94	3,043	3,445		
	32-38	89	2,843	3,583		
	39-45	54	3,444	3,785		
	46-52	33	3,576	3,623		
	53-59	23	3,957	3,097		
	60 Yaş Ve üstü	12	3,167	4,345		
Faktör 2 – Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	18-24	38	2,105	1,798	8,593	0,198
	25-31	94	2,202	1,960		
	32-38	89	2,045	1,994		
	39-45	54	2,130	1,933		
	46-52	33	2,485	2,063		
	53-59	23	3,348	1,991		
	60 Yaş Ve üstü	12	2,000	2,374		
Tshkb Ölçeği Toplam	18-24	38	5,053	4,937	7,155	0,307
	25-31	94	5,245	5,011		
	32-38	89	4,888	5,210		
	39-45	54	5,574	5,524		
	46-52	33	6,061	5,262		
	53-59	23	7,304	4,617		
	60 Yaş Ve üstü	12	5,167	6,603		
Güvenmek İçin Yardımseverlik	18-24	38	1,809	0,635	3,277	0,773
	25-31	94	1,859	0,551		
	32-38	89	1,829	0,684		
	39-45	54	2,005	0,701		
	46-52	33	1,864	0,808		
	53-59	23	1,783	0,524		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,813	0,614		
Güvenmek İçin Kendine Güven	18-24	38	1,750	0,609	13,470	0,036
	25-31	94	1,753	0,553		
	32-38	89	1,816	0,603		
	39-45	54	1,884	0,524		
	46-52	33	1,542	0,555		
	53-59	23	1,549	0,355		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,813	0,438		
Güvenmek İçin Dürüstlük	18-24	38	1,362	0,449	17,715	0,007
	25-31	94	1,226	0,381		
	32-38	89	1,309	0,397		
	39-45	54	1,417	0,385		
	46-52	33	1,318	0,355		
	53-59	23	1,326	0,373		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,583	0,444		
Güvenmek İçin Samimiyet	18-24	38	1,868	0,675	12,516	0,051
	25-31	94	1,960	0,611		
	32-38	89	1,826	0,565		
	39-45	54	2,042	0,602		
	46-52	33	1,667	0,608		
	53-59	23	1,859	0,451		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,938	0,524		
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	18-24	38	2,311	0,799	4,175	0,653

	25-31	94	2,181	0,522		
	32-38	89	2,140	0,637		
	39-45	54	2,247	0,594		
	46-52	33	1,995	0,544		
	53-59	23	2,152	0,597		
	60 Yaş Ve üstü	12	2,083	0,505		
Güvenmek İçin Açıklık	18-24	38	2,084	0,724	2,720	0,843
	25-31	94	2,011	0,542		
	32-38	89	1,978	0,611		
	39-45	54	2,107	0,607		
	46-52	33	1,964	0,660		
	53-59	23	1,974	0,401		
	60 Yaş Ve üstü	12	2,067	0,617		
Güvenmek İçin Birikim	18-24	38	2,125	0,768	6,905	0,330
	25-31	94	2,069	0,660		
	32-38	89	2,191	0,706		
	39-45	54	2,005	0,755		
	46-52	33	2,008	0,722		
	53-59	23	1,902	0,568		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,917	0,643		
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	18-24	38	1,816	0,783	1,062	0,983
	25-31	94	1,771	0,710		
	32-38	89	1,736	0,675		
	39-45	54	1,917	0,878		
	46-52	33	1,788	0,650		
	53-59	23	1,870	0,920		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,792	0,891		
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	18-24	38	1,439	0,580	4,627	0,592
	25-31	94	1,436	0,459		
	32-38	89	1,461	0,516		
	39-45	54	1,525	0,520		
	46-52	33	1,515	0,434		
	53-59	23	1,478	0,424		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,667	0,449		
İkna İçin Güvenilir Olmak	18-24	38	1,692	0,707	14,634	0,023
	25-31	94	1,737	0,409		
	32-38	89	1,772	0,589		
	39-45	54	1,900	0,459		
	46-52	33	1,658	0,589		
	53-59	23	1,565	0,423		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,929	0,319		
İkna İçin Yalan Söylememek	18-24	38	1,624	0,491	12,310	0,055
	25-31	94	1,584	0,453		
	32-38	89	1,616	0,414		
	39-45	54	1,828	0,470		
	46-52	33	1,610	0,530		
	53-59	23	1,696	0,482		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,798	0,646		
İkna İçin Tutarlı Olmak	18-24	38	1,592	0,553	5,684	0,460
	25-31	94	1,690	0,470		
	32-38	89	1,708	0,506		
	39-45	54	1,793	0,528		
	46-52	33	1,647	0,491		
	53-59	23	1,580	0,452		

	60 Yaş Ve üstü	12	1,722	0,596		
İkna İçin Beden Dili	18-24	38	2,029	0,592	10,283	0,113
	25-31	94	2,186	0,595		
	32-38	89	2,257	0,590		
	39-45	54	2,294	0,562		
	46-52	33	2,192	0,683		
	53-59	23	2,005	0,600		
	60 Yaş Ve üstü	12	2,241	0,758		
İkna İçin Bilgili Olmak	18-24	38	1,877	0,559	5,852	0,440
	25-31	94	1,918	0,555		
	32-38	89	1,998	0,515		
	39-45	54	1,986	0,581		
	46-52	33	1,855	0,555		
	53-59	23	1,865	0,825		
	60 Yaş Ve üstü	12	1,944	0,736		
İkna İçin Kim Olduğu	18-24	38	2,925	0,898	6,706	0,349
	25-31	94	2,995	0,719		
	32-38	89	2,826	0,703		
	39-45	54	2,932	0,716		
	46-52	33	3,111	0,668		
	53-59	23	2,906	0,804		
	60 Yaş Ve üstü	12	2,569	0,854		

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için kendine güven puanları ortalamalarının yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=13,470; p=0,036<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; yaş 32-38 olanların güvenmek için kendine güven puanları (1,816 ± 0,603), yaş 46-52 olanların güvenmek için kendine güven puanlarından (1,542 ± 0,555) yüksek bulunmuştur. Yaş 32-38 olanların güvenmek için kendine güven puanları (1,816 ± 0,603), yaş 53-59 olanların güvenmek için kendine güven puanlarından (1,549 ± 0,355) yüksek bulunmuştur. Yaş 39-45 olanların güvenmek için kendine güven puanları (1,884 ± 0,524), yaş 46-52 olanların güvenmek için kendine güven puanlarından (1,542 ± 0,555) yüksek bulunmuştur. Yaş 39-45 olanların güvenmek için kendine güven puanları (1,884 ± 0,524), yaş 53-59 olanların güvenmek için kendine güven puanlarından (1,549 ± 0,355) yüksek bulunmuştur. Yaş 60 yaş ve üstü olanların güvenmek için kendine güven puanları (1,813 ± 0,438), yaş 53-59 olanların güvenmek için kendine güven puanlarından (1,549 ± 0,355) yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için dürüstlük puanları ortalamalarının yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=17,715; p=0,007<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi

uygulanmıştır. Buna göre; yaş 39-45 olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,417 \pm 0,385$), yaş 25-31 olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,226 \pm 0,381$) yüksek bulunmuştur. Yaş 60 yaş ve üstü olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,583 \pm 0,444$), yaş 25-31 olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,226 \pm 0,381$) yüksek bulunmuştur. Yaş 60 yaş ve üstü olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,583 \pm 0,444$), yaş 32-38 olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,309 \pm 0,397$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin ikna için güvenilir olmak puanları ortalamalarının yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=14,634$; $p=0,023 < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; yaş 39-45 olanların ikna için güvenilir olmak puanları ($1,900 \pm 0,459$), yaş 18-24 olanların ikna için güvenilir olmak puanlarından ($1,692 \pm 0,707$) yüksek bulunmuştur. Yaş 39-45 olanların ikna için güvenilir olmak puanları ($1,900 \pm 0,459$), yaş 25-31 olanların ikna için güvenilir olmak puanlarından ($1,737 \pm 0,409$) yüksek bulunmuştur. Yaş 60 yaş ve üstü olanların ikna için güvenilir olmak puanları ($1,929 \pm 0,319$), yaş 25-31 olanların ikna için güvenilir olmak puanlarından ($1,737 \pm 0,409$) yüksek bulunmuştur. Yaş 39-45 olanların ikna için güvenilir olmak puanları ($1,900 \pm 0,459$), yaş 46-52 olanların ikna için güvenilir olmak puanlarından ($1,658 \pm 0,589$) yüksek bulunmuştur. Yaş 39-45 olanların ikna için güvenilir olmak puanları ($1,900 \pm 0,459$), yaş 53-59 olanların ikna için güvenilir olmak puanlarından ($1,565 \pm 0,423$) yüksek bulunmuştur. Yaş 60 yaş ve üstü olanların ikna için güvenilir olmak puanları ($1,929 \pm 0,319$), yaş 53-59 olanların ikna için güvenilir olmak puanlarından ($1,565 \pm 0,423$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı, Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri, tshkb ölçeği toplam, güvenmek için yardımseverlik, güvenmek için samimiyet, güvenmek için uyum sağlama, güvenmek için açıklık, güvenmek için birikim, güvenmek için dedikodu yapmamak, güvenmek için tutarlı olmak, ikna için yalan söylememek, ikna için tutarlı olmak, ikna için beden dili, ikna için bilgili olmak, ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 9 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Dağılımı

		N	Ort	Ss	KW	P
Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	İlkokul	26	4,808	4,899	4,000	0,406
	Orta Okul	18	3,056	3,190		
	Lise	94	3,223	3,575		
	Üniversite	171	2,766	3,131		
	Master-doktora	34	3,765	4,149		
Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	İlkokul	26	2,577	2,485	2,641	0,620
	Orta Okul	18	2,444	2,121		
	Lise	94	2,426	2,024		
	Üniversite	171	2,053	1,873		
	Master-doktora	34	2,265	1,943		
Tshkb Ölçeği Toplam	İlkokul	26	7,385	7,322	2,727	0,604
	Orta Okul	18	5,500	4,528		
	Lise	94	5,649	5,315		
	Üniversite	171	4,819	4,615		
	Master-doktora	34	6,029	5,750		
Güvenmek İçin Yardımseverlik	İlkokul	26	1,654	0,739	9,513	0,049
	Orta Okul	18	1,694	0,450		
	Lise	94	1,830	0,640		
	Üniversite	171	1,887	0,636		
	Master-doktora	34	2,074	0,687		
Güvenmek İçin Kendine Güven	İlkokul	26	1,635	0,531	8,631	0,071
	Orta Okul	18	1,632	0,561		
	Lise	94	1,652	0,522		
	Üniversite	171	1,828	0,574		
	Master-doktora	34	1,860	0,563		
Güvenmek İçin Dürüstlük	İlkokul	26	1,385	0,408	2,127	0,712
	Orta Okul	18	1,306	0,349		

	Lise	94	1,325	0,349		
	Üniversite	171	1,313	0,435		
	Master-doktora	34	1,309	0,364		
Güvenmek İçin Samimiyet	İlkokul	26	1,760	0,606	13,711	0,008
	Orta Okul	18	1,708	0,494		
	Lise	94	1,782	0,545		
	Üniversite	171	1,931	0,593		
	Master-doktora	34	2,199	0,682		
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	İlkokul	26	1,763	0,650	24,823	0,000
	Orta Okul	18	1,815	0,491		
	Lise	94	2,160	0,549		
	Üniversite	171	2,231	0,601		
	Master-doktora	34	2,412	0,613		
Güvenmek İçin Açıklık	İlkokul	26	1,800	0,622	9,497	0,050
	Orta Okul	18	2,078	0,591		
	Lise	94	2,004	0,501		
	Üniversite	171	2,012	0,626		
	Master-doktora	34	2,247	0,627		
Güvenmek İçin Birikim	İlkokul	26	1,664	0,663	16,284	0,003
	Orta Okul	18	1,972	0,732		
	Lise	94	2,136	0,606		
	Üniversite	171	2,072	0,711		
	Master-doktora	34	2,287	0,793		
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	İlkokul	26	1,769	0,992	1,753	0,781
	Orta Okul	18	1,889	1,023		
	Lise	94	1,755	0,621		
	Üniversite	171	1,781	0,705		
	Master-doktora	34	1,985	0,925		
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	İlkokul	26	1,436	0,523	4,956	0,292
	Orta Okul	18	1,500	0,475		

	Lise	94	1,567	0,500		
	Üniversite	171	1,431	0,482		
	Master-doktora	34	1,461	0,499		
İkna İçin Güvenilir Olmak	İlkokul	26	1,604	0,482	5,447	0,244
	Orta Okul	18	1,548	0,505		
	Lise	94	1,745	0,501		
	Üniversite	171	1,772	0,495		
	Master-doktora	34	1,916	0,727		
İkna İçin Yalan Söylememek	İlkokul	26	1,571	0,542	3,333	0,504
	Orta Okul	18	1,603	0,520		
	Lise	94	1,687	0,470		
	Üniversite	171	1,634	0,456		
	Master-doktora	34	1,740	0,480		
İkna İçin Tutarlı Olmak	İlkokul	26	1,551	0,529	3,695	0,449
	Orta Okul	18	1,620	0,523		
	Lise	94	1,670	0,496		
	Üniversite	171	1,711	0,510		
	Master-doktora	34	1,779	0,460		
İkna İçin Beden Dili	İlkokul	26	1,906	0,788	15,935	0,003
	Orta Okul	18	2,056	0,559		
	Lise	94	2,218	0,498		
	Üniversite	171	2,171	0,572		
	Master-doktora	34	2,543	0,756		
İkna İçin Bilgili Olmak	İlkokul	26	1,744	0,843	8,116	0,087
	Orta Okul	18	2,080	0,689		
	Lise	94	1,986	0,496		
	Üniversite	171	1,911	0,557		
	Master-doktora	34	1,997	0,546		
İkna İçin Kim Olduğu	İlkokul	26	2,346	0,922	20,067	0,000
	Orta Okul	18	2,694	0,589		

	Lise	94	2,922	0,658		
	Üniversite	171	2,974	0,733		
	Master-doktora	34	3,240	0,718		

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için yardımseverlik puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=9,513; p=0,049<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; eğitim üniversite olanların güvenmek için yardımseverlik puanları (1,887 ± 0,636), eğitim ilkokul olanların güvenmek için yardımseverlik puanlarından (1,654 ± 0,739) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için yardımseverlik puanları (2,074 ± 0,687), eğitim ilkokul olanların güvenmek için yardımseverlik puanlarından (1,654 ± 0,739) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için yardımseverlik puanları (2,074 ± 0,687), eğitim orta okul olanların güvenmek için yardımseverlik puanlarından (1,694 ± 0,450) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için yardımseverlik puanları (2,074 ± 0,687), eğitim lise olanların güvenmek için yardımseverlik puanlarından (1,830 ± 0,640) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için samimiyet puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=13,711; p=0,008<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; eğitim master-doktora olanların güvenmek için samimiyet puanları (2,199 ± 0,682), eğitim ilkokul olanların güvenmek için samimiyet puanlarından (1,760 ± 0,606) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için samimiyet puanları (2,199 ± 0,682), eğitim orta okul olanların güvenmek için samimiyet puanlarından (1,708 ± 0,494) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için samimiyet puanları (2,199 ± 0,682), eğitim lise olanların güvenmek için samimiyet puanlarından (1,782 ± 0,545) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için samimiyet puanları (2,199 ± 0,682), eğitim üniversite olanların güvenmek için samimiyet puanlarından (1,931 ± 0,593) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için uyum sağlama puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($k=24,823$; $p=0,000<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; eğitim lise olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,160 \pm 0,549$), eğitim ilkokul olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,763 \pm 0,650$) yüksek bulunmuştur. Eğitim üniversite olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,231 \pm 0,601$), eğitim ilkokul olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,763 \pm 0,650$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,412 \pm 0,613$), eğitim ilkokul olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,763 \pm 0,650$) yüksek bulunmuştur. Eğitim lise olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,160 \pm 0,549$), eğitim orta okul olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,815 \pm 0,491$) yüksek bulunmuştur. Eğitim üniversite olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,231 \pm 0,601$), eğitim orta okul olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,815 \pm 0,491$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,412 \pm 0,613$), eğitim orta okul olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,815 \pm 0,491$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,412 \pm 0,613$), eğitim orta okul olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,815 \pm 0,491$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,412 \pm 0,613$), eğitim lise olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($2,160 \pm 0,549$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için açıklık puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($k=9,497$; $p=0,050<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; eğitim master-doktora olanların güvenmek için açıklık puanları ($2,247 \pm 0,627$), eğitim ilkokul olanların güvenmek için açıklık puanlarından ($1,800 \pm 0,622$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için açıklık puanları ($2,247 \pm 0,627$), eğitim lise olanların güvenmek için açıklık puanlarından ($2,004 \pm 0,501$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için açıklık puanları ($2,247 \pm 0,627$), eğitim üniversite olanların güvenmek için açıklık puanlarından ($2,012 \pm 0,626$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için birikim puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($k=16,284$; $p=0,003<0.05$). Farklılığın hangi

gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; eğitim lise olanların güvenmek için birikim puanları ($2,136 \pm 0,606$), eğitim ilkokul olanların güvenmek için birikim puanlarından ($1,664 \pm 0,663$) yüksek bulunmuştur. Eğitim üniversite olanların güvenmek için birikim puanları ($2,072 \pm 0,711$), eğitim ilkokul olanların güvenmek için birikim puanlarından ($1,664 \pm 0,663$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların güvenmek için birikim puanları ($2,287 \pm 0,793$), eğitim ilkokul olanların güvenmek için birikim puanlarından ($1,664 \pm 0,663$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin ikna için beden dili puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=15,935$; $p=0,003 < 0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; eğitim lise olanların ikna için beden dili puanları ($2,218 \pm 0,498$), eğitim ilkokul olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,906 \pm 0,788$) yüksek bulunmuştur. Eğitim üniversite olanların ikna için beden dili puanları ($2,171 \pm 0,572$), eğitim ilkokul olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,906 \pm 0,788$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların ikna için beden dili puanları ($2,543 \pm 0,756$), eğitim ilkokul olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,906 \pm 0,788$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların ikna için beden dili puanları ($2,543 \pm 0,756$), eğitim orta okul olanların ikna için beden dili puanlarından ($2,056 \pm 0,559$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların ikna için beden dili puanları ($2,543 \pm 0,756$), eğitim lise olanların ikna için beden dili puanlarından ($2,218 \pm 0,498$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların ikna için beden dili puanları ($2,543 \pm 0,756$), eğitim üniversite olanların ikna için beden dili puanlarından ($2,171 \pm 0,572$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=20,067$; $p=0,000 < 0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; eğitim lise olanların ikna için kim olduğu puanları ($2,922 \pm 0,658$), eğitim ilkokul olanların ikna için kim olduğu puanlarından ($2,346 \pm 0,922$) yüksek bulunmuştur. Eğitim üniversite olanların ikna için kim olduğu puanları ($2,974 \pm 0,733$), eğitim ilkokul olanların ikna için kim olduğu puanlarından ($2,346 \pm 0,922$) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların ikna için kim olduğu puanları ($3,240 \pm 0,718$), eğitim ilkokul olanların ikna için kim olduğu puanlarından

(2,346 ± 0,922) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların ikna için kim olduğu puanları (3,240 ± 0,718), eğitim orta okul olanların ikna için kim olduğu puanlarından (2,694 ± 0,589) yüksek bulunmuştur. Eğitim master-doktora olanların ikna için kim olduğu puanları (3,240 ± 0,718), eğitim lise olanların ikna için kim olduğu puanlarından (2,922 ± 0,658) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin, Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı, Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri, tshkb ölçeği toplam, güvenmek için kendine güven, güvenmek için dürüstlük, güvenmek için dedikodu yapmamak, güvenmek için tutarlı olmak, ikna için güvenilir olmak, ikna için yalan söylememek, ikna için tutarlı olmak, ikna için bilgili olmak puanları ortalamalarının eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablo 10 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Kiminle Ortak Olmak İstersiniz Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Dağılımı

		N	Ort	Ss	KW	P
Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	Aile Fertlerimden Biriyle	84	2,869	3,795	3,347	0,502
	Arkadaşlarımla	28	3,143	3,618		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	3,229	3,509		
	Akrabalarımla	5	2,800	2,168		
	Diğer	34	3,559	3,359		
Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	Aile Fertlerimden Biriyle	84	2,060	2,026	4,332	0,363
	Arkadaşlarımla	28	1,750	1,838		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	2,318	2,026		
	Akrabalarımla	5	2,800	1,789		
	Diğer	34	2,529	1,762		
Tshkb Ölçeği Toplam	Aile Fertlerimden Biriyle	84	4,929	5,581	3,840	0,428
	Arkadaşlarımla	28	4,893	5,065		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	5,547	5,162		
	Akrabalarımla	5	5,600	3,782		

	Diğer	34	6,088	4,725		
Güvenmek İçin Yardımseverlik	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,792	0,676	1,748	0,782
	Arkadaşlarımla	28	1,866	0,579		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,893	0,638		
	Akrabalarımla	5	1,900	1,025		
	Diğer	34	1,853	0,634		
Güvenmek İçin Kendine Güven	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,774	0,570	4,423	0,352
	Arkadaşlarımla	28	1,897	0,558		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,764	0,555		
	Akrabalarımla	5	1,475	0,487		
	Diğer	34	1,610	0,560		
Güvenmek İçin Dürüstlük	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,301	0,380	3,615	0,461
	Arkadaşlarımla	28	1,366	0,376		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,329	0,396		
	Akrabalarımla	5	1,450	0,512		
	Diğer	34	1,265	0,464		
Güvenmek İçin Samimiyet	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,911	0,628	3,630	0,458
	Arkadaşlarımla	28	2,018	0,573		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,887	0,586		
	Akrabalarımla	5	1,650	0,418		
	Diğer	34	1,809	0,628		
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	Aile Fertlerimden Biriyle	84	2,147	0,664	6,435	0,169
	Arkadaşlarımla	28	2,423	0,693		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	2,184	0,574		
	Akrabalarımla	5	1,800	0,570		
	Diğer	34	2,015	0,513		
Güvenmek İçin Açıklık	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,974	0,579	5,262	0,261
	Arkadaşlarımla	28	2,250	0,661		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	2,017	0,592		
	Akrabalarımla	5	1,760	0,434		

	Diğer	34	2,006	0,610		
Güvenmek İçin Birikim	Aile Fertlerimden Biriyle	84	2,071	0,705	6,037	0,196
	Arkadaşlarımla	28	2,384	0,848		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	2,056	0,695		
	Akrabalarımla	5	1,900	0,762		
	Diğer	34	1,956	0,517		
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,804	0,720	4,706	0,319
	Arkadaşlarımla	28	2,018	0,928		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,776	0,721		
	Akrabalarımla	5	2,400	1,194		
	Diğer	34	1,647	0,723		
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,480	0,526	2,342	0,673
	Arkadaşlarımla	28	1,571	0,470		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,462	0,492		
	Akrabalarımla	5	1,600	0,435		
	Diğer	34	1,441	0,447		
İkna İçin Güvenilir Olmak	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,696	0,469	6,082	0,193
	Arkadaşlarımla	28	1,959	0,569		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,769	0,549		
	Akrabalarımla	5	1,514	0,373		
	Diğer	34	1,685	0,482		
İkna İçin Yalan Söylememek	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,665	0,453	0,588	0,964
	Arkadaşlarımla	28	1,694	0,427		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,641	0,476		
	Akrabalarımla	5	1,686	0,710		
	Diğer	34	1,647	0,515		
İkna İçin Tutarlı Olmak	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,728	0,516	1,616	0,806
	Arkadaşlarımla	28	1,720	0,511		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,681	0,495		
	Akrabalarımla	5	1,500	0,514		

	Diğer	34	1,647	0,527		
İkna İçin Beden Dili	Aile Fertlerimden Biriyle	84	2,221	0,656	3,782	0,436
	Arkadaşlarımla	28	2,337	0,524		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	2,177	0,622		
	Akrabalarımla	5	2,022	0,585		
	Diğer	34	2,137	0,418		
İkna İçin Bilgili Olmak	Aile Fertlerimden Biriyle	84	1,975	0,661	5,575	0,233
	Arkadaşlarımla	28	2,147	0,553		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	1,894	0,530		
	Akrabalarımla	5	1,978	0,355		
	Diğer	34	1,899	0,620		
İkna İçin Kim Olduğu	Aile Fertlerimden Biriyle	84	2,833	0,877	6,053	0,195
	Arkadaşlarımla	28	3,119	0,662		
	İşi İyi Bilen Biriyle	192	2,938	0,677		
	Akrabalarımla	5	2,600	1,417		
	Diğer	34	2,951	0,688		

Araştırmaya katılan kişilerin, Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı, Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri, tshkb ölçeği toplam, güvenmek için yardımseverlik, güvenmek için kendine güven, güvenmek için dürüstlük, güvenmek için samimiyet, güvenmek için uyum sağlama, güvenmek için açıklık, güvenmek için birikim, güvenmek için dedikodu yapmamak, güvenmek için tutarlı olmak, ikna için güvenilir olmak, ikna için yalan söylememek, ikna için tutarlı olmak, ikna için beden dili, ikna için bilgili olmak, ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının kiminle ortak olmak istersiniz değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo 11 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Meslek Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Dağılımı

		N	Ort	Ss	KW	P
Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	Öğrenci	27	3,519	3,756	16,477	0,087
	Ev Hanımı	19	4,263	3,856		

	İşçi	48	4,354	4,583		
	Memur	56	2,661	3,129		
	Yönetici	16	4,188	3,851		
	İşsiz	5	4,000	2,550		
	İşveren	5	4,200	4,382		
	Esnaf	9	2,222	3,492		
	Serbest Meslek	12	4,250	3,621		
	Özel Sektör Çalışanı	104	2,317	2,947		
	Diğer	42	3,095	3,326		
	Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	Öğrenci	27	2,148		
Ev Hanımı		19	2,579	2,036		
İşçi		48	3,000	2,397		
Memur		56	1,964	1,972		
Yönetici		16	2,000	1,862		
İşsiz		5	3,000	2,236		
İşveren		5	3,200	3,033		
Esnaf		9	2,222	2,386		
Serbest Meslek		12	2,750	1,765		
Özel Sektör Çalışanı		104	1,721	1,675		
Diğer		42	2,643	1,910		
Tshkb Ölçeği Toplam		Öğrenci	27	5,667	5,189	15,008
	Ev Hanımı	19	6,842	5,795		
	İşçi	48	7,354	6,632		
	Memur	56	4,625	4,571		
	Yönetici	16	6,188	5,382		
	İşsiz	5	7,000	4,690		
	İşveren	5	7,400	7,335		
	Esnaf	9	4,444	5,570		
	Serbest Meslek	12	7,000	4,843		
	Özel Sektör Çalışanı	104	4,039	4,306		

	Diğer	42	5,738	4,929		
Güvenmek İçin Yardımseverlik	Öğrenci	27	1,935	0,716	17,433	0,065
	Ev Hanımı	19	1,645	0,495		
	İşçi	48	1,698	0,555		
	Memur	56	1,862	0,657		
	Yönetici	16	2,313	0,777		
	İşsiz	5	1,900	0,628		
	İşveren	5	2,350	0,720		
	Esnaf	9	2,306	0,827		
	Serbest Meslek	12	1,896	0,470		
	Özel Sektör Çalışanı	104	1,858	0,655		
	Diğer	42	1,774	0,568		
Güvenmek İçin Kendine Güven	Öğrenci	27	1,685	0,594	26,797	0,003
	Ev Hanımı	19	1,454	0,534		
	İşçi	48	1,612	0,479		
	Memur	56	1,772	0,512		
	Yönetici	16	1,875	0,597		
	İşsiz	5	1,800	0,570		
	İşveren	5	2,275	0,615		
	Esnaf	9	2,097	0,701		
	Serbest Meslek	12	2,135	0,550		
	Özel Sektör Çalışanı	104	1,849	0,568		
	Diğer	42	1,571	0,481		
Güvenmek İçin Dürüstlük	Öğrenci	27	1,315	0,463	20,438	0,025
	Ev Hanımı	19	1,276	0,407		
	İşçi	48	1,281	0,352		
	Memur	56	1,228	0,314		
	Yönetici	16	1,375	0,398		
	İşsiz	5	1,800	0,447		
	İşveren	5	1,450	0,326		

	Esnaf	9	1,583	0,559		
	Serbest Meslek	12	1,313	0,386		
	Özel Sektör Çalışanı	104	1,392	0,433		
	Diğer	42	1,191	0,296		
Güvenmek İçin Samimiyet	Öğrenci	27	1,889	0,590	28,373	0,002
	Ev Hanımı	19	1,645	0,542		
	İşçi	48	1,729	0,497		
	Memur	56	1,964	0,561		
	Yönetici	16	2,266	0,733		
	İşsiz	5	2,250	0,433		
	İşveren	5	2,350	0,652		
	Esnaf	9	1,944	0,610		
	Serbest Meslek	12	2,354	0,548		
	Özel Sektör Çalışanı	104	1,894	0,630		
	Diğer	42	1,708	0,503		
	Güvenmek İçin Uyum Sağlama	Öğrenci	27	2,259		
Ev Hanımı		19	1,877	0,601		
İşçi		48	1,910	0,542		
Memur		56	2,244	0,569		
Yönetici		16	2,448	0,611		
İşsiz		5	2,433	0,508		
İşveren		5	2,433	0,224		
Esnaf		9	2,093	0,426		
Serbest Meslek		12	2,500	0,522		
Özel Sektör Çalışanı		104	2,231	0,635		
Diğer		42	2,064	0,558		
Güvenmek İçin Açıklık		Öğrenci	27	2,067	0,673	8,201
	Ev Hanımı	19	1,916	0,612		
	İşçi	48	1,917	0,583		
	Memur	56	2,036	0,540		

	Yönetici	16	2,100	0,537		
	İşsiz	5	2,080	0,179		
	İşveren	5	2,520	0,540		
	Esnaf	9	1,822	0,682		
	Serbest Meslek	12	2,017	0,779		
	Özel Sektör Çalışanı	104	2,073	0,611		
	Diğer	42	1,952	0,579		
Güvenmek İçin Birikim	Öğrenci	27	1,972	0,582	9,222	0,511
	Ev Hanımı	19	1,855	0,663		
	İşçi	48	1,995	0,721		
	Memur	56	2,040	0,595		
	Yönetici	16	2,172	0,768		
	İşsiz	5	2,450	0,758		
	İşveren	5	1,850	0,487		
	Esnaf	9	2,167	0,781		
	Serbest Meslek	12	2,292	0,946		
	Özel Sektör Çalışanı	104	2,190	0,746		
	Diğer	42	1,952	0,652		
	Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	Öğrenci	27	1,722		
Ev Hanımı		19	2,000	0,913		
İşçi		48	1,708	0,791		
Memur		56	1,741	0,687		
Yönetici		16	1,719	0,657		
İşsiz		5	2,300	1,095		
İşveren		5	2,200	0,447		
Esnaf		9	1,889	1,083		
Serbest Meslek		12	1,917	0,973		
Özel Sektör Çalışanı		104	1,760	0,665		
Diğer		42	1,905	0,790		
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak		Öğrenci	27	1,506	0,573	12,028

	Ev Hanımı	19	1,421	0,456		
	İşçi	48	1,410	0,492		
	Memur	56	1,417	0,493		
	Yönetici	16	1,458	0,437		
	İşsiz	5	1,933	0,149		
	İşveren	5	1,800	0,298		
	Esnaf	9	1,482	0,503		
	Serbest Meslek	12	1,472	0,559		
	Özel Sektör Çalışanı	104	1,539	0,512		
	Diğer	42	1,389	0,422		
İkna İçin Güvenilir Olmak	Öğrenci	27	1,614	0,487	16,166	0,095
	Ev Hanımı	19	1,579	0,525		
	İşçi	48	1,667	0,482		
	Memur	56	1,735	0,396		
	Yönetici	16	2,027	0,553		
	İşsiz	5	1,914	0,128		
	İşveren	5	2,200	0,217		
	Esnaf	9	1,667	0,553		
	Serbest Meslek	12	1,786	0,515		
	Özel Sektör Çalışanı	104	1,819	0,546		
	Diğer	42	1,725	0,678		
	İkna İçin Yalan Söylememek	Öğrenci	27	1,540		
Ev Hanımı		19	1,399	0,448		
İşçi		48	1,598	0,488		
Memur		56	1,651	0,383		
Yönetici		16	1,848	0,523		
İşsiz		5	1,914	0,373		
İşveren		5	2,114	0,421		
Esnaf		9	1,778	0,594		
Serbest Meslek		12	1,476	0,436		

	Özel Sektör Çalışanı	104	1,706	0,478		
	Diğer	42	1,636	0,455		
İkna İçin Tutarlı Olmak	Öğrenci	27	1,531	0,539	18,427	0,048
	Ev Hanımı	19	1,500	0,536		
	İşçi	48	1,566	0,481		
	Memur	56	1,679	0,473		
	Yönetici	16	1,813	0,530		
	İşsiz	5	1,933	0,596		
	İşveren	5	2,000	0,456		
	Esnaf	9	1,870	0,498		
	Serbest Meslek	12	1,917	0,392		
	Özel Sektör Çalışanı	104	1,744	0,507		
	Diğer	42	1,683	0,488		
	İkna İçin Beden Dili	Öğrenci	27	1,910		
Ev Hanımı		19	1,877	0,626		
İşçi		48	2,051	0,611		
Memur		56	2,250	0,495		
Yönetici		16	2,278	0,790		
İşsiz		5	2,844	0,811		
İşveren		5	2,733	0,559		
Esnaf		9	2,185	0,550		
Serbest Meslek		12	2,444	0,437		
Özel Sektör Çalışanı		104	2,246	0,548		
Diğer		42	2,241	0,703		
İkna İçin Bilgili Olmak		Öğrenci	27	1,737	0,521	11,534
	Ev Hanımı	19	1,760	0,633		
	İşçi	48	1,928	0,586		
	Memur	56	1,954	0,545		
	Yönetici	16	1,938	0,534		
	İşsiz	5	2,911	1,231		

	İşveren	5	2,044	0,660		
	Esnaf	9	1,901	0,565		
	Serbest Meslek	12	2,083	0,660		
	Özel Sektör Çalışanı	104	1,972	0,529		
	Diğer	42	1,876	0,521		
İkna İçin Kim Olduğu	Öğrenci	27	2,790	0,853	15,685	0,109
	Ev Hanımı	19	2,877	0,713		
	İşçi	48	2,642	0,687		
	Memur	56	2,967	0,735		
	Yönetici	16	3,292	0,879		
	İşsiz	5	2,933	1,140		
	İşveren	5	3,467	0,594		
	Esnaf	9	2,704	0,967		
	Serbest Meslek	12	3,139	0,497		
	Özel Sektör Çalışanı	104	2,933	0,736		
	Diğer	42	3,052	0,610		

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için kendine güven puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=26,797$; $p=0,003<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; meslek serbest meslek olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,135 \pm 0,550$), meslek öğrenci olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,685 \pm 0,594$) yüksek bulunmuştur. Meslek memur olanların güvenmek için kendine güven puanları ($1,772 \pm 0,512$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,454 \pm 0,534$) yüksek bulunmuştur. Meslek yönetici olanların güvenmek için kendine güven puanları ($1,875 \pm 0,597$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,454 \pm 0,534$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,275 \pm 0,615$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,454 \pm 0,534$) yüksek bulunmuştur. Meslek esnaf olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,097 \pm 0,701$), meslek ev hanımı

olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,454 \pm 0,534$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,135 \pm 0,550$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,454 \pm 0,534$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için kendine güven puanları ($1,849 \pm 0,568$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,454 \pm 0,534$) yüksek bulunmuştur. Meslek esnaf olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,097 \pm 0,701$), meslek işçi olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,612 \pm 0,479$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,135 \pm 0,550$), meslek işçi olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,612 \pm 0,479$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için kendine güven puanları ($1,849 \pm 0,568$), meslek işçi olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,612 \pm 0,479$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,275 \pm 0,615$), meslek diğer olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,571 \pm 0,481$) yüksek bulunmuştur. Meslek esnaf olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,097 \pm 0,701$), meslek diğer olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,571 \pm 0,481$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için kendine güven puanları ($2,135 \pm 0,550$), meslek diğer olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,571 \pm 0,481$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için kendine güven puanları ($1,849 \pm 0,568$), meslek diğer olanların güvenmek için kendine güven puanlarından ($1,571 \pm 0,481$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için dürüstlük puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=20,438$; $p=0,025 < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; meslek işsiz olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,800 \pm 0,447$), meslek öğrenci olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,315 \pm 0,463$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,800 \pm 0,447$), meslek işçi olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,281 \pm 0,352$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,800 \pm 0,447$), meslek memur olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,228 \pm 0,314$) yüksek bulunmuştur. Meslek esnaf olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,583 \pm$

0,559), meslek memur olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,228 \pm 0,314$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,392 \pm 0,433$), meslek memur olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,228 \pm 0,314$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,800 \pm 0,447$), meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,392 \pm 0,433$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,800 \pm 0,447$), meslek diğer olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,191 \pm 0,296$) yüksek bulunmuştur. Meslek esnaf olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,583 \pm 0,559$), meslek diğer olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,191 \pm 0,296$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için dürüstlük puanları ($1,392 \pm 0,433$), meslek diğer olanların güvenmek için dürüstlük puanlarından ($1,191 \pm 0,296$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için samimiyet puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=28,373$; $p=0,002 < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; meslek serbest meslek olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,354 \pm 0,548$), meslek öğrenci olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,889 \pm 0,590$) yüksek bulunmuştur. Meslek memur olanların güvenmek için samimiyet puanları ($1,964 \pm 0,561$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,645 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek yönetici olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,266 \pm 0,733$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,645 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,250 \pm 0,433$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,645 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,350 \pm 0,652$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,645 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,354 \pm 0,548$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,645 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek memur olanların güvenmek için samimiyet puanları ($1,964 \pm 0,561$), meslek işçi olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,729 \pm 0,497$) yüksek bulunmuştur. Meslek yönetici olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,266 \pm 0,733$), meslek işçi olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,729 \pm 0,497$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların

güvenmek için samimiyet puanları ($2,350 \pm 0,652$), meslek işçi olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,729 \pm 0,497$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,354 \pm 0,548$), meslek işçi olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,729 \pm 0,497$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,354 \pm 0,548$), meslek memur olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,964 \pm 0,561$) yüksek bulunmuştur. Meslek memur olanların güvenmek için samimiyet puanları ($1,964 \pm 0,561$), meslek diğer olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,708 \pm 0,503$) yüksek bulunmuştur. Meslek yönetici olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,266 \pm 0,733$), meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,894 \pm 0,630$) yüksek bulunmuştur. Meslek yönetici olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,266 \pm 0,733$), meslek diğer olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,708 \pm 0,503$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,250 \pm 0,433$), meslek diğer olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,708 \pm 0,503$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,350 \pm 0,652$), meslek diğer olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,708 \pm 0,503$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,354 \pm 0,548$), meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,894 \pm 0,630$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için samimiyet puanları ($2,354 \pm 0,548$), meslek diğer olanların güvenmek için samimiyet puanlarından ($1,708 \pm 0,503$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için uyum sağlama puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=24,441$; $p=0,007<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; meslek memur olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,244 \pm 0,569$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,877 \pm 0,601$) yüksek bulunmuştur. Meslek yönetici olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,448 \pm 0,611$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,877 \pm 0,601$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,433 \pm 0,224$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,877 \pm 0,601$) yüksek

bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,500 \pm 0,522$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,877 \pm 0,601$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,231 \pm 0,635$), meslek ev hanımı olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,877 \pm 0,601$) yüksek bulunmuştur. Meslek memur olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,244 \pm 0,569$), meslek işçi olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,910 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek yönetici olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,448 \pm 0,611$), meslek işçi olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,910 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,433 \pm 0,224$), meslek işçi olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,910 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,500 \pm 0,522$), meslek işçi olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,910 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,231 \pm 0,635$), meslek işçi olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($1,910 \pm 0,542$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların güvenmek için uyum sağlama puanları ($2,500 \pm 0,522$), meslek diğer olanların güvenmek için uyum sağlama puanlarından ($2,064 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin ikna için yalan söylememek puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=19,493$; $p=0,034 < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; meslek işveren olanların ikna için yalan söylememek puanları ($2,114 \pm 0,421$), meslek öğrenci olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,540 \pm 0,494$) yüksek bulunmuştur. Meslek memur olanların ikna için yalan söylememek puanları ($1,651 \pm 0,383$), meslek ev hanımı olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,399 \pm 0,448$) yüksek bulunmuştur. Meslek yönetici olanların ikna için yalan söylememek puanları ($1,848 \pm 0,523$), meslek ev hanımı olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,399 \pm 0,448$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların ikna için yalan söylememek puanları ($1,914 \pm 0,373$), meslek ev hanımı olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,399 \pm 0,448$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için yalan söylememek puanları ($2,114 \pm 0,421$), meslek ev hanımı olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,399 \pm 0,448$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel

sektör çalışanı olanların ikna için yalan söylememek puanları ($1,706 \pm 0,478$), meslek ev hanımı olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,399 \pm 0,448$) yüksek bulunmuştur. Meslek diğer olanların ikna için yalan söylememek puanları ($1,636 \pm 0,455$), meslek ev hanımı olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,399 \pm 0,448$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için yalan söylememek puanları ($2,114 \pm 0,421$), meslek işçi olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,598 \pm 0,488$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için yalan söylememek puanları ($2,114 \pm 0,421$), meslek memur olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,651 \pm 0,383$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için yalan söylememek puanları ($2,114 \pm 0,421$), meslek serbest meslek olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,476 \pm 0,436$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için yalan söylememek puanları ($2,114 \pm 0,421$), meslek özel sektör çalışanı olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,706 \pm 0,478$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için yalan söylememek puanları ($2,114 \pm 0,421$), meslek diğer olanların ikna için yalan söylememek puanlarından ($1,636 \pm 0,455$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin ikna için tutarlı olmak puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=18,427$; $p=0,048 < 0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; meslek serbest meslek olanların ikna için tutarlı olmak puanları ($1,917 \pm 0,392$), meslek öğrenci olanların ikna için tutarlı olmak puanlarından ($1,531 \pm 0,539$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların ikna için tutarlı olmak puanları ($1,744 \pm 0,507$), meslek öğrenci olanların ikna için tutarlı olmak puanlarından ($1,531 \pm 0,539$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların ikna için tutarlı olmak puanları ($1,917 \pm 0,392$), meslek ev hanımı olanların ikna için tutarlı olmak puanlarından ($1,500 \pm 0,536$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların ikna için tutarlı olmak puanları ($1,917 \pm 0,392$), meslek işçi olanların ikna için tutarlı olmak puanlarından ($1,566 \pm 0,481$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların ikna için tutarlı olmak puanları ($1,744 \pm 0,507$), meslek işçi olanların ikna için tutarlı olmak puanlarından ($1,566 \pm 0,481$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin ikna için beden dili puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları

arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($kw=26,615$; $p=0,003<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; meslek memur olanların ikna için beden dili puanları ($2,250 \pm 0,495$), meslek öğrenci olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,910 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların ikna için beden dili puanları ($2,844 \pm 0,811$), meslek öğrenci olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,910 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için beden dili puanları ($2,733 \pm 0,559$), meslek öğrenci olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,910 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların ikna için beden dili puanları ($2,444 \pm 0,437$), meslek öğrenci olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,910 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların ikna için beden dili puanları ($2,246 \pm 0,548$), meslek öğrenci olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,910 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur. Meslek diğer olanların ikna için beden dili puanları ($2,241 \pm 0,703$), meslek öğrenci olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,910 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur. Meslek memur olanların ikna için beden dili puanları ($2,250 \pm 0,495$), meslek ev hanımı olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,877 \pm 0,626$) yüksek bulunmuştur. Meslek işsiz olanların ikna için beden dili puanları ($2,844 \pm 0,811$), meslek ev hanımı olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,877 \pm 0,626$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için beden dili puanları ($2,733 \pm 0,559$), meslek ev hanımı olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,877 \pm 0,626$) yüksek bulunmuştur. Meslek serbest meslek olanların ikna için beden dili puanları ($2,444 \pm 0,437$), meslek ev hanımı olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,877 \pm 0,626$) yüksek bulunmuştur. Meslek özel sektör çalışanı olanların ikna için beden dili puanları ($2,246 \pm 0,548$), meslek ev hanımı olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,877 \pm 0,626$) yüksek bulunmuştur. Meslek diğer olanların ikna için beden dili puanları ($2,241 \pm 0,703$), meslek ev hanımı olanların ikna için beden dili puanlarından ($1,877 \pm 0,626$) yüksek bulunmuştur. Meslek işveren olanların ikna için beden dili puanları ($2,733 \pm 0,559$), meslek işçi olanların ikna için beden dili puanlarından ($2,051 \pm 0,611$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin sosyal işlevselliğin bireysel kısmı, sosyal duygusal tepkiler, tshkb ölçeği toplam, güvenmek için yardımseverlik, güvenmek için açıklık, güvenmek için birikim, güvenmek için dedikodu yapmamak, güvenmek için tutarlı olmak, ikna için güvenilir olmak, ikna için bilgili olmak, ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi

sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo 12 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Eskisi Gibi Güvenir Misin Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Dağılımı

		N	Ort	Ss	MW	p
Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	Evet	24	3,000	3,648	3541,000	0,531
	Hayır	319	3,172	3,546		
Faktör 2 - Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	Evet	24	2,042	1,876	3591,000	0,605
	Hayır	319	2,251	1,994		
Tshkb Ölçeği Toplam	Evet	24	5,042	5,287	3580,500	0,594
	Hayır	319	5,423	5,189		
Güvenmek İçin Yardımseverlik	Evet	24	2,063	0,700	3118,500	0,126
	Hayır	319	1,847	0,641		
Güvenmek İçin Kendine Güven	Evet	24	1,870	0,633	3360,500	0,314
	Hayır	319	1,749	0,554		
Güvenmek İçin Dürüstlük	Evet	24	1,479	0,505	3053,000	0,077
	Hayır	319	1,309	0,387		
Güvenmek İçin Samimiyet	Evet	24	1,750	0,557	3125,500	0,127
	Hayır	319	1,903	0,599		
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	Evet	24	2,264	0,705	3584,500	0,602
	Hayır	319	2,165	0,599		
Güvenmek İçin Açıklık	Evet	24	2,200	0,641	2999,500	0,073
	Hayır	319	2,007	0,592		
Güvenmek İçin Birikim	Evet	24	2,063	0,563	3785,000	0,926
	Hayır	319	2,075	0,710		
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	Evet	24	2,042	0,943	3260,000	0,209
	Hayır	319	1,781	0,733		
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	Evet	24	1,569	0,534	3371,500	0,304
	Hayır	319	1,468	0,489		

İkna İçin Güvenilir Olmak	Evete	24	1,869	0,687	3483,500	0,458
	Hayır	319	1,746	0,513		
İkna İçin Yalan Söylememek	Evete	24	1,714	0,559	3632,000	0,674
	Hayır	319	1,648	0,465		
İkna İçin Tutarlı Olmak	Evete	24	1,778	0,533	3492,000	0,468
	Hayır	319	1,683	0,501		
İkna İçin Beden Dili	Evete	24	2,227	0,452	3599,500	0,625
	Hayır	319	2,192	0,615		
İkna İçin Bilgili Olmak	Evete	24	2,144	0,549	3015,000	0,081
	Hayır	319	1,921	0,575		
İkna İçin Kim Olduğu	Evete	24	3,035	0,844	3772,500	0,905
	Hayır	319	2,915	0,736		

Kişilerin, Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı, Faktör 2 - Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri, tshkb ölçeği toplam, güvenmek için yardımseverlik, güvenmek için kendine güven, güvenmek için dürüstlük, güvenmek için samimiyet, güvenmek için uyum sağlama, güvenmek için açıklık, güvenmek için birikim, güvenmek için dedikodu yapmamak, güvenmek için tutarlı olmak, ikna için güvenilir olmak, ikna için yalan söylememek, ikna için tutarlı olmak, ikna için beden dili, ikna için bilgili olmak, ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının eskisi gibi güvenir misin değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 13 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Güven Yıkılması Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Dağılımı

		N	Ort	Ss	MW	p
Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	Yalan Söylemesi	126	3,262	3,636	13382,000	0,738
	Aldatmak	217	3,101	3,504		
Faktör 2 - Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	Yalan Söylemesi	126	2,492	2,050	12162,500	0,082
	Aldatmak	217	2,088	1,933		
Tshkb Ölçeği Toplam	Yalan Söylemesi	126	5,754	5,348	12844,500	0,346
	Aldatmak	217	5,189	5,095		

Güvenmek İçin Yardımseverlik	Yalan Söylemesi	126	1,873	0,693	13582,500	0,920
	Aldatmak	217	1,856	0,619		
Güvenmek İçin Kendine Güven	Yalan Söylemesi	126	1,761	0,600	13294,500	0,668
	Aldatmak	217	1,756	0,537		
Güvenmek İçin Dürüstlük	Yalan Söylemesi	126	1,323	0,426	13233,000	0,598
	Aldatmak	217	1,319	0,382		
Güvenmek İçin Samimiyet	Yalan Söylemesi	126	1,939	0,578	12532,000	0,191
	Aldatmak	217	1,865	0,608		
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	Yalan Söylemesi	126	2,206	0,584	12965,500	0,424
	Aldatmak	217	2,152	0,619		
Güvenmek İçin Açıklık	Yalan Söylemesi	126	2,054	0,601	13204,500	0,594
	Aldatmak	217	2,001	0,594		
Güvenmek İçin Birikim	Yalan Söylemesi	126	2,050	0,634	13296,000	0,667
	Aldatmak	217	2,089	0,736		
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	Yalan Söylemesi	126	1,814	0,794	13631,000	0,963
	Aldatmak	217	1,790	0,726		
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	Yalan Söylemesi	126	1,489	0,516	13506,500	0,845
	Aldatmak	217	1,467	0,479		
İkna İçin Güvenilir Olmak	Yalan Söylemesi	126	1,740	0,554	13177,000	0,573
	Aldatmak	217	1,762	0,511		
İkna İçin Yalan Söylememek	Yalan Söylemesi	126	1,653	0,478	13578,500	0,916
	Aldatmak	217	1,652	0,469		
İkna İçin Tutarlı Olmak	Yalan Söylemesi	126	1,725	0,482	12892,500	0,374
	Aldatmak	217	1,669	0,515		
İkna İçin Beden Dili	Yalan Söylemesi	126	2,262	0,583	12524,000	0,194
	Aldatmak	217	2,155	0,615		
İkna İçin Bilgili Olmak	Yalan Söylemesi	126	1,933	0,513	13642,500	0,974
	Aldatmak	217	1,938	0,610		
İkna İçin Kim Olduğu	Yalan Söylemesi	126	3,021	0,647	12455,000	0,167
	Aldatmak	217	2,867	0,790		

Kişilerin, Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı, Faktör 2 - Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri, tshkb ölçeği toplam, güvenmek için yardımseverlik, güvenmek için kendine güven, güvenmek için dürüstlük, güvenmek için samimiyet, güvenmek için uyum sağlama, güvenmek için açıklık, güvenmek için birikim, güvenmek için dedikodu yapmamak, güvenmek için tutarlı olmak, ikna için güvenilir olmak, ikna için yalan söylememek, ikna için tutarlı olmak, ikna için beden dili, ikna için bilgili olmak, ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının güven yıkılması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 14 - Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin Güvendiğiniz Kişinin Her Söylediğine İnanır mısınız Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Dağılımı

		N	Ort	Ss	MW	p
Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	Evet	152	3,079	3,649	13715,000	0,369
	Hayır	191	3,225	3,474		
Faktör 2 - Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	Evet	152	2,118	1,956	13620,000	0,316
	Hayır	191	2,330	2,006		
Tshkb Ölçeği Toplam	Evet	152	5,197	5,261	13706,500	0,370
	Hayır	191	5,555	5,139		
Güvenmek İçin Yardımseverlik	Evet	152	1,739	0,612	11675,000	0,002
	Hayır	191	1,961	0,658		
Güvenmek İçin Kendine Güven	Evet	152	1,683	0,577	12270,000	0,013
	Hayır	191	1,817	0,540		
Güvenmek İçin Dürüstlük	Evet	152	1,235	0,325	11843,000	0,002
	Hayır	191	1,389	0,437		
Güvenmek İçin Samimiyet	Evet	152	1,811	0,566	12469,500	0,023
	Hayır	191	1,957	0,614		
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	Evet	152	2,104	0,603	12827,000	0,063

	Hayır	191	2,226	0,605		
Güvenmek İçin Açıklık	Evet	152	1,942	0,605	12592,000	0,033
	Hayır	191	2,083	0,584		
Güvenmek İçin Birikim	Evet	152	2,117	0,736	13622,000	0,320
	Hayır	191	2,041	0,670		
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	Evet	152	1,790	0,773	14159,500	0,686
	Hayır	191	1,806	0,734		
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	Evet	152	1,404	0,443	12794,500	0,047
	Hayır	191	1,532	0,522		
İkna İçin Güvenilir Olmak	Evet	152	1,728	0,592	13348,000	0,196
	Hayır	191	1,775	0,468		
İkna İçin Yalan Söylememek	Evet	152	1,584	0,448	12396,500	0,019
	Hayır	191	1,708	0,484		
İkna İçin Tutarlı Olmak	Evet	152	1,655	0,508	13571,000	0,295
	Hayır	191	1,717	0,499		
İkna İçin Beden Dili	Evet	152	2,186	0,668	14228,500	0,752
	Hayır	191	2,201	0,551		
İkna İçin Bilgili Olmak	Evet	152	1,928	0,610	14284,000	0,798
	Hayır	191	1,942	0,548		
İkna İçin Kim Olduğu	Evet	152	2,908	0,814	14473,500	0,963
	Hayır	191	2,936	0,684		

Kişilerin güvenmek için yardımseverlik puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=11675,000; p=0,002<0,05). Güvendiği kişinin her söylediğine inandığını ifade eden katılımcıların güvenmek için yardımseverlik puanları (1,739), güvendiği kişinin her söylediğine inanmadığını ifade eden katılımcıların güvenmek için yardımseverlik puanlarından (1,961) düşük bulunmuştur.

Kişilerin güvenmek için kendine güven puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda

grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12270,000$; $p=0,013<0,05$). Güvendiği kişinin her söylediğine inandığını ifade eden katılımcıların güvenmek için kendine güven puanları (1,683), güvendiği kişinin her söylediğine inanmadığını ifade eden katılımcıların güvenmek için kendine güven puanlarından (1,817) düşük bulunmuştur.

Kişilerin güvenmek için dürüstlük puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=11843,000$; $p=0,002<0,05$). Güvendiği kişinin her söylediğine inandığını ifade eden katılımcıların güvenmek için dürüstlük puanları (1,235), güvendiği kişinin her söylediğine inanmadığını ifade eden katılımcıların güvenmek için dürüstlük puanlarından (1,389) düşük bulunmuştur.

Kişilerin güvenmek için samimiyet puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12469,500$; $p=0,023<0,05$). Güvendiği kişinin her söylediğine inandığını ifade eden katılımcıların güvenmek için samimiyet puanları (1,811), güvendiği kişinin her söylediğine inanmadığını ifade eden katılımcıların güvenmek için samimiyet puanlarından (1,957) düşük bulunmuştur.

Kişilerin güvenmek için açıklık puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12592,000$; $p=0,033<0,05$). Güvendiği kişinin her söylediğine inandığını ifade eden katılımcıların güvenmek için açıklık puanları (1,942), güvendiği kişinin her söylediğine inanmadığını ifade eden katılımcıların güvenmek için açıklık puanlarından (2,083) düşük bulunmuştur.

Kişilerin güvenmek için tutarlı olmak puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=12794,500$; $p=0,047<0,05$). Güvendiği kişinin her söylediğine inandığını ifade eden katılımcıların güvenmek için tutarlı olmak puanları (1,404), güvendiği kişinin her söylediğine inanmadığını ifade eden katılımcıların güvenmek için tutarlı olmak puanlarından (1,532) düşük bulunmuştur.

Kişilerin ikna için yalan söylememek puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=12396,500; p=0,019<0,05). Güvendiği kişinin her söylediğine inandığını ifade eden katılımcıların ikna için yalan söylememek puanları (1,584), güvendiği kişinin her söylediğine inanmadığını ifade eden katılımcıların ikna için yalan söylememek puanlarından (1,708) düşük bulunmuştur.

Kişilerin, Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı, Faktör 2 - Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri , tshkb ölçeği toplam, güvenmek için uyum sağlama, güvenmek için birikim, güvenmek için dedikodu yapmamak, ikna için güvenilir olmak, ikna için tutarlı olmak, ikna için beden dili, ikna için bilgili olmak, ikna için kim olduğu puanları ortalamalarının güvendiğiniz kişinin her söylediğine inanır mısınız değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 15 - Kadın Katılımcılarda Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeği İlişkisine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi

		Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	Faktör 2 - Sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	TSHKB Ölçeği toplam
Güvenmek İçin Yardımseverlik	r	-0,054	-0,118	-0,082
	p	0,481	0,124	0,286
	N	172	172	172
Güvenmek İçin Kendine Güven	r	-0,037	-0,071	-0,052
	p	0,632	0,356	0,498
	N	172	172	172
Güvenmek İçin Dürüstlük	r	-0,062	-0,110	-0,084
	p	0,422	0,151	0,273
	N	172	172	172
Güvenmek İçin Samimiyet	r	-0,033	-0,079	-0,053
	p	0,666	0,303	0,492

	N	172	172	172
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	r	-0,125	-0,078	-0,116
	p	0,101	0,308	0,131
	N	172	172	172
Güvenmek İçin Açıklık	r	-0,062	-0,025	-0,052
	p	0,421	0,744	0,500
	N	172	172	172
Güvenmek İçin Birikim	r	-0,114	-0,098	-0,115
	p	0,136	0,203	0,132
	N	172	172	172
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	r	0,077	0,073	0,080
	p	0,316	0,340	0,294
	N	172	172	172
Güvenmek İçin Tutarlı Olmak	r	-0,021	-0,033	-0,027
	p	0,780	0,664	0,722
	N	172	172	172
İkna İçin Güvenilir Olmak	r	0,013	-0,019	0,001
	p	0,869	0,802	0,986
	N	172	172	172
İkna İçin Yalan Söylememek	r	-0,100	-0,012	-0,073
	p	0,190	0,880	0,340
	N	172	172	172
İkna İçin Tutarlı Olmak	r	-0,064	-0,052	-0,064
	p	0,405	0,497	0,407
	N	172	172	172
İkna İçin Beden Dili	r	-0,073	-0,060	-0,073
	p	0,338	0,433	0,340
	N	172	172	172

İkna İçin Bilgili Olmak	r	-0,094	-0,064	-0,089
	p	0,218	0,402	0,245
	N	172	172	172
İkna İçin Kim Olduğu	r	0,030	-0,008	0,018
	p	0,695	0,921	0,817
	N	172	172	172

Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için yardımseverlik arasında ($r=-0,054$; $p=0,481>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için yardımseverlik arasında ($r=-0,118$; $p=0,124>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için yardımseverlik arasında ($r=-0,082$; $p=0,286>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için kendine güven arasında ($r=-0,037$; $p=0,632>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için kendine güven arasında ($r=-0,071$; $p=0,356>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için kendine güven arasında ($r=-0,052$; $p=0,498>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için dürüstlük arasında ($r=-0,062$; $p=0,422>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için dürüstlük arasında ($r=-0,110$; $p=0,151>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için dürüstlük arasında ($r=-0,084$; $p=0,273>0,05$) Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için samimiyet arasında ($r=-0,033$; $p=0,666>0,05$) Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için samimiyet arasında ($r=-0,079$; $p=0,303>0,05$). tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için samimiyet arasında ($r=-0,053$; $p=0,492>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için uyum sağlama arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=-0,125$; $p=0,101>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için uyum sağlama arasında ($r=-0,078$; $p=0,308>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için uyum sağlama arasında ($r=-0,116$; $p=0,131>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için açıklık arasında ($r=-0,062$; $p=0,421>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için açıklık arasında ($r=-0,025$; $p=0,744>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için açıklık arasında ($r=-0,052$; $p=0,500>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için

birikim arasında ($r=-0,114$; $p=0,136>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için birikim arasında ($r=-0,098$; $p=0,203>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için birikim arasında ($r=-0,115$; $p=0,132>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için dedikodu yapmamak arasında ($r=0,077$; $p=0,316>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için dedikodu yapmamak arasında ($r=0,073$; $p=0,340>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için dedikodu yapmamak arasında ($r=0,080$; $p=0,294>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için tutarlı olmak arasında ($r=-0,021$; $p=0,780>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için tutarlı olmak arasında ($r=-0,033$; $p=0,664>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için tutarlı olmak arasında ($r=-0,027$; $p=0,722>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için güvenilir olmak arasında ($r=0,013$; $p=0,869>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için güvenilir olmak arasında ($r=-0,019$; $p=0,802>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için güvenilir olmak arasında ($r=0,001$; $p=0,986>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için yalan söylememek arasında ($r=-0,100$; $p=0,190>0,05$) Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için yalan söylememek arasında ($r=-0,012$; $p=0,880>0,05$) tshkb ölçeği toplam ile ikna için yalan söylememek arasında ($r=-0,073$; $p=0,340>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için tutarlı olmak arasında ($r=-0,064$; $p=0,405>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için tutarlı olmak arasında ($r=-0,052$; $p=0,497>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için tutarlı olmak arasında ($r=-0,064$; $p=0,407>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için beden dili arasında ($r=-0,073$; $p=0,338>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için beden dili arasında ($r=-0,060$; $p=0,433>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için beden dili arasında ($r=-0,073$; $p=0,340>0,05$) Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için bilgili olmak arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=-0,094$; $p=0,218>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için bilgili olmak arasında ($r=-0,064$; $p=0,402>0,05$) tshkb ölçeği toplam ile ikna için bilgili olmak arasında ($r=-0,089$; $p=0,245>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için kim olduğu arasında ($r=0,030$; $p=0,695>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal

duygusal tepkileri ile ikna için kim olduğu arasında ($r=-0,008$; $p=0,921>0,05$) tshkb ölçęi toplam ile ikna için kim olduğu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,018$; $p=0,817>0,05$).

Tablo 16 - Erkek Katılımcılarda Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeği İlişkisine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi

		Faktör 1 - Psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı	Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri	TSHKB Ölçeği toplam
Güvenmek İçin Yardımseverlik	r	-0,156	-0,097	-0,144
	p	0,042	0,209	0,061
	N	171	171	171
Güvenmek İçin Kendine Güven	r	-0,021	-0,011	-0,019
	p	0,780	0,885	0,806
	N	171	171	171
Güvenmek İçin Dürüstlük	r	-0,138	-0,150	-0,152
	p	0,073	0,051	0,048
	N	171	171	171
Güvenmek İçin Samimiyet	r	-0,110	-0,071	-0,103
	p	0,152	0,356	0,182
	N	171	171	171
Güvenmek İçin Uyum Sağlama	r	-0,023	-0,045	-0,033
	p	0,769	0,563	0,672
	N	171	171	171
Güvenmek İçin Açıklık	r	-0,051	-0,026	-0,044
	p	0,512	0,739	0,565
	N	171	171	171
Güvenmek İçin Birikim	r	-0,029	-0,021	-0,028
	p	0,710	0,780	0,718
	N	171	171	171
Güvenmek İçin Dedikodu Yapmamak	r	-0,013	-0,027	-0,019
	p	0,866	0,724	0,802
	N	171	171	171
Güvenmek İçin	r	-0,059	0,013	-0,035

Tutarlı Olmak	p	0,442	0,863	0,647
	N	171	171	171
İkna İçin Güvenilir Olmak	r	-0,031	-0,039	-0,036
	p	0,686	0,612	0,637
	N	171	171	171
İkna İçin Yalan Söylememek	r	0,007	0,047	0,023
	p	0,923	0,539	0,763
	N	171	171	171
İkna İçin Tutarlı Olmak	r	-0,094	-0,057	-0,086
	p	0,220	0,456	0,261
	N	171	171	171
İkna İçin Beden Dili	r	-0,010	0,004	-0,005
	p	0,900	0,961	0,947
	N	171	171	171
İkna İçin Bilgili Olmak	r	0,059	0,042	0,056
	p	0,445	0,589	0,466
	N	171	171	171
İkna İçin Kim Olduğu	r	0,135	0,099	0,130
	p	0,079	0,198	0,090
	N	171	171	171

Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için yardımseverlik arasında %15,6 negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=-0,156$; $p=0,042<0,05$). Buna göre Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı puanı arttıkça güvenmek için yardımseverlik puanı azalmaktadır.

Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için yardımseverlik arasında ($r=-0,097$; $p=0,209>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için yardımseverlik arasında ($r=-0,144$; $p=0,061>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için kendine güven arasında ($r=-0,021$; $p=0,780>0,05$), Faktör 2 -

sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için kendine güven arasında ($r=-0,011$; $p=0,885>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için kendine güven arasında ($r=-0,019$; $p=0,806>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için dürüstlük arasında ($r=-0,138$; $p=0,073>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için dürüstlük arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=-0,150$; $p=0,051>0,05$),

Tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için dürüstlük arasında %15,2 negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=-0,152$; $p=0,048<0,05$). Buna göre tshkb ölçeği toplam puanı arttıkça güvenmek için dürüstlük puanı azalmaktadır.

Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için samimiyet arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=-0,110$; $p=0,152>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için samimiyet arasında ($r=-0,071$; $p=0,356>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için samimiyet arasında ($r=-0,103$; $p=0,182>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için uyum sağlama arasında ($r=-0,023$; $p=0,769>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için uyum sağlama arasında ($r=-0,045$; $p=0,563>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için uyum sağlama arasında ($r=-0,033$; $p=0,672>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için açıklık arasında ($r=-0,051$; $p=0,512>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için açıklık arasında ($r=-0,026$; $p=0,739>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için açıklık arasında ($r=-0,044$; $p=0,565>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için birikim arasında ($r=-0,029$; $p=0,710>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için birikim arasında ($r=-0,021$; $p=0,780>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için birikim arasında ($r=-0,028$; $p=0,718>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için dedikodu yapmamak arasında ($r=-0,013$; $p=0,866>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için dedikodu yapmamak arasında ($r=-0,027$; $p=0,724>0,05$). tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için dedikodu yapmamak arasında ($r=-0,019$; $p=0,802>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile güvenmek için tutarlı olmak arasında ($r=-0,059$; $p=0,442>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile güvenmek için tutarlı olmak arasında ($r=0,013$;

$p=0,863>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile güvenmek için tutarlı olmak arasında ($r=-0,035$; $p=0,647>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için güvenilir olmak arasında ($r=-0,031$; $p=0,686>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için güvenilir olmak arasında ($r=-0,039$; $p=0,612>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için güvenilir olmak arasında ($r=-0,036$; $p=0,637>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için yalan söylememek arasında ($r=0,007$; $p=0,923>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için yalan söylememek arasında ($r=0,047$; $p=0,539>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için yalan söylememek arasında ($r=0,023$; $p=0,763>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için tutarlı olmak arasında ($r=-0,094$; $p=0,220>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için tutarlı olmak arasında ($r=-0,057$; $p=0,456>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için tutarlı olmak arasında ($r=-0,086$; $p=0,261>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için beden dili arasında ($r=-0,010$; $p=0,900>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için beden dili arasında ($r=0,004$; $p=0,961>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için beden dili arasında ($r=-0,005$; $p=0,947>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için bilgili olmak arasında ($r=0,059$; $p=0,445>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için bilgili olmak arasında ($r=0,042$; $p=0,589>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için bilgili olmak arasında ($r=0,056$; $p=0,466>0,05$), Faktör 1 - psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı ile ikna için kim olduğu arasında ($r=0,135$; $p=0,079>0,05$), Faktör 2 - sosyal işlevselliğin sosyal duygusal tepkileri ile ikna için kim olduğu arasında ($r=0,099$; $p=0,198>0,05$), tshkb ölçeği toplam ile ikna için kim olduğu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır. ($r=0,130$; $p=0,090>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, kişilerarası güven düzeyi ile hayata küsme düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. İlgili literatür gözden geçirildiğinde genellikle hayati düzeyde tehdit oluşturan travmatik olaylardan sonra oluşan Travma Sonrası Stres Bozukluğu üzerine çalışmalar olduğu görülmektedir. Özellikle ülkemizde kişilerarası güven düzeyi ile travma sonrası hayata küsme düzeyine ilişkin çalışmaların, bildiğimiz kadarıyla, çok az olması nedeniyle bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde, araştırmamızın hipotezleri bağlamında ve literatür çerçevesinde, araştırma verilerinin analizinden elde edilen bulguların tartışma ve yorumuna yer verilmiştir.

Araştırma verilerinin analizine geçmeden önce, ülkemizde yapılan çalışmaların sınırlı olması bağlantılı belirtilmesi gerekir ki; TSHKB farklı toplumlarda farklı şekilde algılanabilir.

Bu nedenle TSHKB' nun gelişmesi, sürmesi ve tedavisinde kültürel özelliklerin etkilerine odaklanan çalışmalar, aynı zamanda diğer ruh hastalıkları ile ilgili de bilgiler yansıtacaktır.⁸¹

1. Hipotez: Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin güvenmek için tutarlı olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

Araştırmamızın bulguları cinsiyet değişkeni bağlamında incelendiğinde, erkeklerin güvenmek için tutarlı olmak alt boyut puanları kadınların puanlarından anlamlı olacak şekilde yüksek bulunmuştur. Ancak araştırmaya katılan kişilerin güvenmek için yardımseverlik, kendine güven, dürüstlük, samimiyet, uyum sağlama, açıklık, birikim, dedikodu yapmamak alt boyutlarının puan ortalamaları, tutarlı olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni arasında da anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Güvenmek için tutarlılık alt boyutundaki anlamlılık bizi, erkek cinsiyetinin kadın cinsiyetine oranla güvenmek için tutarlı olma davranışlarını daha fazla önemseydiği sonucuna götürmektedir.

Kişilerarası güven, belli bir risk olarak gönüllü olarak savunmasızlığı kabul edip karşı tarafa güvenme durumudur.⁸² Araştırmamızın bulgularından da anlaşılacağı üzere; güven duyularak girilen ilişkide yaşanan tutarsızlık, erkek

⁸¹ Ünal vd., 2011:36, **aktaran** Düşünceli, a.g.e., s.93

⁸² Pelenk, a.g.e., s.17.

cinsiyetinin kadın cinsiyetine oranla hayata küsme davranışının daha yoğun olabileceği sonucuna ulaştığımızı göstermektedir.

2. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin ikna için yalan söylememek alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

Araştırmamızın bulguları cinsiyet değişkeni bağlamında incelendiğinde, erkek katılımcıların ikna için yalan söylememek alt boyut puanları, kadın katılımcıların ikna için yalan söylememek alt boyut puanlarından anlamlı olacak şekilde yüksek bulunmuştur. Ancak, ikna için güvenilir olmak, bilgili olmak ve kim olduğu alt boyutlarıyla cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Bu anlamlılık bizi, kadınların kişilerarası ilişkilerde ikna olabilmesi için, yalan söyleyen kişilere karşı tolerans sınırının erkeklere oranla daha fazla olduğu sonucuna götürmektedir. Erkeklerin, ikna olabilmek için yalan söyleyen kişilere karşı, kadınlara oranla tolerans sınırlarının daha az olduğu söylenebilir. Üretmen (2008:106) yürüttüğü doktora tezinde; kadınların erkeklere göre genel olarak, kendilerine yalan söylendiğinde, daha iyi niyetli yüklemelerde bulduklarını tespit etmiştir.⁸³

Araştırmamızda cinsiyet değişkeni açısından böyle bir bulgu olması, bizi kadınların erkeklerden daha az yalan söylediği sonucuna ulaştırmamalı. Bu konuda daha fazla değişkenin dikkate alındığı araştırmalar incelenmeli ya da yapılmalıdır. Bu hipotezimiz sadece ikna için yalan söylememek alt boyutuyla ilgilidir.

Yapılan bir başka çalışmada, resim sergisini gezen kişilerden, sergi sahibi ressama (esasen çalışmada yardımcı görevinde olan kişiye) düşüncelerini söylemeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda; kadınlar resimlerden hoşlanmadıkları halde ressama yalan söyleyerek iltifat etmeye erkeklerden daha yatkın bulunmuşlardır.⁸⁴

Bu sonuca göre, kadın ve erkek katılımcıların kendilerine ve bir başkasına söylenen yalanlara ilişkin yaptıkları yüklemeler içsel-dışsal boyut üzerinde farklılaşmaktadır. Kadın ve erkek katılımcıların kendi içlerinde yapılan karşılaştırmaların sonuçlarına göre, kadın katılımcılar kendilerine söylenen yalanları, bir başkasına söylenenlere kıyasla daha içsel odaklı olarak

⁸³Emrah Akçay, a.g.e., s.238.

⁸⁴DePaulo vd., 1996:981; **aktaran** Akçay, a.g.e., s.238.

değerlendirmişlerdir. Buna karşın, erkek katılımcılar ise kendilerine söylenen yalanları daha dışsal odaklı olarak değerlendirmişlerdir.⁸⁵

Yapılan diğer çalışmaların bulguları, araştırmamızın hipotezini desteklemektedir.

3. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin ikna için tutarlı olmak alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

Araştırmamızın bulguları cinsiyet değişkeni bağlamında incelendiğinde, erkek katılımcıların ikna için tutarlı olmak alt boyut puanları, kadın katılımcıların ikna için tutarlı olmak alt boyut puanlarından anlamlı olacak şekilde yüksek bulunmuştur. Kişilerarası ilişkilerde erkeklerin, düşünce, söylem ve davranışlar açısından, ikna olmak için, iletişim içinde olduğu kişilerden kadınlara oranla daha fazla tutarlılık beledikleri söylenebilir. Araştırmamızda, ikna için kadınlara oranla erkeklerin tutarlılık beledilerinin daha yüksek olmasının bir nedeni de; toplumsal cinsiyet kimliği olabilir.

Kohlberg'in Bilişsel Gelişim Kuramına göre de, insanların kendileri ve dünyaya ilişkin tutarlı ve dengeli bir bakış açısını sürdürmek için bilişsel tutarlılığa ihtiyaçları vardır. Bilişsel tutarlılığı sürdürmenin birincil yolu, toplumca onaylanan özelliklere sahip bir erkek veya kız çocuğu olmayı keşfetmektir. Bu bakış açısına göre, çocukların davranışları toplumsal cinsiyet kimliğine göre tasarılır. Çocuklar ilk kez kendi cinsiyetlerine ilişkin bilgiyle tanıştıklarında, bir kız veya erkek gibi düşünmek ve davranmak arasında karşılıklı bir etkileşim gerçekleşir. Böylece cinsel kimlik (ben bir kızım veya ben bir erkeğim) oluşur. Artık çocuk, durağan bir cinsiyet rolü kazanmıştır (Franzoi, 1996; Bussey / Bandura, 1999). Kurama göre çocukların maskülen ve feminen özellikleri benimsemeleri kendilerini bu şekilde kimliklemeyi istemelerinin sonucudur.⁸⁶

Kültür çoğu kez sözsüz evrensel dille öğrenilir ve bilindiği gibi cinsiyet, her kültürde var olan kategorik bir bölünmedir; yani çocuklar ataerkillik ve cinsiyet kutuplaşması temellerinde "cinselleştirilmiş olarak doğmaktadırlar". Ataerkillik merceğinin kültürleşmesi sinsice işlemektedir. Çünkü sosyal bir yapıda birey

⁸⁵ Seçil Üretmen, Cinsiyet, Yalan Söyleme ve Çıkar Elde Etmenin Yalana İlişkin Yükleme Etkisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008, s.118 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

⁸⁶ Franzoi, 1996; **aktaran** Özgür Güldü ve Müge Ersoy Kart, Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 64(3), 98-116, s.106.

ayrıcalıklı erkeklik ve değeri düşürülmüş kadınlık kavramlarıyla karşı karşıya kalmaktadır.⁸⁷

Literatürde, kadın ve erkeklerde tutarlı olmanın toplumsal cinsiyet açısından nasıl şekillendiği çalışmaları bulunurken, araştırmamızın hipotezini destekleyecek olan bir çalışma bulunamamıştır.

4. Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İkna Ölçeğinin İkna için beden dili alt boyutuyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.

Araştırmamızın bulguları cinsiyet değişkeni bağlamında incelendiğinde, erkek katılımcıların İkna için beden dili alt boyut puanları, kadın katılımcıların İkna için beden dili alt boyut puanlarından anlamlı olacak şekilde yüksek bulunmuştur. Kadın ve erkeklerin fizyolojik olarak farklı oluşları, bu durumla bağlantılı olarak erkek cinsiyetinin gerek aileden yapılan yönlendirme, gerekse de toplumsal cinsiyet rollerine göre hareket etmeleri, İkna için beden dilini kadınlardan daha çok önemsemelerini de beraberinde getirmektedir denilebilir.

Fiziksel anlamda daha zayıf bir bünyeye sahip olmalarından ötürü kadınların erkeklere nazaran duygulara daha fazla dikkat etmek zorunda oldukları, buna bağlı olarak da sözsüz iletişim becerilerinin geliştiği iddiası da bulunmaktadır.⁸⁸

Beden dili iyi incelendiğinde özellikle her iki cinste de görülen tipik cinsiyet davranışlarının olduğu görülür. Tabii ki bu gerek toplumsal yaşamın kadına yüklediği sorumluluk, gerekse de kadının fizyolojik yapısından kaynaklanabilir.⁸⁹ Yani iletişim anında tarafların cinsiyet farklılıklarına göre iletişim modelleri geliştirmeleri bireysel başarılarını artırdığı gibi kurumsal başarının elde edilmesinde de cinsiyet faktörüne dayalı bir sözsüz iletişim becerisi geliştirmenin önemli derecede etkisi olacaktır.⁹⁰

Yapılan diğer çalışmaların bulguları, araştırmamızın hipotezini desteklemektedir.

⁸⁷ Anselmi/Law, 1998; **aktaran** Güldü ve Kart, a.g.e., s.107.

⁸⁸ Taylor, Peplau ve Sears, 2008; **aktaran**ERCÜMENT HACİHASANOĞLU, Beden Dilinin Önemi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2017, s.35. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁹ Mehmet Bağcı, Öğretmenin Beden Dilinin Öğrenciler Tarafından Algılanması Esenyurt İlçesi Örneği, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.65. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁰ Alemdar Yalçın ve Selda Adiller, 2016; **aktaran** HACİHASANOĞLU, a.g.e., s.36.

5. *Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İknna  leğinin güvenmek için yardımseverlik ile psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır.*

Araştırmamızın bulguları cinsiyet değişkeni bağlamında incelendiğinde, psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı açısından, erkek katılımcıların güvenmek için yardımseverlik alt boyut puanları, kadın katılımcıların güvenmek için yardımseverlik alt boyut puanlarından negatif yönde anlamlı olacak şekilde yüksek bulunmuştur. Buna göre psikolojik durum, duygusal tepkiler ve sosyal işlevselliğin bireysel kısmı puanı arttıca güvenmek için yardımseverlik puanı azalmaktadır. Hipotezimize göre, geçmiş yaşantısında güven sarsıntısı yaşamış olan erkekler, kadınlara oranla yardımseverlik davranışını daha az göstermektedir. Bu hipotezimizi destekleyen araştırmalar da bulunmaktadır.

Kadınlar eşit fırsatlar, adalet ve hakkaniyet gibi hususlarla daha çok ilgilendikleri için siyasal konuları da liberal bir bakış açısıyla değerlendirmektedirler. *İkinci olarak*, diğerlerine yardım etmeyi önemsemeleri sosyal refah ve ideolojik yapıdaki cinsiyet ayırımına katkıda bulunmaktadır. Kadınlar bu değerleri (rekabetçi olmama, bağımlı olma, işbirliğine girme) kültürel rollerinin bir parçası olarak, zaten yaşamının ilk yıllarında öğrenmişlerdir.⁹¹

6. *Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu ile Güven ve İknna  leğinin TSHKB  leği toplam ile güvenmek için dürüstlük arasında cinsiyet değişkeni açısından negatif yönde anlamlı bir fark vardır.*

Araştırmamızın bulguları cinsiyet değişkeni bağlamında incelendiğinde, TSHKB  leği toplam puanı açısından, erkek katılımcıların güvenmek için dürüstlük alt boyut puanları, kadın katılımcıların güvenmek için dürüstlük alt boyut puanlarından negatif yönde anlamlı olacak şekilde yüksek bulunmuştur. Buna göre TSHKB  leği toplam puanı arttıca güvenmek için dürüstlük puanı azalmaktadır. Hipotezimize göre, geçmiş yaşantısında dürüst olunmayan ilişkiler yaşamış olan erkeklerin, bu yaşantıları kadınlara oranla daha fazla travmatik karşıladıkları söylenebilir.

Bu hipotezimizi desteklemeyen araştırmalar da bulunmaktadır. Kadınlara yakın ilişkilerinde açıklığa, dürüstlük ve içtenliğe daha fazla önem verip dikkat ettikleri d ş n ld ğinde yakınları tarafından kendilerine söylenen bir yalanı daha

⁹¹ Güldü ve Kart, a.g.e., s.110.

fazla kişisel özelliklerle ilişkilendirmeleri anlaşılabilir bir bulgudur. Aynı beklentinin erkekler için geçerli olmaması, erkeklerin genel olarak yalan söylenmesini kadınlara göre daha haklı ve kabul edilebilir olarak değerlendirdiklerine dair elde edilen bulgularla açıklanabilir.⁹²

Aynı zamanda, bu farklılık Anderson' un (1999) çalışmasının bulgularıyla da örtüşmektedir. Bu çalışmaya göre, erkeklerin eşlerini bir yabancıya kıyasla daha fazla doğru-sözlü olarak değerlendirdikleri, ancak kadınlar için böyle bir durumun geçerli olmadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, erkeklerin yakınlarını daha dürüst değerlendirmeleri göz önüne alındığında, onlar tarafından kendilerine söylenen yalanları, bir başkasına söylenen yalanlara göre daha dışsal nedenlerle açıklamaları çok da çelişkili bir bulgu gibi görünmemektedir.⁹³

⁹² Greenfield, 2002; Roiger, 1999; aktaran Üretmen, a.g.e., s.118.

⁹³ Üretmen, a.g.e., s.119.

ÖNERİLER

1- İnsanların ilişkilerinin daha sağlıklı olması ve daha sağlıklı toplumlar için, insan ilişkilerinin her düzeyinde etkisi olan kişilerarası güven ilişkisi değişkeniyle ilgili daha fazla çalışma yapılmalıdır.

2- Literatürde erkeklerin güvenmek için tutarlı olmak alt boyut puanlarının kadınların puanlarından anlamlı olacak şekilde yüksek olması sonucunu destekleyen bir çalışma bulunamamıştır. Araştırmamızın bu sonucunu destekleyen çalışmalar yapılması, bilimsel literatüre katkı anlamında önem taşıyacaktır.

3- Araştırmamız sadece cinsiyet değişkeniyle sınırlı olduğundan, TSHKB düzeyiyle ilgili daha fazla ve daha farklı değişkenler dikkate alınarak yapılacak olan araştırmalar, TSHKB'nun literatüre daha çok girmesi sağlanmalıdır.

4- Farklı toplum ve farklı kültürlerdeki TSHKB'yla ilgili yapılacak olan araştırmalar söz konusu toplum ve kültürler arasında TSHKB'nun düzeyi ve yansımalarının anlaşılmasını da sağlayacaktır.

5- TSSB ile TSHKB arasındaki farkın anlaşılabilmesi için ruh sağlığı alanında çalışan uzmanların eğitilmesi, yaşanan olayın gerçek bir travma olup-olmadığının ayrımı açısından, ayrı bir önem taşıyacak ve bu duruma göre bir tedavi şeklinin belirlenmesi sağlanmış olacaktır.

6- Araştırmamızda öğretmenlik mesleğine yönelik olan güven düzeyinin oldukça düşük çıkmasının (%2,0) nedenleri ayrı bir araştırma konusu yapılmalıdır. Bu konuda öğretmenlere yönelik güven düzeyinin yükseltilebilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

7- Araştırmamızda güvenmek için dürüst olmayı küçük yaştakilerin büyük yaştaki katılımcılara göre daha az önemsemelerinin nedenleri, ayrı bir araştırma konusu yapılmalıdır. İnsanlara güvenmek için dürüstlüğün öneminin toplumsal anlamda yaygınlaştırılacağı çalışmalar yapılmalıdır.

8- Araştırmamızda işsiz olan insanların, güvenmek için dürüstlüğü üretim içinde olan insanlara oranla daha çok önemsemeleri, üretim içinde dürüstlük olgusunun yaygınlaştırılması gerektiği düşüncesini de beraberinde getirmektedir. Bu konunun nedenleriyle ilgili araştırmalar yapıp, dürüstlük olgusunun öneminin üretim içinde olan insanlar arasında da arttıracak çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ARİSTOTELES, *Retorik*, Çev. Mehmet H. Doğan, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2001.

BAYRAKTAR Seda, *Psikolojik Travma*, İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2012.

BUDAK Selçuk, *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara, Bilim Sanat Yayınları, 2000.

ERDEM Ferda, *“Örgütsel Yaşamda Güven”*, Sosyal Bilimlerde Güven, Ankara, Vadi Yayınları, 2003.

GEÇTAN Engin, *İnsan Olmak Varoluşun Bireysel ve Toplumsal Anlamı*, İstanbul, Adam Yayınları, 1994.

KARAKAYA Işık ve COŞKUN Ayşen, *Travma Sonrası Stres Bozukluğu*, Ankara Hekimler Birliği Yayınları, 2008.

MUTLU Erol, *İletişim Sözlüğü*, Ankara, Ark Yayınevi, 1994.

ÖZEN Janset ve ERDEM Ferda, *“Niklas Luhmann’ın Tanıdıklık, Emin Olma ve Güven Ayrımı”*, Sosyal Bilimlerde Güven, Ankara, Vadi yayınları, 2003.

ÖZSOY Esin ve YALÇINKAYA Timuçin, “Risk Toplumu: Bilgi Toplumunun Evriminde Yeni Boyut” , *II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı*, 2003.

RYCROFT Charles, *Psikanaliz Sözlüğü*, Çev. Sağman Kayatekin, İstanbul, Ara Yay, 1989.

V. FORD Charles, *Yalan, Yalan, Yalan: Yalancılığın Psikolojisi*, Çev. Şerife Küçükcal, Ankara, HYB Yayıncılık, 1997.

YAVUZER Haluk, *Anne - Baba ve Çocuk*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1995.

ZILLIOĞLU Merih, *İletişim Nedir?*, İstanbul, Cem Yayınevi, 2003.

MAKALELER

AKÇAY Emrah, Yalan Söyleme Kabiliyeti ve Hafıza: Cinsiyetler Arası Bir Karşılaştırma, *Selçuk İletişim Journal of Selcuk Communication*, 2012, 7(3), 234-243.

AYDIN Betül ve İMAMOĞLU Seval, Stresle Başa Çıkma Becerisi Geliştirmeye Yönelik Grup Çalışması, *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2001, sayı:14, 41-52.

BAYHAN Pınar ve İŞİTAN Sonnur, Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış, **Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi**, 2010, 5(20), 33-44.

COŞKUN Hamit, Etkileşim Kaygısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, **Türk Psikoloji Yazıları**, 2009, 12(23), 41-49.

ÇIRAKOĞLI Okan Cem ve TEZER Esin, Kontrol Odağı ve Eleştirel Düşünmenin Üniversite Öğrencilerinin İlişki Doyumsuzluklarına Verdikleri Tepkiler Üzerindeki Yordayıcı Rolü, **Türk Psikoloji Yazıları**, 2010, 13(26), 29-41.

ÇOBAN Aysel Esen vd., Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk, Kaygı ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları, **Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi 2**, 2013, 2(2), 78-88.

EŞKİN BACAĞIZ Feride ve YILDIRIM Aytolan, Dedikodu ve Söylenti Tutum Ölçeği'nin Geliştirilmesi, **Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi**, 2013, 16(1), 37-42.

GÜLDÜ Özgür ve ERSOY KART Müge, Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Siyasal Tutumları: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 2009, 64(3), 98-116.

HASANOĞLU Alper, Yeni Bir Tanı Kategorisi Önerisi: Travma Sonrası Hayata Küsmeye Bozukluğu, **Türk Psikiyatri Dergisi**, 2008, 19(1), 94-100.

KAYA Mevlüt, Ailede Anne Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi**, 1997, 193-204.

SOLMAZ Başak, Söylenti ve Dedikodu Yönetimi, **Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2006, sayı:16, 563-575.

ÖZGEN Fuat ve AYDIN Hamdullah, Travma Sonrası Stres Bozukluğu, **Klinik Psikiyatri Dergisi**, Ankara, 1999, 2(1), 34-41.

TEZLER

DAĞ İhsan, Kontrol Odağı, Başa Çıkma Stratejileri Ve Psikolojik Belirti Gösterme İlişkileri, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

DÜRÜ, Çağay, Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Büyümenin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi ve Bir Model Önerisi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006. (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

DÜŞÜNCELİ, Betül, Logoterapi Yönelimli Grupla Psikolojik Danışmanın Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğu Üzerindeki Etkisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, 2015. (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

EREL Cem, İnternette Alışverişlerde Algılanan Risk Üzerine Bir Uygulama, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

ERKMEN Yılmaz, Travma Sonrası Hayata Küsme Bozukluğunun Olumlu ve Olumsuz Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkisinde Dünyaya İlişkin Varsayımların Aracılık Etkisi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

HACIHASANOĞLU Ercüment, Beden Dilinin Önemi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2017, s.35. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

KAHİL Ayla, Travmatik Yaşantıları Olan Bireylere Yardım Davranışında Bulunan Profesyonel ve Gönüllülerin İkincil Travmatik Stres Düzeylerinin İncelenmesi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

KARADOĞAN Sevim Ece, Kişilerarası İletişim Sürecinde Güven Unsuru, Güven ve İkna Ölçeği Örneği, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

KARTAL Seçil Eda, Genel Liseler ile Mesleki Ve Teknik Liselerdeki Öğretmenlerin Örgütsel Güven Düzeylerinin Karşılaştırılması, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2010 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

KURT Deniz, Algılanan Psikolojik Kontrol ile Gencin Psikososyal İşlevselliği Arasındaki İlişkiler: Kişilerarası Güven İnancı ve Güvenli Bağlanmanın Rolü, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

ÖZTÜRK Engin Bağış, Farklı Kültürlerde Çalışanlar Arası Güven Sürecinin Karşılaştırmalı Bir Analizi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2011 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

PELENK Aybike, Güven Kavramı: Sivil Toplum Örgütleri, Medya, Hükümet ve Ticari Kuruluşlara Yönelik Ampirik Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

SAĞLAM ARI Güler, Güven ve Tükenmişlik İlişkisi: Ankara'daki Hastanelerde Bir Uygulama, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

ÜRETMEN Seçil, Cinsiyet, Yalan Söyleme ve Çıkar Elde Etmenin yalana İlişkin Yüklemelere Etkisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

İNTERNET KAYNAKLARI

ALPMAN Feyzullah, Özgüven Eksikliği ve Geliştirme Yolları, tavsiyeEdiyorum.com (Erişim tarihi: Ocak 2017).

Eric Ericson “ 1982 yılına kadar var olan psikolojik danışma yaklaşımları” (çevrimiçi), <http://www.rehberlik.s5.com/dankur.htm> (Erişim tarihi: 24.06.2003).

EKLER

EK-A

EK 2

Merhaba... bu soru formu akademik bir çalışmanın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu nedenle aşağıda yer alan soruları içtenlikle yanıtlayacağınızı umuyorum.

Teşekkür ederim.

Anket no : () () ()
Bölge :
Anketör:

1- Cinsiyet

1() Kadın 2() Erkek

2- Yaş

1() 18-24 2() 25-31 3() 32-38 4() 39-45
5() 46-52 6() 53-59 7() 60-66 8() 67 ve
üstü

3- Eğitim

1() Okur-yazar 2() İlk okul 3() Orta okul 4() Lise
5() Üniversite 6() Master/Doktora

4- Meslek

1() Öğrenci 2() Ev hanımı 3() İşçi 4() Memur
5() Yönetici 6() İşsiz 7() İşveren 8() Esnaf
9() Serbest Meslek (Av, Dr, Ecz, Müh...) 10() Özel Sektör Çalışanı
11() Diğer.....

5- Çevrenizde en çok güvendiğiniz kişi kimdir?

1() Anne-baba 2() Arkadaşım 3() Kardeşim 4() Eşim
5() Çocuğum 6() Sevgilim 7() Diğer.....

6- Bir şirket kuracak olsanız kiminle ortak olmak istersiniz?

1() Aile fertlerimden biriyle 2() Arkadaşım
3() İş iyi bilen biriyle 4() Akrabalarım
5() Diğer.....

7- Bir kişinin ona duyduğunuz güveni yıkması için ne yapmış olması gerekir?

.....

8- Güveninizi yıkan bir kişiye tekrar eskisi gibi güvenir misiniz?

1() Evet 2() Hayır

9- Güvendiğiniz bir kişinin her söylediğine inanır mısınız?

1() Evet 2() Hayır

10- Bir kişinin sizi her hangi bir konuda ikna edebilmesi, inandırabilmesi için o kişinin güvenilir biri olması ne derece önemlidir?

- 1() Çok önemlidir 2() Kısmen önemlidir 3() Fark etmez
4() Önemli değildir 5() Hiç önemli değildir
6() Güvenilir olması önemli değildir ben kendi kararımı verebilirim

11- Her hangi bir konuda bir kişi sizi ikna etmeye, inandırmaya çalışıyor; en çabuk ve kolay inanacağımız kişi kim olur?

- 1() Ailemden birisi 2() Arkadaşım 3() İş arkadaşım
4() Akrabam 5() Patronum 6() Öğretmenim
7() Diğer.....

12- Bir kişiye GÜVENMENİZ için aşağıdaki özelliklere sahip olması ne kadar GEREKLİ dir?

	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
12.1 YARDIMSEVERLİK					
Yardımsaver olması					
Kötü günümüzde yanımızda olması					
Her konuda yanımda olacağını hissettirmesi					
Her zaman yardıma hazır olması					
12.2 KENDİNE GÜVEN	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Kendine güveni olmalı					
Kendisine saygısı olmalı					
Kendini sevmeli					
Gelecekte umutlu olması					
Azimli/kararlı olması					
Pozitif olması					
Kendisiyle barışık olması					
Kendi sorumluluklarının farkında olması					
12.3 DÜRÜSTLÜK	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Sözünde durması					
Yerine getiremeyeceği sözler vermemesi					
Verdiği sözü yerine getirmesi					
Yalan söylememesi					
12.4 SAMİMİYET	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Sevgisini çevresiyle paylaşması					
İnsancıl olması					
Hoşgörülü olması					
Güler yüzlü olması					
12.5 UYUM SAĞLAMA	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Aynı fikirleri taşıyor olması					
Toplum kurallarına uyması					
Değerlerine sahip çıkması					
Çok hata yapmaması					
Çevresi tarafından sevilen biri olması					

Uyumlu olması					
12.6 AÇIKLIK	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Açık sözlü olması					
Duygularını açıkça belli etmesi					
Sözünü sakınmaması					
İnandırıcı olması					
İkna edebilir olması					
12.7 BİRİKİM	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Yeni şeyler öğrenmek istemesi					
Yetenekli olması					
Bilgili olması					
Kültürlü olması					
12.8 DEDİKODU YAPMAMAK	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Gereksiz yere konuşmaması					
Dedikodu yapmaması					
12.9 TUTARLI OLMAK	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Söyledikleriyle davranışlarının bir birini tutması					
Tutarlı davranması					
Davranışlarında düzeyli olması					

13- Bir kişinin sizi herhangi bir konuda inandırabilmesi/ ikna edebilmesi için aşağıdaki özelliklere sahip olması ne kadar **GEREKLİ** dir.

13.1 GÜVENİLİR OLMAK	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Güvenilir olduğunu hissettirmesi					
Kendinden emin olması					
Saygılı olması					
Açık sözlü olması					
Sakin olması					
Seviyeli olması					
İstikrarlı olması					
13.2 YALAN SÖYLEMEMEK	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Yalan söylememesi					
Söylediklerinin birbiriyle çelişmemesi					
Söylediklerinin arkasında durabilmesi					
Çok özel konulara girmemesi					
Doğru kelimeleri seçebilmesi					
Konuşurken yemin etmemesi					
Anlattıklarını abartmaması					
13.3 TUTARLI OLMAK	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Sözleriyle davranışlarının tutarlı olması					
Anlattığı konuda bir bütünlük olması					
Sorulara kaçamak yanıtlar vermemesi					
Bulduğu ortama uyum sağlayabilmesi					
Samimi olması					
Sabırlı olması					
13.4 BEDEN DİLİ	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Düzenli bir duruşu olması					

Bedenini iyi kullanması					
Gerektiğinde ellerini kullanması					
Jest ve mimiklere yer vermesi					
Göz temasını kaybetmemesi					
Giyimine dikkat etmesi					
Sempatik olması					
Konuşmasının düzgün olması					
Güzel-Çekici-Karizmatik olması					
13.5 BİLGİLİ OLMAK	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Konu hakkında bilgili olması					
Konusunda uzman olması					
Konuyu örneklerle desteklemesi					
Deneyimli olması					
Eğitimi olması					
Zeki olması					
Başarılı olması					
Yetenekli olması					
Karşıt görüşleri çürütebilmesi					
14.6 KİM OLDUĞU	Çok gerekli	Gerekli	Fark etmez	Gerekli değil	Hiç gerekli değil
Tanıdık olması					
Akraba olması					
Arkadaş olması					
Uzun zaman birlikte zaman geçirmiş olmak					
Maddi durumunun iyi olması					
Tanınmış-Ünlü birisi olması					

Anketimize katıldığınız için çok teşekkür ederiz.

Soyadı :

İ :

	TRAVMA SONRASI HAYATA KÜSME ÖLÇEĞİ	EVET	HAYIR
1	Büyük ölçüde beni canımdan bezdiren ve inciten bir deneyim yaşadım.		
2	Genel olarak ruhsal iyilik halimde kalıcı ve önemli bir olumsuz değişikliğe yol açan yaşantım oldu.		
3	Çok haksız ve adaletsiz olarak nitelediğim ciddi bir olay yaşadım.		
4	Hakkında tekrar tekrar düşünmek zorunda kaldığım olumsuz bir olay yaşadım.		
5	Hatırladıkça hala beni derinden üzen bir deneyimim oldu.		
6	Beni intikam alma düşüncelerine iten bir yaşantım oldu.		
7	Kendime kızmama ve suçlamama yol açan olumsuz bir yaşantım oldu.		
8	"Çaba göstermeye ve uğraşmaya değmez" diye hissetmeme neden olan ciddi bir yaşam deneyimim oldu.		
9	Beni mutsuz ve somurtkan yapan olumsuz bir yaşam deneyimim oldu.		
10	Genel fiziksel sağlığımı bozacak kadar beni üzen bir yaşam deneyimim oldu.		
11	Bana onu tekrar hatırlatacak kişiler ya da yerlerden kaçınmama neden olacak şiddette bir yaşam deneyimim oldu.		
12	Beni çaresizlik ve güçsüzlük duygularına sürükleyen bir yaşam deneyimim oldu.		
13	Bana bunları yaşatanların aynı duruma düşmelerini çok istememe neden olan bir yaşam deneyimim oldu.		
14	Yaşama istek ve gücümün oldukça azalmasına yol açan bir yaşam deneyimim oldu.		
15	Eskisinden daha kolay sinirlenen bir insan olmama yol açan bir yaşam deneyimim oldu.		
16	Normal ruh haline dönmek için dikkatimi başka şeylere yönlendirmek zorunda kalmama yol açan bir yaşam deneyimim oldu.		
17	Beni ailem ve kendi işlerimle eskisi gibi ilgilenemeyecek hale getiren bir yaşam deneyimim oldu.		
18	Beni sosyal aktivitelerimden ve arkadaşlarımla birlikte olmaktan alıkoyacak kadar ağır bir yaşam deneyimim oldu.		
19	Acı veren hatıralarını sıklıkla hatırladığım bir yaşam deneyimim oldu.		

ÖZGEÇMİŞ

Yusuf BÜYÜKDAĞ 1968 yılında Tarsus'ta doğdu. İlk, ortaokul ve lise öğrenimini Tarsus'ta tamamladı. 1986 yılında Selçuk Üniversitesi'ni kazandı. İlk yüksek lisans eğitimini 2012 yılında Yeditepe Üniversitesi'nde tamamladı. 2015 yılında İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde Klinik Psikoloji Yüksek Lisansına başladı.14 yıldır aynı özel okulda rehber öğretmenlik ve psikolojik danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

e-posta: ybuyukdag@gmail.com

